

ЛЕЗГИ Газет

Жуван Ватан,
ватанэгълияр хуьх!

Накъ, 15-январдиз Дагъустан Республикадин Халкъдин Собранидин нубатдин сессия кьиле фена.

Анал Дагъустан Республикадин Халкъдин Собранидиз Дагъустан Республикадин Кьил Рамазан Гъажимурадович Абдулатипова вичин Чар (гъахь-гъисаб) райжна.

А чар чна газетдин нубатдин нумрада чапда.

1920 – йисалай акъатзава

№ 3 (10596) хемис 16 – январь, 2014 – йис WWW.LEZGI.ETNOSMI.RU

Къимет “Дагпечатдин” киоскрай - 10 манат

Руьгъдинни ахлакъдин тербия гунин карда СМИ-ри къазвай чка Ягъ-намус - эвелимжи чкадал

10-январдиз Дагъустандин Кьил Р.Абдулатипов нубатдин сеферда СМИ-рин векилрихъ галаз гуьруьшмиш хъана.

Гуьруьшда РД-дин Гьукматдин Председателдин заместитель Рамазан Жафарова, РД-дин печатдин ва информациядин министр Азнаур Аджиева, РД-дин намусдин азадвилдин, диндин организациярихъ галаз санал къвалахунин рекъай Комитетдин председатель Сулейман Мегьамедова, СМИ-рин руководителри иштиракна. Гуьруьшдал жегъилриз руьгъдинни ахлакъдин тербия гунин карда массовый информациядин такъатри къугъазвай роль гъихътинди ятла, гъа месэла веревирдна. Государстводин СМИ-рин векилрихъ галаз санал гуьруьшдиз чеб исламдинбур я лугъузвай изданийрин векилриси теклифнавай.

Мярекат ачухай республикадин Къили къейд авурвал, властди диндин тербия гунал анжах вич машгъл жезвайди я, диндин организациярини и месэладал анжах чеб

машгъл жезвайди я лугъуз малумарун - им дуьз кар жезвач. Алай вахтунда вузар акъалтарзавайбур руьгъдин ивиррин гъавурда авач, абурув руьгъдин, гуманитарный образование агакъзавач. Гъакъ хъайила, чна Дагъустанда гуманитарный университет ачухун лазим яз гъисабзава. И вуздивай лап вини дережада аваз гъам светский, гъамни диндин образование гуз жедай.

“Ислам - им тек са ктаб туш, им зурба культура, илим я”, - къейдна Рамазан Абдулатипова. Республикадин Къили мадни малумаривал, “инсан диндин экстремизмдин фикиррал гъун лап регъят я: вучиз лагъайтла, экстремистдини алимди ва я тахъайтла имамди мецел гъизвай гафар тахминан гъа сад хътинбур я. Вирида Аллагъдихъ инанмиш хъана кланда, михъиди, гъейратлуди хъана кланда лугъузва. Амма жергедин инсанди дуьз ва терсеба крар сад-садавай гъикъ чара ийида? Алай аямдин жегъилри гъакъикъат дуьзгъундаказ къатлунунин ерияр гъикъ арадал гъида? И барадай школайра, вузра тар-

сар гузвач эхир. Образованидин министрстводин бязи векилри лугъузвайвал, гъар са касди вичиз герек чирвилер вичи къачуда. Амма обществоди, государстводи и барадай тайин са рехъ кьун тавунвай вахтунда аялди чирвилер къачунин дуьзгъун рехъ гъикъ хъада. Зи фикирдалди, и месэлайрай диндин сообществодини светский обществоди кьунвай рекъер сад-садаз мукъва жезва, вучиз лагъайтла кьве терефдизни инсандин руьгъ саламатдиз хуьн, дуьньяда ада вичин рехъ дуьзгъундаказ хъагъун важиблу я”, - лагъана республикадин Къили.

РД-дин намусдин азадвилдин, диндин организациярихъ галаз санал къвалахунин рекъай Комитетдин Председатель Сулейман МЕГЪАМЕДОВА вичин рахунра къейд авурвал, СМИ-ри Дагъустандин обществодин общественно-политический, яшайишдинни-экономикадин уьмуьрда аквадай хътин роль къугъазва.

▶ 2

Лезги пресса Гъамиша къвенкьве хуьрай!

Куругъли КИЕЛЕТВИ

“Инсан къетлен затля, адаз недай суьрсет хъиз руьгъдин тлеамарни ава”, - кхъенай лезгийрин машгълур писатель Зияудин ЭФЕНДИЕВА.

2012-2013-йисара милли СМИ-яр, чалар авай гъаларикай, абур вилик тухунин рекъерикай республикадин, чкайрин муниципалитетрин дережайра аваз гъенш конференцияр, форумар, фестивалар кьиле фена. Ихътин махсус серенжемрини мярекатри, шаксуз, милли прессадин машгълурвал, важиблувал хкажунин кардиз таъсирзава.

Жуьреба-жуьре чешмейрай малум хъайивал, милли пресса генгвилехъ тухунин барадай республикадин кьил Рамазан Абдулатиповни рахана. Кьилди къачуртла, ада СМИ-яр вилик жергеда хъуникай, эллер савадлу авуникай ихтилат кудна.

Милли чаларал акъатзавай гъар са газет а халкъдин чал хуьнин ва вилик тухунин жигъетдай къилин алат тирдал шак алач. Хайи чалал акъатзавай периодикадикай рахайтла, лезгийр кьисни къулухъ галамач. Кьелчийрин къадардал гъалтайла хайи чаларал акъатзавай республикадин дережадин амай газетрилай гъамиша къвенкьве авай “Лезги газетди”, аялар патал акъудзавай “Кард”, эдебиятдин “Самур” ва “Дагъустандин дишегъли” журналри, Докъузпардин “Эренлардин сес”, Ахъегърин “Цийи дуьнья”, Мегъарамдхуьрун “Самурдин сес”, Сулейман-Стальский райондин “Куьредин хабарар” ва медениятдин макандин “Куьредин ярар”, Къурагърин “Дагъдин булах”, Къурушрин хуьрун “Къурушрин сес” газетри агъзурралди кьелдайбуруз руьгъдин ем гузва.

Чал вилик тухунин жигъетдай Азербайжанда чи лезгийри ийизвай крарикай кьилди рахун кутугнава. Бакуда вацра садра акъатзавай “Самур” газет, эдебиятдин “Чирагъ” ва медениятдин “Алам” журналар гъам Азербайжандин, гъам Дагъустандин лезги кьелдайбуруз таниш я. Дагъустанвийриз вахт-вахтунда гъидай мумкинвал жезвачтани, абур Интернетдин махсус сайтрай вирибурувай кьелиз жезва.

Къуй лезги пресса гъамиша къвенкьве хуьрай!

ЮБИЛЕЙ

Гила рахан чун А.Гъабибован сегънедин сирерикай ва имтигъанрикай. Сифте яз Лезги театрд А.Гъабибова Б.Айдаева эцигнавай гуржи драматург Шота Роквадин “Диде” пьесадин тамашада Ираклийдин роль къугъвана.

▶ 6

САГЪЛАМВАЛ

- Тариф авун туш, чи коллектив хиве авай везифайриз рикъ гъаз ва жавабдарвал аннамишуналди эгечизвайди я, - лагъана чаз анин заведующий Маида Ярагъмедовади. - Чаз инсандин сагъламвал багъа я, гъикъ лагъайтла, сагъ инсан обществодин бине я.

▶ 21

Къилин редактордин гаф

Лезги халкъдиз тIвар бес я ви

Вири вахтара лезги халкъдихъ вичин Шарвили-яр, Кири Бубаяр, Къванцин гадаяр хъайиди я. Алим-рин арада гьатта лезги халкъдихъ са Шарвили ваъ, къве Шарвили хъайиди тестикъарзавайбурни ава. Ахцегъа Шарвилидин са къвалериз къвезвайбурни тIмил авач. Лугъуз жедани чавай Шарвили лезги халкъдин виридалайни чехи ярж, виридалайни къыкан Базардуъуз, Шалбуз дагъ, Кетин дагъ туш?!

Машгур артист Олег Басилашвилиди лугъуза: "Нихъ алакьунар аватIа, ада гьар са затIни арадал гьуда. Инсанди вуч патал къвалахзава? Са вичиз девлетар къватIун патал яни, тахъайтIа амайбурузни жезмай къван са хийр гун патал? Америкадин машгур миллиардерри, чи чехи промышленникрини, савдагаррини еке девлетар къазанмишнай. Павел Третьякова халкъдиз художественный галерея, Сергей Шукина - Франциядин художникрин коллекция пишкешна, Савва Морозова чаз МХАТ ва маса театрал туну, Рокфеллера къве университет арадал гьана, вичин тахъатрихъ ада Антарктикадиз экспедиция тешкилна, Джон Морган - Метрополитендин музейни библиотека.

Ибур вири халкъдиз амукъна. Чехи физиолог Иван Павлова гьевчи пулар къазанмишначир. Ада инсаниятдиз нервийрин къвалахдиз талукъ илим туну, Советрин Союзда водородный бомба арадал гьайи, вичихъ госдача, махсус автомашин галкIурай, еке дуллукъ хъайи Андрей Сахаров СССР-да инсанрин ихтиярар хуъз майдандиз экъечIна. Бес ада чаз инсанвилдин гьихътин зурба ери-яр туну?!

Чпин алакьунралди къазанмишай девлетар халкъдиз тур, жергедин инсанрин умуър хъсанариз алахъай абур къени халкъдин рикIелай алатнавач, я инпай къулукъдани алатдач. Ингье, гьа ихътинбуруз лугъуз жедат халкъдин игитар. Амма халкъ рикIелай ракурна, са вич патал девлетар хчелзавайбурув, хчелзавайбурув чи патай агакъдайди анжах са нифрет я. Зазни абурин язукъ къвезва..."

Лезги халкъдин чи баркаллу хва, миллиардер Сулейман Абусаидович Керимовал рикIин сидкъидай дамахазава. Мад са Шарвили майдандиз экъечIнавайвилей. Вичи къазанмишзавай девлетар адани жезмай къван жергедин инсанрин умуър хъсанаринихъ рекъе твазва. Куъне садра гьикъван дагъустанвиар ада гьаждал рекъе тунватIа, чи улькведа сагъар хъийиз тахъай гьикъван начагъ аялар Китайдиз рекъе тунватIа, фикирдиз гьваш.

Алатай йисан 28-ноябрдиз Сулейман Керимован тахъатрихъ эцигнавай Каспийский листерин шуъшеяр акъуддай заводдин конвейер кардик акатна. И югъ гила чи республикадин тарихда виридалайни чехи инвест-проект кардик акатай югъ язни гьатнава. Вичихъ 10,5 миллиард манатдин къимет авай и чехи завод кардик кутун патал анжах къве йис бес хъана. Нетижда республикадин гьар са суткада 600 тонн шуъше акъуддай вини дережадин технологийралди таъминарнай завод агакъна. Мукъвара эцигнавай завод агакъна. Мукъвара эцигнавай завод агакъна. Мукъвара эцигнавай завод агакъна.

дик кутунив ва ишлемишзавай къумадин ери хъсанардай зурба комбинат эцигунив эгечIа.

Сулейман Керимован "Нафта-Москва" компанияди чи республикада "Агрико Северный Кавказдихъ" галаз санал мад са чехи проект кардик кутада. Вичик емишринни салан майвайрин комплекс, дуьгъу гьалдай ва якун продуктар акъуддай къве завод акатзавай зурба логистический центр эцигун патал абур къватар саднава.

Россиядин маса олигархри къецепатан ульквейрин футболдин, волейболдин ва спортдин жуьреба-жуьре маса командаяр маса къачузвайла, чи баркаллу хци вичин хайи республикадин футболдин "Анжи" команда маса къачуна, адаз Европада авачир хътин стадион эцигна ва амай вири жуьредин къулайвилер яратмишна. Хайи хуьре спортдин дворец, къешенг мискIин хжажна, Шалбуз дагъдиз фидай къулай рекъер туькIурункай, аниз зияратдал къвезвайбуруз хъсан шартIар авай мугъманхана, маса къулайвилер тешкилуникай зун геле рахазвач. Чи газетдин алатай нумрадани адан алакьунриз Хив райондай тир чи штатдик квачир корреспондент Рамазан Велибегова вичин макъала бахшнавай.

Францияда Сулейман Абусаидовичан автомашин авария хъайила, "Белорусский калийдинни" "Уралкалийдин" арада чуьрукъ арадал атайлани, гьелбетда, лезги халкъдин дертгьам къадар авачир къван артух хъанай. Шукур Аллагъдиз, и тIвал-хъутIалрай, хаталувилерай чи къегьал хва Шарвили хъиз вилегъдиз экъечIиз алакьна. Пешекаррин фикирдалди "Уралкалийдин" акцияр Михаил Прохороваз 2010-йисуз Сулейман Керимова маса къачур къиметдилай 1,5 сеферда багъза акъвазна. Ингье, и карди чи рикIерик, гьелбетда, са къадар секинвални кутуна. Адаз еке зиянар тахъайвилей.

Гъайиф хъи, вичин ватандихъ, республикадихъ ялзавай адаз, хъсан мурад кар кьилиз акъудунин карда манивалзавайбурни авачиз туш. Махачкъаладин аэропорт, гьульпун порт икъван чIавалди адавай маса къачуз тахъунин себебни гьа им туш лугъуз жедат завай. Инанмиш я, и четин уламарийни чи къегьал хва агалкьунралди экъечIа.

Шаирди лагъайвал:
"Пехилвалдай чкаяр чидач жеди нягъсериз
ЧидайтIа рехъ гудачир гьакIан кьуру бягъсериз.
Чими рикIер, чехи рикIер,
ялав рикIер, экуьбур,
Къайи рикIер, гьевчи рикIер,
чIулав рикIер, буьркьуьбур.
Гьар садахъ са къисмет ава,
гьар садахъ са жигъирни,
Гьурмет ава, лянет ава,
ажал ава, умуьрни.
Амма, амма... агъзур "амма"
эцигда за зи царцIел,
Къуй царцIизни хъенни ишигъ
чара ийиз чир хъурай,
Къегъалбурун экуь тIварар атIузва
за зи варцел".

Сулейман! Пайгъамбардин тIвар я им. Лезги халкъдин шаирдин тIварни Сулейман тушни бес?! Дагъустанда вич сад лагъай чкадал алай миллиардерни чи халкъдин хва, адан тIварни Сулейман хьунал чна къве къатда дамахазава. Лезги халкъдиз адан са тIварни бес я. Шарвили хъиз, амни чи халкъдин далудихъ гьамиша галаз хъурай. Амин!

Руьгъдинни ахлакъдин тербия гунин карда
СМИ-ри къазвай чка

Ягъ-намус - эвелимжи чкадал

1

Республикадихъ халкъ хабардар авунин барадай еке мумкинвилер ава, чина гзаф къадар газетар ва журналар акъудзава. Идалай гьейри, къе Дагъустанда 130-далай виниз госуларстводин, муниципальный ва къилдин ксарин ихтиярда авай радиотелекомпанияр ва электронный СМИ-яр кардик ква. Абурун арада диндин месэляяр раижзавайбурни ава - "Ас-салам", "Нур-уль ислам", "Исламский вестник", "Ислам" журнал, "Ватан" радио, "Наследие" ТВ, "Махачкъала" ТВ, "Домашний" ТВ, РентВ-Махачкъала ва мсб.

Сулейман Мегъамедова вичин рахунра къейд авурвал, хейлин СМИ-ри марифатлувал, обществодин ва хизандин ивиригъ гьурметдивди эгечIунин ерияр пропаганда авунин, авамвилехъ галаз, наркомания, ичкибазвал гегъенш хъунихъ галаз жегъ чугунин барадай еке къвалах тухузава. И жигъетдай абур госуларстводин, общественный ва диндин организацирихъ, чирвилер гудай идарайрихъ, властдин муниципальный органрихъ галаз сихдаказ санал къвалахзава.

"Къе, - лагъана Сулейман Мегъамедова, - Дагъустандин обществодин вилик чеб гьална къанзавай хейлин месэляяр акъвазнава. Абуру гьалуник массовый информациядин тахъатри, общественный ва диндин тешкилатри чпин тайин тир пай кутазва. Жегъилриз ахлакъдин тербия гун патал, абур тахсиркарвилдин къвалахдал желб авунин вилик пад къун ва жегъилар авамвал, гуж гьалиб авун, тахсиркарвал, наркомания хътин ва маса синихрикай яргъа авун патал СМИ-рихъ, гьа гьисабдай диндихъ ва адан гьа къикъи ивиригъ авай къуватдикай къевелай менфят къачун герек я. СМИ-ри, чирвилер гунин ва савадлу авунин къвалах тухунихъ галаз сад хъиз, авамвилдин ва къадарсуз са пад ягъунин рехъ атIунин кардани чехи роль къугъун герек я. Ихътин къвалахди менфят гузвайди республикадин граждани, Дагъустандин вири обществоди гьисса. Ихътин рекъе аваз фини СМИ-рин, общественный ва диндин организацирин гьуьндурвал хжажда.

Массовый информациядин тахъатар - ибур обществода татугай крадрихъ галаз жегъ чугунин барадай зурба яракъ я. Амма, маса яракъяр хъиз, гьа и яракъни мукъаятвилелди, пешекарвилелди ишлемишун герек я. И барадай госуларстводин властдин органрини СМИ-ри санал къвалахун давамарун, и къвалахдин ери хжажун, кадрлар гъазурунин, журналистрин пешекарвилдин дережа хжажунин месэлайрайни санал къвалахун герек я".

"Нур-уль ислам" газетдин къилин редактор Мегъамед ГЪАЖИЕВАН фикирдалди, вини дережадин информацийный технологияр кардик квай шартIара СМИ-рин къилин везифа жегъилриз руьгъдинни ахлакъдин тербия гуникай, хизан, общество ва госуларство мягъкемаруникай, гьакIни образованидиз, гьа гьисабдай исламдин рекъий образованидиз къуват гуникай ибарат я. Адан фикирдалди, исламдин месэляяр ачухарзавай СМИ-ри госуларстводин властдин органрихъ галаз активнидаказ санал къвалахзава, абуруз чпин чка, чебни къелдайбур, чпихъ яб акалдайбур жагъанва. И изданийрин идеология гуж гьалибун, чалкечирвал, миллетчилвал, экстремизм, терроризм пропаганда авунин аксина рекъе тунва.

Мегъамед Гъажиева гъайиф чугуналди къейд авурвал, чи халкъарин лап хъсан адетар квахъзава, чи культура чаз чаради тир рагъакIидай патан фашал культурадиди звездава. Идахъ галаз алакьалу яз ада республика михъи ва цIийи хъувунин барадай Дагъустандин руководстводи ийизвай чалишмишвилерин терреф хуьдайвал, вири СМИ-ри санал къвалахун теклифна. Жегъилриз руьгъдинни ахлакъдин тербия гунин карда госуларстводин ва исламдин СМИ-ри санал къвалахун чарасуз тирдакай "Дагъустандин правда" газетдин къилин редак-

тордин заместитель Бурлият ТОКБОЛАТОВА-ДИ, "Дагъустан" ГТРК-дин директор Луиза АЛИХАНОВАДИ, IsLam.ru сайтдин къилин редактор Гъажимурад РАЖАБОВА, "Исламский вестник" газетдин редактор Мегъамед ГЪАМЗАТОВА ва масабурни лагъана.

И рахунриз баян гуналди, Рамазан Абдулатипова лагъана: "Къе дуьнья къутармишиз жедат анжах са тахъат ава, амни намус-гьейрат я. Гьейратлувилдин чешме Халик я. Чун гьикъван гьейратлу хъайитIа, Аллагъдизни гьа къван мукъва жедат. Гуя диндихъ инанмишвалзавач лугъуз, инсан чандиз къаст авуна рекъиз жедани мегер. Ахътин суд ийидай ихтияр къез ни ганвайди я? Инанмишвал тийизвай кас, белки, эхиримжи декъикъайра Аллагъдин терефдал элячин, белки Худайи адан гунагърилай гьил къачун. Ам ихътин ихтиярдикай вучиз магърумзавайди я?"

Ни гьикI ибадат ийизватIа, а кар гьар садан вичинди я. Амма госуларство галай терефдихъ гуьлле гузвайла, граждана ягъиз рекъизвайла, хъиткъинардай шейэр кардик кутазвайла, завай ихътин краив бейтерефвилелди эгечIиз жедат. Чахъ экстремизм пропаганда ийиз хъайи печатдин хейлин органарни ава. За ихътин са кардизни фикир гана. Экстремизм диндин изданийрилай исламдикай къвиз алахънавай светский изданийра гзаф дережада пропаганда ийизва. Къе веревирдзавай тема лап муракъбди я. И кардикай менфятни къачуза. Культурадал машгъл жезвай кас яз за лугъуза хъи, культура я лугъуз авамвал майдандиз акъудзава, бедбахвални гьа идакай ибарат я. Диндихъ галаз алакьалу язни гьа икI лугъуз жедат. Диндихъ галаз алакьалу рахунар - лугъIуьнар ийиз, инсанрин къиле ягъалмишвилдин фикирар твазва.

Алатай йисан сентябрдиз зун диндин жуьреба-жуьре хилерин векилрихъ галаз гуьруьшмиш хъана, чи арада метлебулу рахунар къиле фена. Чахъ са Аллагъ са Пайгъамбар (с.а.с.), пак са ктаб авайди вирибуру рейсавилелди хиве къуна. ИкI яз хъайила, гьуьжетар куьн патухъай арадал къвезвайди я? Эгер лап гьа сифтедилай ягъалмиш жезвай ксарихъ галаз чун дуьзгундаказ раханвайди тиртIа, Обществода нагъакъан фикирар къIидай тушир. Ахътин сектайра руьгъдихъ галаз алакьалу гьич са затIни, гьич са жуьредин динни авайди туш. Арадал вуч ала лагъайтIа инсанди вич яшайишдин жигъетдай къулайсуздаказ гьиссзава, адаз масабур фикир ганвач, адаз вичин чка жагъанвач ва ам обществодайи къерек жезва. Ахътин касдин къайгъуйрин гъавурда вахтунда акъун тавунай, ам диндирмиш тавунай, адаз умуьрда вичин чка къаз куьмек тагунай чи хивени тахсир гьатзава. Инсанриз дин-иман къарма-къа-тишвал арадай акъудун, меслятдал къеведай рекъер жагъурун патал ганвайди я эхир.

Галаз-галаз хъиткъинардай шейэр кардик кутурдалай гуьгъуьниз за гьафтеда садра вири мискIинра госуларстводик, обществодик секинсузвал кутазвай тайин месэлайрай вьазер авунин тапшурукъ ганва. Са бязибуру заз диндин месэлайрик къаришмиш тахъун меслят къалурна. А месэлайрик къаришмиш хъана къандач, амма санал къвалахун чарасуз я. Буйругъар гуналди ваъ, санал къвалахуналди, идара авун герек я. Республикадин къил яз чпин патухъай за жаваб гузвай гражданин арада муфтийни ава. Гьа ихътин дережада муфтийди хейлин месэлайрай, гьа гьисабдай мусурман яз зи патухъайни, Аллагъдин вилик жаваб гузвайди я. Чна санал къвалахун ва сада-садаз куьмек гун герек я".

Гуьруьш акъалтIаруналди, республикадин къил Рамазан Абдулатипова мад сеферда къейд авурвал, диндин хейлин месэлайрай мукъвал-мукъвал къватI хъун, а месэлайриз дуьзгундаказ баянар гун герек я. Гьа са вахтунда диндин деятелрини политикдин кравай къил акъудун лазим я. Инсанар пар квайбур хъун герек я, и дережадизни марифатлу, гьейратлу ксарилай хжаж жез алакьада.

Гъар са месэладив жавабдарвилелди эгечтин

ЙИКЪАН ТЕМА

Нариман ИБРАГИМОВ

Эхиримжи йисара чаз аквазайвал, Дагларин улькведа кардик квай общественный организационикай республикадин Общественный палатади тухузвай кваллах виле акадаиди я. Ада менфятлу серенжемар тешкилуналди, РД-дин Килин, Гьукуматдин ва обществондин фикир лап важиблу месэлайрал желбзава. Чи келзавай бур Общественный палатадин кваллахдикай гегеншидиз хабар авун патал Цийи йисан сифте йикъара чун ОП-дин председателдин сад лагъай заместитель, шаир, журналист Алюсет АЗИЗХАНОВАХЪ галаз гуьруьшмиш хъана.

- Эвелни-эвел заз милли газет келзавайбуруз ва чи халкъдиз алуькнавай Балкандин йис тебрикиз кланзава, - лагъана А.Азизханова. - Виридахъ сагъвал, агалкъунар ва гъиле къунвай крар бегъемардай къуватар хъурай.

Нубатдин йисни тарихдиз фена. Авайвал лагъайтла, ам республикадин Общественный палата патал нетижалуди хъана. Общественный палатади кыл кутуналди, тешкилуналди, чи меркезда "Дагъустандин гележег дидейрин гилера ава" лишандик кваз республикадин сад лагъай форум, Дагъустандин жегилирин сад лагъай съезд ва гъа ибуруз барабар маса серенжемар кыле тухвана.

■ Малум тирвал, форумдал дидейрин тапшуругъни къабулнай...

- Эхъ, маса рехъ амачир, республикада арадал атанвай галар къызгъин бур ва муракабур тир эхир. Форумдин максад квекай ибарат тир лагъайтла, дидеяр чиновникривай ва маса месэлайр гъызавай къуллугъчийривай хабар къадай чкадал атанвай: Республикада арадал къевезвай татугайвилерин, тахсиркарвилерин эхир мус жеда? Гъуьлер, рухвар, стхаяр рекъизвай галарал ни эхир эцигда? Дагъларин улькве эхиримжи йисара пайда хъанвай къван душманрикай, вагъшириикай азад авун патал гъукуматди диде ийизва? Гъа са вахтунда форумдал маса месэла къарагъарна. Дидеяр чпин рухвар квел машгул ятла, абуру гъи жуьреда пул къазанмишзаватла, чир хъун лазим я эхир. Гъар са дидеи вичин веледиз гъечли чавалай гъихтин тербия гузватла, гъадакайни фикир авун лазим я. Жавабдарвал диде-бубайрин, веледрин хиве гъатзава. Тахсиркарвилерин вилик пад къун патал дидейрин эвер гунихъ еке метлеб хъун лазим я. РД-дин Президент-

тди дидейрин эвер гун уьмуьрдиз кечирмишунин гъакъиндай Указдал къул члугуна ва чи палатади и кардал гуьзчивал тухузва.

■ Алюсет Межмеденович, чи районрин, шеьгерин муниципальный тешкилатра общественный советар тешкилнава. Абурун кваллахдикай вуч лугъуз жеда?

- Къейд авун лазим я хъи, общественный советар гражданвиле обществондин важиблу къурулушриз элкъвена кланзавайди я. Герек атай вахтунда властдин идара ийизвай органрин, муниципалитетрин кваллахдал общественный гуьзчивал тухудайвал. Везифаяр абурун хиве гъаф аватлани, мумкинвилер са акъван еке бур туш. И барадай общественный советрин правовой база цийи хъувун герек я. Россиядин Президентди Федеральный Собранидиз ракъурнавай Чарче общественный советрихъ еке метлеб авайди къейднава. Государствондин метлеб авай къарар къабулдайлани гележегда абурун активвал хкажна кланда.

Чи республикадин вири муниципальный тешкилатра ва шеьгерин округра общественный советар тешкилуни кваллах акалтарнава. Инал заз "Дагъустан Республикадин муниципальный тешкилатрин совет" Ассоциациядин менфятлу кваллах къейд ийиз кланзава. Общественный палатадин Ассоциациядихъ галаз гъил-гъиле аваз крар бажармишзава.

Лугъун герек я хъи, РД-дин Гьукуматди гъеле 2009-йисан майдиз талукъ къарар къабулнайтлани, власть идара ийидай органра общественный советар тешкилуни кваллах са акъван тарифдай галда авач. Гъа йисуз анжах къуд министерствода советар тешкилнай. Абурукай РД-дин юстициядин министерствода кардик квай общественный советди менфятлувилелди кваллахзава. Гъайиф хъи, хейлин министерствойра, комитетра общественный советар гъакл твар паталди кардик кутунва. Бязи министерствойра ва ведомствойра абуру ерли авач. Хиве къазва, хейлин министерствойриз, ведомствойриз Общественный палатадин членар, эксперттар рехъ тунатлани, чалай и месэла тамамвилелди гуьзчивилик кутаз алакьнава.

И важиблу месэладив гъикл клантлани хъуй лагъана эгечзавайди а кардини къалурзава хъи, властдин идара ийидай органра кардик квай общественный советрин къурулушдик РД-дин Халкъдин Собранидин депутаттар, министерствойрин къуллугъчийр кутазва. Им закондиз акси кваллах я. Са ведомствода тешкилнавай общественный советдин председателвиле гъатта министрдин заместитель хъана. Са рахунни алач, и жуьредин гъала-

тар чна арадай акъудда. Общественный советрин активвал хкаждай серенжемар къабулда. Чна общественный советрин руководителар патал алава чирвилер гудай семинар кардик кутада.

■ Республикада коммерциядин бур тушир 2600 организация ава. И къадар гъаф яни, тлимил?

- Гъелбетда, тлимил я. Улькведин майданда къачуртла, коммерциядин бур тушир общественный организационикай гъалтайла, Дагъустанди сиягъдин эхирдай 3-чка къазва. Чалай гуьгъуьна Чечен Республика ва Ингушетия ава. Республикадин коммерциядин бур тушир общественный организационикай чехи пай диндихъ галаз алакълубур я. Республикада чеб алай чка къалурзавай, са гъихтин ятлани крарик кыл кутазвай, общественностдин фикир чпел желбзавай организационикай къадар 200-далай гъаф туш. Политикадин, яшайишдин, экономикадин важиблу месэлайр, чурьукар, къызгъинвилер авай Дагъустан патал им лап тлимил я.

Инал заз инсанрин ихтиярар хуьзвай организационикай са къве гаф лугъуз кланзава. Ихътин организационикай, авайвал лагъайтла, обществондин къециларнавай нервияр я. Абуру гъар са гъахъсузвал муькуфдивди гъиссзава. Чна абурун четин ва муракаб кваллахдик гъамиша къимет гузвайди я. Амма са вахтара бязи "правозащитникри" чпин гъерекатралди чун мягътеларзава. Абуру инсанрин ихтиярар хуьдайбурун кваллах вилия вегъезва. Гъахълу кваллах анжах чурьукралди, къал-макъалралди вилик тухуз жедайди туш. Ахътинбурухъ галаз чи алакьа жедач.

■ Общественный тешкилатрихъ галаз амадагвили алакьаяр гъикл тайинарзава?

- Хиве къада, халисан общественникдин кваллах четинди ва баркалла теъгидайди я. Гъелбетда, общественный кваллахди къилих арадал гъизва, ам мягъкемарзава, гъикл лагъайтла, жуван фикир, кар, уьмуьрдив эгечзавай теъгер дуьзди тирди субутарун патал гуьжетрани гъахъзава, масад бур члалани гъизва. Ик тахъайтла, жуван кваллах вилик тухуз жедач. Зун анжах чпиз къазанжияр арадал гун патал тешкилнавай са бязи общественный организационикай рахадач. Халкъдин къайгъуда авай, виридак секинсузвал кутазвай месэлайр къарагъарзавай, гъукум идара ийидай органривай лазим истемешунар ийизвай общественный организационикай, зи фикирдалди, гражданивиле обществондин "акъул, яг, наму" я. Обществондин тварунихъай рахадай ихтияр къазанмишун патал гъаф йисара зегъмет члугъзавайди я. Гъа ихътин дережадив агакънавай организационикай Общественный палатадин амадагарни, санал кваллахзавай бурни я. Абурухъ галаз крар бажармишун регъет жева. Гъа са вахтунда къейд ийиз кланзава, республикада обществондин хийир патал кваллах тийизвай общественный организационикай ава.

■ Общественный палатада тлал алай гъаф месэлайрай яб акалунар тешкилнава. Самурдин тамуз талукъ месэладиз агъалийрик датлана секинсузвал кутазва. Идан гъакъиндай куь фикир гъихътинди я?

- Самурдин там Дагъларин улькведин гекъиг тежедай хътин девлет я. Ана авай хътин реликтовый сармашугърин тамар чинра мад гъич санани авач. Пуд-къуд йис вилик чна Самурдин тамун гъакъиндай общественный яб акалунар кыле тухванай. Анлай инихъ Самур вацлай пара ятар авахъна, авайвал лагъайтла, чехи пай яд, гъа виликдай хъиз,

Стлал Сулейманан - 145 йис Юбилейдин къаршидиз

Малум тирвал, алай йисуз Дагъустандин халкъдин шаир Стлал Сулейман дидедиз хъайидалай инихъ 145 йис тамам жезва. И лишанлу вакъиа вини дережада аваз къейд авун патал "Сулейман-Стальский район" муниципальный райондин Кыл АБДУЛМУТАЛИБОВ Нариман председатель яз 22 касдикай ибарат тир оргкомитет тешкилнава.

14-январдиз тешкилувиле комитетдин сад лагъай заседание хъана. Ам Н.Абдулмуталибова ачухна ва кылени тухвана.

Райадминистрациядин кылин заместитель Савин Велиева шаирдин 145 йисан юбилейдиз аквазвай гъазурвилерикай, культурадин маканра ва школайра тухун фикирдиз къачунвай серенжемерикай, шаирдин икъван члалалди чап тавунвай эссерин кылдин ктаб акъудзавайдакай лагъана, маса районрани куьчейриз Стлал Сулейманан твар гун, адан уьмуьр ва яратмишунар раиж авун важиблу тирди къейдна.

Гуьгъуьнлай анал рахай комитетдин членар тир райондин Культурадин дворецдин къуллугъчи Ярагъмед Ярагъмедова, "Лезги газетдин" хуси корреспондент Шагъабудин Шабатова, шаир Абидин Камилова, райондин архивдин отделдин заведующий Роза Исламовади, "Куьредин ярар" общественный культурадин центрадин комитетдин председател Агъмедпаша Агъмедпашаева, "Куьредин хабарар" газетдин редактор Мирземет Нажафова, райондин ЦБС-дин директор Людмила Мегъамедрасуловади, оргкомитетдин председателдин заместитель Штибег Мегъамедханова юбилейдин мярекат хъсан тешкилувал аваз кыле тухунин жигъетдай са жерге теклифар гана.

Кылди къачуртла, абуру Агъа Стлал физвай рехъ ремонт авун герек тирди, Дагъустандин шииратдин "Мекке" тир и хуьруьн цийиз арадал атанвай куьчейриз Стлал Сулейманан вири жуьредин куьмеркар гайи Нажмудин Самурскийдин, Гъажибег Гъажибегован, Эфенди Капиеван, Расул Гъамзатован тварар гунин, Махачкъалада авай шаирдин сур-гуьмбетдал аник чехи шаир фаракъат авунвайди къхенвай плита алклурунин, юбилейдин мярекатра маса районрин векилриз, шаирдин члалар устадивилелди келлуни конкурсин гъалибчийриз, лезгийрин муздраттеатрдин артистриз, чи республикадай, Украинадай мугъманриз теклифунин чарар ракъурунин ва са жерге маса месэлятар къалурна.

Эхирдай Абдулмуталибов Нариман анал гъайи гъаф меслятрин тереф хвена. Ада гъакл вилик йисара Стлал Сулейманан тварунихъ галаз хъайи ДГУ-диз мад чехи шаирдин твар гун хъувунин, адан сур-гуьмбет авай скверни адан тварцихъ ягуьнин жигъетдай республикадин талукъ министерствойриз, РД-дин Килин тварцихъни чарар гъазурна рекъе тунин, и мярекатдихъ галаз алакълу яз вири идарайри ва тешкилатри планар гъазурунин ва са жерге маса къиметлу теклифар гана.

Чи макъалайрин гелеваз “Бубадин халат” кӀелайла

Роман ИСАЕВ

“Лезги газетдиз” (2013-йисан 19-декабрдин 51-нумра) журналда, писатель Казим Казимован “Бубадин халат” тӀвар алаз гъөөчли эсер акъатнавай. Дуьз лагъайтӀа, зи фикирдалди, адаз гъикая лагъайтӀани жеда. Анжах и эсерда гъанвай вири деллар чӀи уьмуьрдай къачунвай гъакъикъибур я. Гъакъикъатдани, тербиядин рекъяй адан метлеб мадни гегъенш тирди тестикъар тавуна жедач. Ам чпин алаяр, къарияр, гъатта рикӀ алаз хкъанавай адахлиярни кваз такъазвай вири сусариз гузвай насигъатдин камаллу тарс хъиз я. Эхъ, насигъатдин рекъяй “Бубадин халат” хъсан, рикӀиз эсердай, ашукъ Абдула тамамарзавай манийрие, фадлай къулухъ марфадихъ къанх хъанвай чуьллериз къвазвай гатфарин марфадив гекъигиз кланзава заз.

И эсер кӀелайла сифте нубатда и жуван аял вахтарни рикӀел хтана. Гъелбетда, вири хизанра адан чӀехи векилрин крар гъөөчли аялриз чешне жедайди я. Чун аялар еке ашкъидив мел-межлис авай чкайриз фидай. Чна ана тамамарзавай къуьлерикай хуш акурбур чешне яз къачудай. И карди чи ашкъи-гъевес хкаждай. И теъьерда гъуьрметлу автордин эсердини зун бегъем гъейранарна.

“Бубадин халат” гъикая за сифте, адетхъанвайвал, жуван хайи хизанда кӀелна. Ана хкъенвай гъакъикъи гафарин ван хъайла зи хайи веледдин сусан вилерал накъвар акъалтна. Ада лагъана: “Дах, ахътин гъуьрметсуз сусарни жедайди яни?! Бес пака абурун веледри чпин къилелни ахътин дердисервилер хкидайди абуруз чизвачни? Гена хъсан хъана, яшлу Мирзехан бубадин сусае жаза Сад Аллагъди вичи агакъарна”.

За газетдиз акъатнавай и гъөөчли эсер гъакӀ жуван хайи хуьруьн агъалчӀирин арадани кӀелна. Абуруз ам бегенмиш хъунилай алава газетдин чинриз и жуьредин насигъатдин макъалаяр мадни гзаф акъудунин теклиф гана.

Гъуьрметлу дуст Казим! Къуй ви гъиликай мадни маналу ва рикӀиз таъсирдай эсерар хкатрай!

Камалдин хазинадай

Гъар са инсанди вич яшаммиш хъун дуьз, гъахълу тирди къалурун, яни вуч паталди яшаммиш хъана, вуч авуна лагъай суалдиз жаваб гун лазим я.

В.ГОРБАТОВ.

Хъсан крар авун - им уьмуьр хъсандиз кыле тухвана лагъай чӀал я.

М.ГОРЬКИЙ.

Сефигъ, кӀамашвал квай, секин уьмуьрди гъуьзвал, поэзия авач. Герек са къуь ятӀани руьгъдик юзун, фикир - хиялдик цӀай кутан.

Д.ДАВЫДОВ

Ахцегъ райондин къил Махачкъалада районэгълийрихъ галаз гуьруьшмиш хъана

Женнетдиз элкъведа Ахцегъар

Агъариза САИДОВ

Ахцегъ райондин къилиз атанвай цийи гъакимди - АБДУЛКЕРИМОВ Осман Магъмудовича Цийи йис алукуьай сифте йикъара хъсан са кӀвалахдик къил кутуна. Махачкъала шегъерда яшаммиш жезвай и райондай тир тӀвар-ван авай алимар, маса пешейрин иесияр санал кватӀна, абурухъ галаз гуьруьшмиш хъана. И мярекат хъсандиз кыле фена. Райондин къили вичин рикӀ ачухна, атанвайбуруни адаз и гуьруьш тешкилунай сагърай лагъана. Чна агъадихъ Осман Магъмудовича вуч лагъанатӀа, куьруь авуна гузва.

- Гуьрметлу районэгълияр! Куьне чи райондин тӀвар вини дережадиз акъудун патал зегъметар екебур чӀугурди за аннаммишзава. Чи жегъил несилдизни куьне, дуьзгуьн рехъ хъана, давамариз куьмек гудайдахъни зун кӀевелай инанмиш я. Ватан, жуван гъөөчли ва чӀехи ватан патал чанни къурбанд ийиз гъазур рухвар тир кез за алукуьнавай Цийи 2014-йис рикӀин сидкъидай мубаракзава. Сифте нубатда заз квехъ чандин сагъвал хъана кланзава. И дуьньяда виридалайни чӀехи девлет инсан патал гъам я. Куь рикӀер куь балайри гъамиша шад авурай. КӀвале, хуьре, районда, республикада, уьлкведа, дуьньяда вири крар туькӀвена, кез куь рикӀера авай хъсан мурад ар къилиз акъудай мумкинвал хуьрай.

Гъуьрметллубур! Ахцегъ райондин къилиз атанвай цийи кас яз, зун инал атана, квехъ галаз гуьруьшмиш хъунин къилин себеб, рикӀе чи район вилик тухунин жигъетдай, куь куьмекдалдини, дуьзгуьн камар къачунин мурад аваз хъун я. Кез уьмуьрдин уькӀуьцуру акунва, квехъ кӀвале, хуьре, районда, республикада яшаммиш хъунин еке тежриба ава. Чи халкъди са кар гъиле къадайтӀа, кӀвале авай чӀехидал меслят гъаш, кӀвале ахътин кас тахъайтӀа жувалай чӀехи са къванцелни алукуь лугъуда. Шукур хуьрай Аллагъдиз, заз чӀехи къванцел алукуьнин лазимвал авач, захъ куьн хътин баркаллу ватанэгълияр ава. Чи район вилик тухунин жигъетдай гъихътин камар къачун хъсан ятӀа, квехъ галаз меслят ийиз, куь фикирар чириз, жуван рикӀни ачухиз атанвайди я зун.

Чи район вилик тухудай рекъер зи фикирда пара ава. Абурукай бязибур кардик кутунив чун гъеле гегъични авуна. Лугъуда хъи, эгер ваз багъ кутаз кланзаватӀа, сифте нубатда чил гъялна арадиз гъаш. Ахпа хъсан ери авай къелемрин къайгъуда хъухъ. Къелемар цана, гъиле-гъилди бул бегъер гунни гуьзлемишмир. Эхъ, багъ кутадай дуьзгуьн чка хкъанава за, ана хъсан ери авай къелемар цунивни гегъичнава. Зи къилин мурад, куь куьмекдалди, а багъдай бул бегъерар кӀватӀ хъуьнуикай ибарат жезва.

Эхиримжи вахтара парабур чи район вилик фенвайди я, хъсан агалкъунарни хъанва лугъуьза. Чи район гзаф зурба район я, лугъудайбуруни авачиз туш. Амма абурухъ галаз зун рази туш. А гафар лугъузвайбуру сустарзава чун, чав куд патаз вил вегъез тазвач. Гъа са вахтунда чи республикадин гзаф маса районар чалай хейлин вилик фенвайди аннаммишзава.

Виликдай чи район гъи жигъетдай вилик фенвайди тир? Гъелбетда, образование къачунин рекъяй. Виридалайни хъсан пешекарар, алимар чи районда авай. Къиблепатан Дагъустанда абуру тахъай, абуру агалкъунаралди кӀвалах тавур районар, шегъерар, бажагъат, жагъуриз жеда. Дагъустан Республикадин Гъукуматда бес абуру гъикъван авай?! Ахътин пешекарралди девлетлу маса район республикада авачир.

Чи бубайри образование вилик тухунин еке фикир гайиди за аннаммишзава. Абуру и

кар гъикӀ кӀевелай гъиле къуна, амай гъар са хилени агалкъунар къазанмишнайтӀа, къунши райониз, шегъеризни куьмекар ганайтӀа, а рехъ, абурулай чешне къачуна, чнани давамар хъуьуна кланда.

Райондин образованидин управлендик квай школайрин, идарайрин пешекаррин кӀвалахдин еридилай зун эсиллагъ рази туш. Девирди ийизвай истемешунриз жаваб гуз жезвач абурувай. Вахт рекъиз, мажибар къачуз, жематдиз бес къадар хийир гузвач абуру. Са бубатда чпин везифаяр тамамарна, кӀвалериз хъфизва вири. За икӀ кӀвалахайла, масада залайни усалдиз кӀвалахайла, чи аялрин къисмет гъихътинди жеда лугъудай суал вилик эцигъавач гзафбуру.

Гъелбетда, кар алакъдай кадрияр чи райондихъ исятдани ава. Амма абуру вири Махачкъалада, маса шегъерра яшаммиш жезва. Ихътин 10-12 касдихъ галаз зун гуьруьшмиш хъана.

Райондиз хтуник абурукай садани къил кутунач. Хъсан кӀвалахрал алай, мажибарни екебур къачузвай абуруз райондиз хтана къулайсуз шартӀара чпин къил тӀариз кланзава.

Арадал атанвай и гъакъикъат фикирда къуна, чун чи район патал чкадин жегъилрикай хъсан алакъунар, чирвилер авай бажарагълу кадрияр гъазуруниз мажбур хъанва. Чи эвер гуналди са 40 касди и конкурсда иштиракда лагъана арзаяр ганва. Абурун арадай алакъунар авайбур хкъада ва райондин администрацияда кӀвалахзавай гъар са пешекардин куьмекчивиле тайинарда. Месела, абурукай администрациядин къилин, отделрин начальникрин куьмекчир жеда. ВикӀегъ, чпихъ хъсан руьгъ авай, дилавардиз лезги, урус чӀаларалди рахаз алакъдай, ара датӀана чпин чирвилер хкажзавайбур чна гележегда чеб лайихлу къуллугърал хкажни ийида. Гъелелиг, чахъ хъсан ери авай пешекарар жедалди чна, гъелбетда, гъа авайбурухъ галаз кӀвалахда, абурувай чпин везифаяр жезмай къван вини дережада аваз къилиз акъудунни истемешда.

Инал заз школайрин кӀвалахдал куь фикир къетӀендиз желб ийиз кланзава. Москвадай за чи райондиз хъсан пешекар гъана, ам райондин къилин советниквиле тайинарнава. Са гъафтеда ада районда вичиз чара авунвай кабинетда ацукъна махсус программаяр гъазурзава, къве гъафтеда ам вичин хизандин къилив хъфизва. Махачкъаладай райондиз хтунив чи районэгълийрикай садни эсиллагъ гегъич тавурди фикирда къуртӀа, урус миллетдин и векилди Москвадай атана, чи гъил къун еке къегъалвал авунив гекъигиз жеда. Акъазвайвал, Советрин властдин сифте йисара хъиз, гилани чи чӀехи стха халкъдин векилри чпин рикӀерин чӀехивал къалурзава чаз.

Ада гъар са школадин кӀвалахар дериндай ахтармишзава: школаяр гъихътин дережада аватӀа, гъар сана гъикъван аялри кӀелзаватӀа, абуруз гъикъван муаллимри тарсар гузватӀа, школайрихъ гъихътин материально-технический база аватӀа, гъи муаллимди гъихътин агалкъунар къазанмишнаватӀа, абурун кӀвалахдиз гъихътин къимет ганватӀа, школа куьтягъай аялрин къисмет гъихътинди хъанатӀа, институтриз, техникумриз гъахъайбурун къадар гъикъван ятӀа ва икӀ мадни.

И кӀвалахар куьтягъайла, чаз гъар са школадиз гъихътин куьмекар гана кландатӀа чир жеда ва чун жезмай къван анра рехъ гузвай гъалатӀар, кӀвалахда авай кимивилер арадай акъудунив гегъичда. Бес тежезвай муаллимрин патахъай къайгъу чӀугвада, кӀвалахзавай муаллимривай чпин чирвилер хкажун, везифаяр вини дережада аваз къилиз акъудун истемешда.

Образованидин хел вини дережадиз акъудун патал чна маса кӀвалахдикни къил кутунава. Хуьрера коммерциядинбур тушир Автономный организация тешкилунив гегъичнава. Абурун уставар чна гъазурнава. Ихътин организацияр гъар са хуьруьхъ жеда. Абурухъ къве тереф ава. Сада хуьруьн школада къаювалдай (попечительский) совет арадал гъида, муькуь терефди къаювалдай совет хуьре тешкилда. Малум тирвал, агъваллу ксар, бизнесдал машгъурбур саки чи вири хуьрера ава. Зи хайи Хуьруьгрин хуьре заз ина яшаммиш жезвай агъваллу ксари 4-5 миллион манат чара ийида лагъана гафни ганва. ЯтӀани парабур им къилиз акъудиз жедай кар туш лугъуьза. Амма зун, гъиле къур лап залан гъар са карни, къилиз акъатдайдахъ кӀевелай инанмиш я.

Месела, школадин къаювалдай советди ана авай къван эксик крар туькӀуьр хъуьун патал чпиз гъикъван пул гегъич ятӀа тайинарда. Лугъун чна са миллион манат харжайтӀа, вири эксик кӀвалахар къайдадик ахкатда. Бизнесменар патал им са акъван еке пул туш. Гъа са вахтунда и пулуни чаз школада авай вири тугайвилер арадай акъуддай мумкинвал гуда. Интернетди кӀвалахда, аялрин гележег хъсанди хъун патал къайгъу чӀугвадай шартӀар тешкилда ва икӀ мадни. Амма, са ни ятӀани пул чара ийиз, масада ам вичиз кландай рекъериз харж авуниз эсиллагъ рехъ гудач. И пулар чна школайрин материалринни техникадин базаяр мягъкемаруниз, хъсандиз кӀелзавай аялар, хъсандиз кӀвалахзавай муаллимар ашкъиламишуниз, абурун гележег хъсанардай рекъериз харж авун меслят къалурзава.

Бязи тарсарин муаллимар бес тежезвай школаяр ава чахъ. Анра месела, химиядин тарсар физикадин, урус, лезги тарсар мате-

матикадин муаллимри гузва. И кардал эхир эцигиз алахъна кӀанда чун. Ава чахъ школяр муаллимривай гуз тахъайди 5 тарс яз, абур эвезай муаллимриз 18-20 сятдин мажибар гайи. Им чна чун ацукнавай таран хел атлуз ва, а таран диб къакъудзава лагъай чӀал я. Чиз-чиз, акваз-акваз, садан патайни, са жуьрединни манийвал авачиз чна чи бегъер гудай тар кьурурзава.

ИкӀ виже къведач. Министерстводихъ галаз зун раханва. Вири рехнейрал эхир эцигна кӀанда. ЕГЭ вахунин кардани чна иштиракда, аялри анжах чпин чирвилер къалуруналди экзамен вахун къазанмишда. Ришветрихъ кӀиметар эцигунин вилик пад къада. Чпи тарс гайи гзаф аялривай ЕГЭ вахкуз тахъай муаллимривайни чна, гьелбетда, кӀеви истемешунар ийида.

Са месэладикай мадни лугъун. Месела, са хуьруз са дуктур, пуд муаллим, са агроном бес жезвач. Паталай атайбуру яргъалди а хуьре кӀвалахда лугъунни таб авун жеда. И кар фикирда къуна, гьар са хуьруз лазим пешекарар чна хуьрерин школяр куьтгъзавай аялрикай гъазурна кӀанда. Гьеле школада амаз хъсандиз кӀелзавай аялар чаз герек пешекар къачуз фидайвал ийиз алахъна кӀанда. Абуруз 8-классдилай башламишна гьар вацра 500 манатдин стипендия гун, кӀелиз фейилани гьар вацра 1000 манатдин стипендия тайинарин. Ихътин кадрийрин патахъай чун чи республикадин институтрин, университетрин ректоррихъ галазни рахада. Гьа са вахтунда и аялрихъ галаз виликамаз икӀрарни кутӀунда къилин образование къачурдалай гуьгъуьниз чпин хуьрера пуд йисуз кӀвалахун патал.

Образованидин хел къайдадик куктун тавуртӀа, чавай са затӀни арадал гъиз жедач: я чахъ хъсан чирвилер авай муаллимар, я жуьреба-жуьре маса пешейрин иесиар, я писателар, шаирарни жедач. И карда заз куьне иллаки еке куьмекар гана кӀанзава. Йиса садра хъайитлани, куьн жуван хайи хуьруз хтана мектебдиз илифа. Герек ана кӀелзавай аялриз аквадайвал, хъсандиз кӀелайданни пидиз школа куьтгъгайдан арада гихътин фаркъ, тафават аватӀа. Къачагъвал, угъривал, инсанар ягъиз къиникъ ибур нивай хъайитлани ийиз жедай крар я, хъсандиз школа куьтгъгна, къилин образование къачуна, жуван жемятдиз, халкъдиз намуслувилелди, гъейратлудаказ къуллугъиз лагъайтӀа гьар садалай алакьдач.

Куьн хътин баркаллу рухваря жуван далудихъ хъунал за, гьелбетда, рикӀин сидкъидай дамахвава. За Ахцегь районда гихътин къегъал рухваряни рушар аватӀа, гьакъикъат виридиз чир хъун патал, лап хъсан ктаб акъудунни жуван гъиле къада. Герек а ктаб гьар са касди чӀугур зегъметдиз ганвай кӀимет къалурдайдиди жедайвал. Цан цайидаз цуру нек, тӀумбул ягъайдаз фири нек гун тежедайвал.

ЦӀийи йисан вилик жуван тебрикда заз чи райондай ам машгъур авур са 5-6 касдин тӀварар къаз кӀан хъана. Заз лагъана хъи, ахътин ксар чи районда 300-далай гзаф ава. 5-6-дан тӀвар къуртӀа, амайбур нарази жеда. Де лагъ куьне, икӀван машгъур инсанар, халкъдин патай еке гуьрмет къазанмишнавайбур мад гьи райондихъ аватӀа. И кар сеbeb язни чна чи район чарасуз вилик жергейриз акъуд хъувуна кӀанда.

Заз куьне райондин администрациядиз жуьреба-жуьре теклифар гудай са Консультативный советни тешкилна кӀанзава. Ада чаз, виликамаз веревирдер авуна, хъсан рекъер хкъяди мумкинвал гуда. За чӀуру камар къачуртӀа, идан патахъай чин-чинал лугъудай мумкинвал кӀезни жеда. Инал за куь вилик райондин бюджетдин вири такъатар, садан гил яргъи ийиз тун тавуна тамамвилелди анжах райондин агъалийриз хийир жедай рекъериз харж ийида лагъана гаф гузва. Зани а такъатар жуван жибинда твадач. Захъ зи хизан хуьдай мумкинвал, жуван бизнесни ава. Зун кӀевелай инанмиш я, эгер гьа са бюджетдиз къезвай такъатар чна хийирлуздак, тамамвилелди халкъдиз герек рекъериз серф авуртӀа, зи хуьруьни, Дагъустандин халкъдин шаир Хуьруьг Тагъира лагъайвал, женнетдиз элкьведа Ахцегьар. Жува кӀвалахзавай анжах къве вацра чна гьеле 4 миллиондилай гзаф такъатар къенятнава.

КӀанзавайди гьар са касди михъивилелди кӀвалахун я. Ийизвач хейлинбуру и кар. Гьарда вичихъ ялзава. Чи районэгълийриз маса душманар герек авач. Чеб я чпин душманар. Фитнеяр авунай, къуд патаз арзаяр ракъурунай Ахцегь район сад лагъай чкадал ала. Амай крарай гьи чкадал алатӀа, веревирдер куьне ая. КӀвале вичин диде-бубадиз гуьрмет тийизвайдакай хуьруьн жемятдиз хийир гудай кас, хайи халкъдизни игит жедач. Гъавилияй чун, чи аялар, санлай чи жегъил несил, тербияламишунив гзаф жавабдарвилелди эгечӀна кӀанда. Гьелбетда, район гьар са жигъетдай вилик фена са заз ваь, кӀезни, намуслу вири агъалийризни кӀанзава. Идахъ зун кӀевелай инанмиш я.

Инал заз райондин экономикадин хилез талукъ язни сад-къве келима лугъуз кӀанзава. За кьетӀнавай бязи крарикай куьне куь фикирарни лагъана. Зун лугъун тавурбурул акъвазда. Чаз шпалерадин багълар кутаз кӀанзава. Алай вахтунда абур амайбурулай менфятлуь бур яз гьисабзава. Ихътин багъларин гьар са гектарди 50 центнер хъсан ери авай емишар гузва. Муькуь патахъай абурухъ гелкъезни, анрай бегъер кӀватӀ хъийизни хейлин регъят я.

Шарвилдин эпосдин сувариз пишкешар яз гудай брелокар, маса ядигар шейэр гъазурдай, лезги халкъдин дишегълийринни итимрин милли парталар цвадай, сун гъаларикай машинрин куьмекдалди гуьлуьтар храдай цехар ачухун патал чна чалишмишвилер ийизва. Москвадихъ галаз икӀрар кутӀунна, гьерен як гъазурна, аниз маса гун патал ракъурдай цех ачуьхизни кӀанзава чаз. Ичерикай мармалатар, мураба, икӀи шире гъазурдай гъевчи цехар кардик кутунив эгечӀнава. "Ахты" яд вичин еридал гьалтайла "Рычал-су" целайни хъсанди я. И яд бутылкайра цадай цехни кардик кутада чна. Исятда фореьл балугъар чӀехи ийидай вирер тешкилун патал чалишмишвилер ийизва.

АлакьайтӀа, заз жуван патай райондиз амукъдай са савкъатни ийиз кӀанзава. Ахцегъа Ватандин ЧӀехи дяведа телеф хъайибуруз обелиск хкажнавай чкадин патав музейдиз къешенг пуд мертебадин дарамат эцигуналди. Амма а чил месиди райондин феькидиз миски эцигун патал маса ганава лугъузва. Чидач чавай ам, чилин кӀимет хгана, я туштӀа маса чкадилай чил чара хъувуна, гелев гъиз жедаӀта. Музей эцигун патал обелискдин патав гвай чка гзаф къулайди я. Райондиз атай къван мугъманар къве рекъин юквал алай аниз тамашиз фидай еке регъятвал жедай. Ихтилат чи бубайрин тарих хуьникай физвайла, Аллагъ рикӀел алай ксарини чаз ваь лугъун, гьелбетда, хъсан кар жезвач.

Ахцегъа чун 200 миллион манатдин кӀимет авай спортдин комплекс, вичин кьерехрив чи сеняткӀарин гъилин тулпун шейэр маса гудай киоскарни гвай футбол къугъвадай стадион эцигунивни эгечӀда. Райцентрал 140 аялдиз чка жедай бахчани хкажда. Алай йисан, къведай йисан планрик кутун тавуртӀани, жуван дустарин такъатар желб авуналди, Луткунрин хуьре чарасуз чна школадин дарамат эцигун гъиле къада. ГьакӀ райондин пожарныйрин часть эцигуникайни лугъуз жеда. И жигъетдай чи район республикада эхиримжи чкадал ала. Чахъ гъатта пожарникрин автомашин эцигдай са бокс къванни авач. Хейлин маса кӀвалахарни фикирдиз къачуьна. Вирибур инал къейд авунин лазимвал авач. Яваш-явашдиз абур къилиз акъудун патал чалишмишвилер ийидайдал шак алач.

Куьтурадин хилезни сифте ийкъарилай чна фикир гузва. Дагъустандин халкъдин шаирар тир СтӀал Сулейманазни Хуьруьг Тагъира талукъарнавай вечерар киле тухвана. Ихътин маса мярекатарни тешкилна. Жемятдизни абур бегенмиш жезва. Залар сивевиди тамашачийрив ацӀузва. Аялриз уьлкведи Гимндин чӀалар чирунин, мярекатрал чи Гимн ван алаз вирида санал лугъун тешкилуьни, гьар са хуьрай акъатнавай баркаллу ксарин юбилеяр къейд авунин тапшуругъар чна школайрин директорриз, райондин куьтурадин Управленидиз ганва.

Мярекат гурлудаказ киле фена. Атанвайбуруни райондин къилиз хейлин теклифар гана ва гьар са жигъетдай алакьдай куьмекар гун хиве къуна. Гьа инал теклифар гудай Консультативный советдин председателвиле Вагъабов Керим Тарикъулиевич хкъана.

Гьар са месэладив жавабдарвилелди эгечӀин

3 ◀

Азербайжан патахъ авахъзава. Къе Самурдин тамухъ галаз алакьалу гьерекатрикай рахайтӀа, абур къизгӀинбуру я. А пата яшаммиш жезвай хуьрерин гзаф пай агъалияр, Самурдин тамун къилихъай хейлин къуяр эгъуьнна яд тухуниз акси я. Экологиядин ва экономикадин рекъяй аслу тушир экспертрин ахтармишунрин нетижаяр аквадалди, анай яд тухун акъвазарна кӀанзавайди я. Чаз алатай йисан 25-декабрдиз киле феийи Общественный палатадин пленарный заседанидал тӀебиатдин министерстводин къвалав гвай общественный советдин руководитель Василий Черкашина и месэладикай лагъана кӀанзавай, амма вучиз ятӀани ада Самурдин тамун месэла гъич рикӀелни гъанач. Чак мадни республикадин гьукумдин са бязи кьурулушар халкъ патал важиблу тир ихътин месэлайрив къайгъусузилелди, жавабдарсузилелди эгечӀуни секинсузвал кутазва. Абуру пакадин ийкъакай ерли фикирзавач. Лугъудайвал, "чалай гуьгъуьниз вири барбатӀ хъурай". И муьваара Общественный палата мад сеферда Самурдин тамуз талукъ месэладал хкведа. Общественный яб акалунар киле тухуда. Гьа ихътин фикир республикадин Къилихъни ава.

▪ **Общественный палатади гьукмдин органрихъ галаз гъихътин алакьаяр хуьзва?**

- Лагъана кӀанда хъи, алатай йисара Общественный палатади виликди камар къачуна, адакай чи агъалийриз гражданилин обществодин кар алай институт хъиз хабар хъана. Заз чидайвал, им ОП-дин сифтегъан председател Абулмуслин Муртузалиеван еке лайихлувал я. Адан менфятлу кар къе Гьамзат Гьамзатова агалкъунралди давамарзава. Алай вахтунда чна къарагъарзавай са месэлани гьукмдин кьурулушри фикир тагана амукъзавач. Гьар са месэладин патахъай абур чаз тамам жавабар гузва. Общественный палатадикай куьмек кӀанзавайбуруни гзаф жезва. Гьар йисуз чи патав 400-дав агакъна инсанар къезева. Гьелбетда, им чи махсус везифа туштӀани, чизва, гьар са арзадихъ, чарчихъ, кас атунихъ са нин ятӀани къимет, дердияр, тӀарвилер гала.

И барадай чна инсандин ихтияррин рекъяй Уполномоченный У.Омаровадихъ галаз амадагъилин алакьаяр хуьзва. Са жерге мярекатар чна саналди киле тухузва. Чна санал гьукмдин органриз, гражданилин обществодин институтриз

жуьреба-жуьре месэляяр гьалдай серенжемрин гьакъиндай теклифар гузва. ОП-дин кӀиметлувал адакай ибарат я хъи, ада республикада киле физвай гъалариз аслу тушир кӀимет гузва ва месэляяр гьалдай менфятлу серенжемар теклифзава. Мисал яз, чавай алатай йисан ноябрдиз киле тухвай Дагъустандин гьелприн сад лагъай съезддин тӀвар къаз жеда. Адан кӀвалахда чи шегъеррай ва районрай хкъанавай, РФ-дин субъектрай атанвай 800 делегатди иштиракна. Гьелбетда, ара-бир чна гьукум критикани ийизва. Акъуллу власть вичи рехъ гузвай синихрикай лагъайла, бейкеф тахъун лизим я. Амма чина гьукум лагъайла, инсанрин фикирдиз чиновникар къезева, абурукай гзафбуруни санал кӀвалахуниз гъазурбуру туш.

РД-дин Къилихъ галаз чи алакьаяр кӀвалахдинбуру я. Р.Абдулатипова дидейрин форумда, жегъилприн съездда, чи пленарный заседанийра иштиракна ва вичин фикирар лагъана. Общественный палата халкъдин, обществодин гьарай ва трибуна я, гъавилияй адахъ галаз вириди саналди кӀвалах авунин кутугнава.

Общественный палатади республикадин регъбердиз вири рекъерай куьмек гуз чалишмишвалзава. ИкӀ, кар алай проектар уьмуьрдиз кецирмишунин, гьукмдин идара ийидай органрин, муниципальный тешкилатрин кӀвалахдиз аслу тушир кӀимет гуьни гьакъиндай вичин гаф лугъузва. РикӀел хкиз кӀанзава, абурун кӀвалахдал чна общественный контроль тухун закондин бинедаллаз тести-карнавайди я.

Чи кӀелзавайбуруз чир хъун лизим я, Общественный палата 44 члендикай (22 Президентдин Указдалди тайинарна) ибарат я. Абур вири лайихлу ксар, республикадин ватанпересар я. Общественный палатадин кӀвалахдик виридалайни чӀехи пай кутазвайбурун тӀварар къун тавунани жедач. М.Гъажиеван тӀварунихъ галай заводдин директор Абдулвагъаб Папалашева, Санкт-Петербурдин инженервилинни экономикадин университетдин Къизлярдин филиалдин директор Рамазан Нагъиева, "Эксперт" общественный организациядин регъбер Наби Агъадова, РФ-дин Минюстдин правовой академиядин филиалдин директордин заместитель Арсен Пирмегъамедова, "Дикая дивизия" общественный организациядин регъбер Рамазан Гъазиева, тӀвар-ван авай общественникар Вагъаб Къазибегова ва Шамил Хадулаева чӀугъазвай зегъмет къейд авуниз лайихлу я.

Хъсан кӀимет гана

Къагъриман ИБРАГЪИМОВ

Дагъустандин Огни шегъерда гьар йисуз цӀай хкадаруниз талукъ ученияр киле тухузва. Декабрдин эхирдиз пландин бинедаллаз ихътин серенжем шегъерда кардик квай республикадин циркинин школада тухвана.

Пожарный частунин диспетчердин къуллугъдин пуьлтал цӀай къуьна лагъай хабар сятдин цӀудаз агакъна. Са шумуд декъикадилай пожарникрин дестеяр чкадал атана. Абурун гуьгъуьналлаз "Тади куьмекдин" бригада ва шегъерда уьмуьр таъминарзавай къуллугърин векилар атана агакъна.

Планда кьалурнавайвал, шартӀунин цӀай циркинин искусстводин школадин музейди къуьнавай. Пожардин сигнализация акатнамазди, руководстводи школа-

да авай аялар ва работникар хатадикай хуьн патал къецеел акъудна.

Чкадал агакъай пожарникри сифте нубатда дараматда хата хъайибур аматӀа ахтармишна, гумадик акатна пис хъанвайбур къецеел акъудиз куьмекна ва ахпа цӀай хкадариз башламишна.

Вири гьерекатар гьакъикъатдинбуру хъиз киле фена. Тешкилатчиарни иштиракчиар цӀай хкадарунин вердишвилер къачунин серенжем киле феийи тегъердал рази яз амукъна. ЦӀай къуьнин нетижанда садазни зарар хъанач.

Эхирдай 20-нумрадин пожарный частунин начальник, къенепатан къуллугъдин полковник Маллакери́м БАБАЕВА, пожарникрин тактикадин вердишвилериз хъсан кӀимет гана. Инструкцийрин бинедаллаз вири подразделенийри сад хъиз кӀвалахайдиди къейдна.

Сегънедин бажарагълу устад

Эминат ЗАИРБЕГОВА,
Лезги театрдин литдрампаюннин
руководитель

АБДУЛЛАГЪ ГЪАБИБОВ. Гзаф бажарагълу актер яз, адан къулухъ яшайишдин, пешекарвиллин, устадвиллин, еке тежрибадин, инсанвиллин ерияр галайди малум жезва. Гъавилляй Лезги театрдин коллективди адак умудни кутазава. Хъсан крарик къил кутадай, дерин чирвилер авай Абдуллагъаз чи театрдин тарих лап хъсандиз чида. Хайи театрдин культура хуьнин, виликди тухунин рекъй ада еке зегъмет члугъзава. Жутьреба-жутьре мярекатриз сегънеяр гъазурзава, концертрин программаяр тукълуьрзава, маниьриз члалар ва музыка хъизва, пьесаяр таржума ийизва. А.Гъабиров режиссердин куьмекчини я. Гзаф месэлайрин гъавурда авай гъуьрметлу насигъатчи шегъерда школайрин арада къиле физвай лезги члалан конкурсрин журидин председателни я. Гъавилляй ам мукъвал-мукъвал шегъердин школайрани аквада, аялри ам багъа мугъман хъиз къаршиламишзава.

Икъван крар ийизвай Абдуллагъ хци, ишигълу рикл авай актер я лугъуз жеда. Чна адал дамахвава. Чина нур-берекат авай, жумарт хва Абдуллагъ къе Лезги театрдин рикл, адаз къуллугъ ийиз, ам хуьзвайбурукай сад я лагъайтла, ягъалмиш жедач.

Гъабиров Абдуллагъ Тажибан хва 1949-йисан 3 январдиз Докъузпара райондин Чахчарин хуьре дидедиз хъана. Адан буба хуьруьн мектебдин муаллим тир. Сифтегъан школа хайи хуьре, гъуьгъунлай Чахчарин хуьруьн жемат Мегъарамдуьруьн райондиз куьч хъайивилляй Абдуллагъа 8-класс Тагъирхуьрел куьгъагна.

Гъиниз фида, гъи пеше хкъада лугъудай суалри гада кълевера тунач. Фидай чка фадлай тайинарнавай - Дербентдин культпросветучилищедин актервиллин отделение. Идазни вичин седеб авай: Тажиб муаллимдин хизан музыкадал гзаф рикл алайди тир.

- Зи бубади, муаллимвални ийиз, хъсандиз тар ядай. Чехи стха Гъабиба, члгъан ягъиз, Усугъчайдал къиле фидай концерта, фестивалра иштиракдай. Якъин хъи, зи риклени гъа ашкъи гъатнавай, за манияр ядай, - риклел хкизва Абдуллагъа. - Амма заз виридалайни хвеша жедай кар ам тир хъи, чи Чахчарин-Къазмайрал Лезги театрдин артистар тамашаяр гваз атун. Гъа вахтунда тамаша башламишдалди зун клубдиз фидай, абурухъ галаз таниш жез алахъдай. Гъа ик! зун гъа члаварин лап халисан пешекар артистар тир Къумбай ва Зуьгъере Рамазановрихъ, Мурадхан ва Шемсижагъан Къухмазоврихъ, Зуьлейха Давудовдрихъ ва масабурухъ галаз таниш хъанай.

1964-йисуз Гъабиров винидихъ твар къур училищедиз гъахъна. Жегъил гададин бахтунни гъана. Абдуллагъа вичи риклел хкизвал, артиствиллин пешедай тарсар гуз училищедиз, а вахтунда Лезги театрдин къилин режиссер Багъиш Мустафаевич Айдаев атанай. "Ам зи къисметда актервиллин пешедай заз хъсан чирвилер гайи сифтегъан кас, и рекъе зи сад лагъай муаллим хъана. Эхиримжи курсуна къелдайла, захъ актервиллин кеспидиз авай члехи ашкъи - гъевес акуна, Багъиш Мустафаевича заз театрдин атун теклифнай ва зани члехи шадвилелди адан теклиф къабулнай", - риклел хкизва Абдуллагъ Тажибовича.

Гъа ик! ам Лезги театрди цуьк акъуднавай девирда (алатай асирдин 60-70 йисар) вичин уьмуьр сегънедихъ галаз алакълу авур актеррикай сад я.

Гъелбетда, и йисара машгъур режиссер, Россиядин Федерациядин лайихлу артист Багъиш Айдаева Абдуллагъ Гъабиров бажарагълу актер хъиз арадал атуни карда лап члехи зегъмет члугъна. Режиссерди ам саки

лигимарна. Абдуллагъ Тажибовича адахъ галаз санал къвалахай йисар вичин уьмуьрдин виридалайни хушбахтлу йисар я лугъузва. Актердин риклелай а зурба режиссердин куьк къамат са члавузни алатзава, гъамиша рикле хуьзва, ада вичин риклиз экв гузва лугъузва.

А.Гъабиров Б.Айдаева гайи тарсарал, меслятрал архайин хъана акъвазнач, санал къвалахай члехи агъсакълар тир Мурадхан ва Шемсижагъан Къухмазовар, Седредин Велиханов, Дурия Рагъимова, Къумбай ва Зуьгъере Рамазановар, Абдурашид Махсудов, Абдулкъадир Сайдумов хътин актерин устадвиллиз фикир гуз, чин тийидай крар гъабурвай чириз алахъдай. Идалай гъейри, Абдуллагъа вичин чирвилер ва дережа

Абдуллагъ Г.Хугаеван "Ирандиде" тамашада къуьгъавазвайла

хкажун патал 1979-1983 йисара Краснодардин культурадин институтдин режиссервиллин факультет куьгъагна. Члугур зегъметди бегъерни гана. Театрда къвалахзавай 47 йисан къене А.Гъабиров цлудралди багъа пишкешриз, гъуьрметдин тварариз лайихлу хъана. 1974-йисуз адаз "Социализмдин акъажунрин гъалибчи" лишан, 1975-йисуз ВТОдин Дагъустандин отделенидин диплом гана. Гъа и йисара И.Гъуьсейнован "Саяд" пьесадин тамашада тамамарай Шихкериман ва Ж-Б Мольеран "Мутлак" комедиядин тамашада тамамарай Валеран образрай республикадин театррин арада къиле феи килгунра ада сад лагъай чка къуна. 1986-йисуз Дагъустандин лайихлу, 1995-йисуз Дагъустандин халкъдин артиствиллин тварар, гъаклни цлудралди грамотаяр къачуна. Са шумуд сеферда ам жуьреба-жуьре премийриз лайихлу хъана. Иьятда Абдуллагъ Гъабиров Россиядин Федерациядин лайихлу артист я.

А.Гъабирован къвалахдин гъар са югъ жуьреба-жуьре везифайри ацланвайди я. Театрда фадлай къвалахзавай и регимлу, сабурулу актер санал акъвазнавач: ам гагъ сегънеда репетициядин вахтунда режиссердиз куьмек ийиз аквада, я тахъайтла вичин камаллу меслятралди жегъил актерриз дуьз рехъ къалуриз алахънаваз жеда. Мадни ада театрдин гележег патал театрда тешкилнавай жегъил рушаринни гадайрин студиядин къйгъударвални ийизва. Са гафуналди, Абдуллагъа, гъа сифтегъан йисара хъиз, жегъилвиллин ашкъидалди вичин къвалах давамарзава.

Гила рахан чун А.Гъабирован сегънедин сирерикай ва имтигъанрикай. Сифте яз Лезги театрда А.Гъабирова Б.Айдаева эцигнавай гуржи драматург Шота Роквадин "Диде" пьесадин тамашада Ираклийдин роль къуьгъана.

"Сифте роль тиртлани, зун хъсандиз къуьгъанай, - мад риклел хкизва Абдуллагъа, - вучиз лагъайтла, а тамашада зи парт-

нерар лап зурба алакълунар авай члехи устадар тир. Халкъди а тамаша хъсандиз къабулнай".

Гъа ик! къуьгъвай вири ролар халкъдиз гзаф бегенмиш хъана, исътдани гъакл я.

Шаир ва драматург Абдуселим Исмаилова къейдзава: "Абдуллагъ Гъабиров алааматдин актер я. Ам гъар са ролда гъар са къилихдиз муьгъуьгъ, вичизни гъар са роль ва гъар са къилих муьгъуьгъарзавай актер я..."

А.Гъабиров гъакъикъатдани алааматдин актер я. Сегънедин вири жанрайра ада вичин устадвал вини дережада аваз къалурзава. Ихътин бажарагъ вири актерриз ваъ, анжах устад актерриз хас я. Ада лезги халкъдин саки вири къагъриманрин ва руьгъдин муршидрин образар яратмишнава. Ибурукай яз,

Аялар чи шадвал я

Мегъ-Буба ДУЬГУЬШЕВА

Дербент шегъердин "Росинка" твар алай 31-нумрадин аялрин бахча тарифлубурукай сад я. Гъевечи бицекриз тербия ва са бязи рекъерай чирвилер, вердишвилер гузвай тежрибалу коллективдиз 25 йисуз Басира МЕГЪАМЕДАГЪА-ЕВНАДИ регъбервал гузва. Ада тербиячийриз къвалахдин лап хъсан шартлар тешкилнава. Аялар тамам гъазурвилер аваз школадиз рекъе твазва.

Методист Фероза ШАГЪМУРАДОВНАДИ датлана тербиячийрин къвалахдал гуьзчивалзава. Аялри бахчада шаддиз, къулайдиз, менфятлувилелди вахт акъудун патал заведующийдихъ галаз тешкиллувиллин къвалах тухузва. Диде-бубаярни, члехибурни бахчадин тербиячийр тир Раиса ПАШАЕВНАДИН, Гуьлмира КЪАГЪРИМАНОВНАДИН, Фатима МИРЗОЕВНАДИН, Ханум ГЪУЬСЕЙНОВНАДИН, Мегърибан ЗЕЙНЕДИНОВНАДИН, Мирвари ЖАНАГЪАЕВНАДИН, музыкадин пешекар София СЕРГЕЕВНАДИН ва медсестра Зоя АБДУЛЛАЕВНАДИН алахъунрилай ва абур аялрив эгечлзавай тегъердилай пара рази я.

Бахчада вирида гъуьрметзавай тербиячийрикай сад Гъуьруьят ЯГЪИБЕГОВА я. Ада бахчада къвалахиз 25 йисалай алатнава. Кар ана ава хъи, са мус ятлани адан гъилляй фу тлур, тербия къачур рушари ва гадайри (къе хсуси хизанрин иесийри) чпин аялар адан гъилик гъизва.

Бахчадин аялар

Бахчадин къенепатар, цлар гуьрчедиз безетмишнава. Жуьреба-жуьре махарик квай къагъриманрин, гъайванрин, къушарин шиклар цларал члугунвайди, шиклрин монтажар авунвайди тербиячийр я. Абур чпин къвалахдив яратмишдай тегъерда эгечлзава ва аялризни гъа и рекъай вердишвилер гузва. Бахчада алава яз аялриз ингиллис члал чирзава, азробикадай, парталар цунай, хкатлунай, нехшар акъудунай вердишвилер гузва. Шегъерда тешкилзавай конкурсра, акъажунра иштиракзавай бахчадин аялри къвенкъевчи чкаяр къазва, грамотаяр, кубокар къачузва.

Коллектив дуствилинди, мегърибанди, сада-садаз куьмек гузвайди я. Ада чпин заведующий Басира Мегъамедагъаевнадила разивал ийизва.

Нурлу гъетер-гъалибчияр Душмандин танкар муьтгъугъарайди

2013-ЙИСАН 5-майдиз Цумада райондин Агъвали хуьруьн аялрин "Теремок" бахчада Советрин Союздин Игит **Къади Абакарович АБАКАРОВАН** 100 йисан юбилейдиз талукъ-арнавай шадвилдин мярекат кыле тухвана.

Цумада райондин къакъан дагъдин Эчледа хуьрй тир чубандин хва бубадикай лап фад магърум хъана. Ам Перимеседу дидеди чехи ийизвай. Тербия етимрин интернатда гана, Тинди, Цумада, Ботлих хуьрерин школайра клелна.

Къадидин къуватлувилик ва зиреквиликай писатель Мегъамед Шамхалова къызва: "1935-йисуз чун, са жерге призывник, чукурнурал, хкадарунрал, къванер яргъаз гадарунрал, акъажунрал машгъл жезвай. Спортдин и вири жуьрейрай Къади Абакаров вилик квай. Адахъ, иллаки акъажунра, къетненвал авай. Чавай садавайни адал гъалибвал къазанмишиз хъаначир. Къадиди лишан ягъунани вири гъейранарнай. Ам халис гъурчехъан тир".

Зегъметдин рехъ Къадиди чкадин колхозда башламишна - бригадирвиле, фермадин заведующийвиле къвалахна, ам колхоздин председателвилени хъана. Ватандин дяведин сад лагъай юкъуз Къадиди райвоенкоматдиз вич фронтдиз рекъе тун тлабзавай арза гана. Адаз анжах 1942-йисуз къушунрин жергейриз эвер гана ва дяведин женгер кыле физвай чкадиз рекъе туна.

Къади Абакарован фронтдин рехъ хайи ерийрилай-Кавказдила башламиш хъана.

Сифте женгик ам Терекдал Ищерская станицадин патав экечна. Артиллериядин гъужумдин вахтунда командирдал хер хъана, отделенидиз команда гунин кар Абакарова вичел къабулна. Иллаки 1130 м. къакъанвиле авай чка къун патал душмандин цудалай виниз танкари, ротадив агакна пияда къушунри гъужумзавай. И къакъан чка лейтенант Георгий Чиряпинан командованидик квай стрелковый са взводди хуьзвай.

Ротадин командирди чапла патан флангда Абакарован отделение авайди, ана авайбур хъсан аскерар ятлани, гзафбур ягъунрив вердиш туширди ва командирни цийиз тайинарнайди тирди тагъкимарна.

Амма ротадин командирдин игътиятвал гъаваянди хъана. Жегил командир, аскерар душмандин хура мягъкемдиз акъвазна. Абакарован отделенида авай дагъустанвийри фашистриз къетнен аксивал къалурна. Чпин командирдилай чешне къачуна, абуру танкарин гъугъуниз чукурзавай душманар пулеметдин цалди къирмишзавай. Амма душмандин танкар гъеллеги сагъдиз амай. Абуру, цай къурииз, тепедив мукъва жезвай.

- Гранатарни цай къадай къаришма авай бутылкаяр гъазура! - команда гана К.Абакарова. Танкарикай сад Абакарован сенгердиз мукъва хъана. Гъа и декъикъада Къадиди машиндин кланик гранатрин циргъ гадарна. 3-4 секундилай хъиткъинунин япар биши ийидай хътин ван акъатна. Танкунин мотордин ва чархарин ван атлана. Къвед лагъай танк сенгердилай элячйна, оборонадин къенепатаз гъахъна, амма дубъздак гадарай гранатди гъамни падна. Амай танкар къулухъди элкъвена.

Абакарован отделениди чпин хиве тунвай женгинин везифа агалкъунралди кылииз акъудна. Немсерин къве танк кукварна, 30-дав агакна гитлерчияр тергна.

1942-йисан декабрдин эхирра чи къушундилай Кавказдин дагъларин ценерив агатнавай душман гъелекиз, гзаф къадар къушунар ва техника терг ийиз алакна. Эхирни немсер Гудермес-Махачкъала-Баку - терефдихъ гъужум акъвазаруниз мажбур хъана. И кардиз чи къушунри Волгада къазанмишай гъалибвилени зурбадак къумекнай. Абакарова къулгъзавай Кеферпатан Кавказдин фронтдин къушунри Кеферпатан Осетия, Ставрополь, Кубань душмандикай азадна. Къадиди Гитлеран гъилибанар Донбассдай, Украинадин эрчи патай, Молдавиядай чукурнунин ягъунрани иштиракна.

Днепровский майдандал кыле фейи женгера къалурай агалкъунрай Къади Абакароваз "Дирибашвилай" медаль гана.

Кишиневдин патав гвай Албина хуьруьв кыле фейи ягъунра Абакарован женг члугунин устадвал мадни хъсандиз ачух хъана. Польша азаддай ягъунрани Къадиди дирибашвал къалурна. Адан отделение, Днестр вацалай хъиз, Висла, ахпа Одер вацарилайни сифтебурукай сад яз элячйна. Ина адан отделениди къве гъафтедив агакна душмандин гъужумар алудна, чпин сенгер клевидаказ хвена. И гъужумрилай гъугъуниз ротадин аскерри старший сержант Абакароваз Яру Пайдахдин орден тебрикна. Адан отделенидин вири аскерарни наградайриз лайихлу хъана.

Абакаров квай полкуну Зееловский тепейрин ценерив гвай немсерин Вербиг хуьр къун лазим тир. Полкунин подразделенийри къве гъужум алудна. Полкунин батальонар пуд лагъай гъужумдиз гъазур хъанвайла, садлагъана гъузлеммиш тавур чкадила 20-дав агакна танкар ва артиллериядин машинар пайда хъана. Вишералди аскерар телеф хъунин къурхулувал арадал атана. Гъа и декъикъайра ротадай вад аскер экъечна, абур, цайлапанар хъиз, фашистрин "гужлу" танкарин арайрай муькуь патаз экъечна, далдадик чуьнуьх хъана. Полкунин командирдин "Ана вуч хъанвайди я?" суалдиз капитанди жаваб гудалди, са шумуд хъиткъинунин ванер акъатна. Пуд "тигр" алай чкадал элкъвез амукъна, амайбуру къулухъди члугуна. Абурукайни къуд машин гъа ихътин мусибатдик акатна, амайбуру атайвал, хъфена. И алапатдин кар авурди вуж ятла лугъуз, гъузетзавайбурун кыл акъатзавачир.

- Ихътин жуьрэтлувал вичин отделенини галаз анжах Къади Абакаровалай алакъадал зун шаклу тушир, - суьгъбетнай дяведилай гъугъуниз журналистдиз генерал М.И.Сафонова.

Душмандин танкар кукварунин карда къалурай дирибашвилай, алакъунрай Къади Абакароваз Советрин Союздин Игитвилдин тйвар, адан дяведин юлдаширзни наградаяр гана.

Чи ватангълиди, аскерарни галаз, Берлинда империядин канцелярия къачунин женгерани зиреквал къалурна.

1945-йисан 24-июндиз Къади Абакарова женгера къетлендиз тафаватлу хъайи аскеррихъ галаз Москвадин Яру Майдандал кыле фейи Гъалибвилдин парадда иштиракна.

1946-йисуз Советрин Союздин Игит хайи ватандиз хтана. Ада гина зегъмет члугунатлани, ам намуслу, бажарагълу дагъви яз амукъна.

Ам хуьруьз хтай къве йисалай, 1948-йисан 29-февралдиз, рагъметдиз фена. Ватандашрин рикелай Игит алатнавач, райондин администрациядин дараматдин вилик адаз памятник эцигнава, хайи хуьруьн колхоз адан тйварцихъ янава.

А.Т.Путербротан ктабдай, Интернетдай гъазурайди - Х.ШАЙДАБЕГОВА.

Президентдин Чарчин царце аваз Чи тарихдин ивирар...

Къацурдани? Машгурдани?..

Мердали ЖАЛИЛОВ,
литературадин отделдин редактор

Ихътин сулар гъикй арадал къевзвайди ятла? Эхиримжи вахтунда чи са хейлин телеканалрай (ОТР, НТВ, REN TV ва мсб.) са къатда, "Советрин империя" лшандик кваз, передачяяр, элкъвей столар, дискуссияр, репортажар, маса жуьре къалурунар тешкилзава. Рахазвайбури асул гисабдай гъа са ксар ва я са рекъинни къисметдин сагъибар я: са мус ятлани я чеб, я чпин бубаяр гъа девирдин къанунриз, яни гъукумдиз (идеологиядиз) акси экъечайбур.

"Социализм" кландач чаз лагъана, Россиядай къецепатаз фейибур, къе хтана, кылин идеологиз элкъвеввайди хъиз я. Абурук чи писателарни, журналистарни, артистарни, музыкантарни ква. Тажубвал арадал гъизвайди а кар я хъи, рахазвай ксар, советрин вахтунда арадал гъайи гъар вуч хъайитлани инсанриз аксиди, истисмар авурди, зулумдалди арадал гъайиди тир лугъуз, субутариз алахъзава. "Коммуналкаяр", "обцагаяр", "коллективный загонар", "хрущевбаяр", "социализмдин женнетар", "ракъун пердедин залукар" хътин хейлин гафар - тегънеярни алкйурзава...

Месела, Москва гъа и тйвар алаз советрин девирда эцигай мугъманханадикай хийир къачур я лежбер, я рабочий, я маса адетдин садни хъайиди туш, ам анжах партчиновникрин "къунагълух" тир лугъуз. Тир жал?..

Чи сатирик Жамидина (чубандин хчи), гъа мугъманханадин къавал акъахна, дустар къабулай тегъерар ктабрани гъатнава. Шаир-сатирик партчиновник тушир эхир...

Нубатдин са передачада "Сочи" санаторий Клим Ворошилова вичин хизан хуьз эцигайди тир лугъуз, тескиязариз алахъзавай.

Гила а шегъердикай неинки инсанар сагъарзавай чехи курорт, гъаки Олимпиададин меркезни хъанва.

Са 40-50 йисалай ихътин меркез Президент В.Путина вичин хизан хуьз, я вич хътинбурун аялар патал арадал гъайи къулайвал тир лугъуз алахъайтла, вучдатла?..

Мад са передача "Беломорканал" хътин эцигунар генани еке гунагъралди, яни са тахсирни квачир миллионралди къурбандрин гъилералди эцигайди тир, ам зулумкарвилдин (Сталинан, Бериядин ва гъаки масабуринни) чехи памятник я лугъуз.

Мумкин я икй лугъун "Къаракъум", "Волго-Дон" маса къаналрикайни.

И тегъерда гечайтла, чи чехи улкъведин гегъеншлухра советрин девирда, иллаки индустриализациядин ва коллективизациядин сифте йисара, са техникани авачиз, эцигай заводарни ГЭС-ар, ракъун рекъер ва муькъвер, тамам шегъерар ("Комсомольск-на-Амуре, Братск, Целиноград, Черноград ва масабур) халкъдин ивидалди, зулумралди, гъукумдин килевайбуру чпин эвледар, веледар хуьн патал эцигайбур тир лугъудачни?

Чун Дагъустандикай рахан. Советрин девирда, лап сифте йисара, эцигай Октябрьдин революциядин къаналдикай (КОР-дикай) къенин юкъузни, ам цин, яни уьмуьрдин чешме яз,

менфят къачуз. Ам кыляй-кылииз агъзуралди инсанри лопаткаярни кацаяр гваз эгъуьнайди тир... Ихътин савкъатни а члаван партчиновникри чеб патал эцигнай жал?

Дагъустанда эцигай заводрин (Огниндин шуьше цурурдай, "Дагдизель", "Электротермический" ва масабур), эгъуьнай буругърин нетижада Дагогони, Избербаш, Каспийск, Сухокумск хътин шегъерар арадал атана! Вуж патал?..

Ша чун чи Кыблепатан Дагъустанда советрин девирда арадал гъайи карханайрикай ва гъаки цийи хуьрейрикайни къве гаф рахан.

Ватандин Чехи дяведин хирер гъеле сагъ тахъманмаз чи картадал Къурушрин, Ахъегърин, Хъуьлуьдрин, маса ГЭС-ар, Къасумхуьруьн, Белиждин, Дербентдин консервиярдай заводар, гъикъван къуватлу майишатар (Рутурилай гатлума Белиждал къван гисабайтлани), машинринни тракторрин станцияр, цийи больницаярни клубар, школярни библиотекаяр, туьквенарни базарар, къаналарни булахар арадал атана! Халкъдинбур туширни абур? Рикел Дагъустандин халкъдин шаир Хуьруьз Тагъиран чалар къевза:

*Цуьк ахъайна диганвай и ерияр,
Нехирарни, рамагарни суьруьяр.
Ацазвай бул неклер, гуьзел гъерияр,
Вири улкъведин девлетар чибур я...*

Ихътин гуьзел чалар шаирди ала-тай асирдин юкъвара теснифнай.

Къенин аям акунайтла, бажагъат икй кхъидай.

Сухокумскдин буругъри къвалахаманамани? Чи текилдвин емишрив ацай талайрални багъларал цазни къалгъан куьз акъалтнава? Икй вучиз хъанва?

Колхозни совхоз члуруди тиртла, хъсан жуьредин тешкилатар къалура ман!

Чи курортризни санаторийриз (яргъал ва мукъвал тир) къе нивай хъфиз жезма? Низ багъишна а шартлар? Бес акъван рехнеяр советрин девирда эцигай мугъманханайрикни, курортрикни, рекъерикни, ГЭС-рикни, шегъеррикни хъайила, и девирда арадал гъизвай цийи имаратрик рехнеяр садни квачни? Арадал гъайи цийи затй вич акъазвач!..

Цийи техникадикайни технологийрикай гзаф рахазва, амма къалурзавайбур хъиткъинзавай ГЭС-арни, аватзавай самолетарни гимияр я.

Дагъустанда Каспий гъуьлуьн къерерни кваз маса ганва, маса къачуз. Ни? Халкъдиз хийирар гъун паталди ятла?

Чна куьн тарифда? Куьн синихда?

Инал генани чахъ миьхи идеология (фикиррин садвал, сагъвал) ама-чирдан гиман къевза. Ватандин девлетар вири тармарна ("Оборонсервисар" хътинбуру) куьтягъайтлани, клусни гъайиф текъведай, са куьнкайни къайгъу члугван тийидай несилар туьретмишнава. Абуруз анжах маса гузни маса къачуз, и крар алак тавуртла, чуьнуьхизни къакъудиз чирзава чи аямдин "кылин" идеологри - СМИ-рини, политикада тлиш тунвай бязи къабачийри.

Амма чи Президентдин нубатдин Чар ва адалай къулухъ журналистриз гайи жевабарни клелайла, ихътин чалкечирриз гудай жавабар жагъуриз жезва.

Яни Чар чи идеологиядин гъавурда тваз куьмек гузвай кылин документ я. Ам клелни авуна, веревирдни авун чарасуз я...

“Эцигзава, эцигзава, эцигзава...”

Рамазан ВЕЛИБЕГОВ,
школадин завуч, тарихдин
муаллим

Пагь, вуч ажаиб, гуьзел руьгь хкаждай гафар тушни ибур! Зи играми цмурви жегил, бажарагьлу шаир яз магьшур хьайи Алибег Фатагьова алатай асирдин 30-йисара и гафар яраб гьихьтин гьевесдалди кхьенайтла?!

Алай вахтунда Хив райондин вири гьакимар ва жемьтар район тешкилна 80 йис тамам жезвай юбилейдиз риклерик шадвал ва си-верикни хьвер кваз гьазур жезва.

Ина эхиримжи йисара райондин экономика, культура ва районгьлийрин яшайиш хкажунин кардиз гзаф фикир гузва.

Совет гьукуматдин “Вири хьсанвилер аялриз!” лозунг - эвер гун рикел хкана райондин саки вири

Райондин чьехи хуьрер тир Фригьдал, Хвережа, Ярака вири кьулайвилер авай юкьван школайрин дараматар спортзаларни галаз эцигна кардик ква. Анра вишералди аялри тербия низам ва чирвилер кьачузва.

Алай вахтунда цийи жуьредин юкьван школар Кьванцила, Цийи Захитла, Ургьа эцигзава. Цналрин хуьрени юкьван школадин кьвед лагьай корпус цийикла эцигунин кьвалахар гьиле кьунва.

Райондин саки вири чьехи школайра 1-4 классра кьелзавай аялриз йикъа са сеферда чими хуьрекар гузва. И кардал образованидин управленидин, санэпидстанциядин работникри, духтурри гуьзчивал тухузва.

Школаяр цийи мебелдалди, компьютэралди, ктабралди, школадин парталралди таьмин я.

Цналдал школа эцигунин кьва-

Карханади вахтунда цемент, кьум, чиргь, тахтаяр, гьварар, раькар вири эцигунардай лазим шейэр хкана чкадал гьазурнава. Эцигунардай бригададин членарни вири цналви-яр я: кьванцин, харат устларар, сувагьчияр Вагьид, Гьажизфенди, стхаяр Кьазимегьамедовар, абурун хва Алияр, стхаяр Ражидин ва Лазир Рамазановар, Басир Рамазанов, Алибег Самураев, Радик Агьаларов, Жамалдин Мегьамедэминов.

Хуьре школа эцигунин ашкьили-мишнавай бригадади ва фялейри йиф-югь талагна еке ашкьидалди зегьмет чьугвазва.

Кьиле юкьван школадин директор Садигов Темирхан аваз муаллимрин, техработникрин коллективри ва чьехи классрин аялри пуд суботник тухвана, эцигунар физвай чкада ва вири школадин майданда кьайда туна.

Хуьре школа эцигунин кардал райондин руководстводи, образованидин управлениди, хуьруьн администрацияди гуьзчивал тухузва. Абурун кьвалахар физвай объектал мукьвал-мукьвал кьеззва.

Вири устларини фялейри хьсан ери аваз кьвалахзава ва школа вахтунда куьтягьна вахкудайдал са шакни алач.

Райондин кьил Бейдулагь Мирзоев хуьруьз атайла ада жемьтар ва школадин коллектив мадни шадарна.

Ада школа куьтягьнамазди хуьре школадиз фидай яшдилай гьевчи аялриз бахча эцигдайдакь лагьана.

Бес шад ийични ихьтин цийивилери?!

Цналрин хуьрун жемьтарди, муаллимрин коллективди, аялри райондин кьил Бейдулагь Мирзоев аз риклин сидкьидай чухсагьул лугьузва.

Гьеле эцигна куьтягь тавунвай Цналрин юкьван школадин дарамат

чьехи хуьрера аялрин цийи бахчаяр, яслияр ачухнава.

Районда тахьай хьтин йигинвилелди цийи жуьредин школар, спортзалар, ФАП-ар эцигзава.

лахнар алай йисан августдин сифте кьилера башламишна. И кар пудратдчи яз тендердай гьалиб хьанвай Кьасумхуьруьн эцигунардай карханади гьиле кьунва.

Чирвилер артухарун патал

ЧИ КОРП.

“Дагэнергосеть” ОАО-дин пешекарри 2013-йисуз республикадин школайра электричество хатасуздаказ ишлемишунин жигьетдай 70-далай артух тарсар тухвана, хабар гузва компаниядин пресс-кьуллугьди.

“Электричестводихь галаз алакьалу яз хасаратвилер тахьун патал алатай йисан вахтунда “Дагэнергосеть” ОАО-ди школайрин ва аялрин бахчайрин мулкарилай ЛЭП-дин ва трансформаторрин 3 подстанция масаниз акьудна, 600 метр “кьецил” сим изоляция алайдалди эзезна.

Идалайни гьейри. Карханадин пешекарар Дагьустандин школайриз ва аялрин бахчайриз мукьвал-мукьвал мугьман жез, аялрихь ва жаванрихь галаз суьгьбетар тухуз хьанай.

“Электричестводихь галаз алакьа хьунин кьайдаяр чирунин, чирвилер артухарунин виридалайни нетижалу кьайда аялар энергообъектрал тухун хьана”, - кьейдзава пресс-кьуллугьди.

“Дагэнергосетдин пешекарри гьисабзавайвал, ихьтин тарсар хьсан нетижаяр гузва ва инлай кьуллугьни, РД-дин образованидинни илимдин министерстводин куьмекдалди, ихьтин тарсар мадни давамарун пландик ква.

Районрин электросетрин инженерри хуьрерин школайрин директоррихь галаз сих алакьаяр хуьзва ва и кардини бедбахтвилерин вилик пад кьадар серенжемар вахт-вахтунда кьиле тухудай мумкинвал гузва. Асул гьисабдай ихьтин тарсар школайра рухсатар башламишдалди вилик йикьара ва я рухсатрин вахтунда тухузва.

Муниципальный тешкилатра Нетижаяр ва планар

Кьагьриман
ИБРАГЬИМОВ

ДЕРБЕНТ шегьердин округдин кьил Имам Яралиева видин заместителрихь, администрациядин кьуллугьчийрихь, ведомствойрин организационин руководителрихь галаз тухвай совещанида 2013-йисан нетижаяр кьуна ва 2014-йисан планда авай кьвалахрикь суьгьбетна.

- Тарихдиз хьфизвай йис гьам Дагьустан ва гьамни Дербент патал итижлуди, метлеблуди ва вилик фидайди хьана, - кьейдна ада. - Авай кими-вилер арадай акьудиз, саналди зегьмет чьугуна, чун виликди фена. РД-дин Президент Рамазан Абдулатипова Дагьустан цийи хьийидай ва йигиндиз вилик фидай программа теклифна.

Дербент шегьердин Собранидиз депутаттар хькягьун 2013-йисан важиблу общественно-политикадин вакьиа яз гьисабзава. Ана шегьерда яшамеш жезвай вири миллетрин ва политический партийрин векилриз чкаяр хьанва.

Алатай йисуз чна шегьердин 2000 йисан юбилейдин сувариз гьазурвилер акунин кьвалахар давамарна. Алай вахтунда чна хиве лап важиблу кьвалахар ава: шегьерда санитариядин гьалар хьсанарун, яшайишдин квалеринни коммунальный майишатдин хиле кьайда тун, муниципальный маса тешкилатди кьанунсуздаказ кьунвай шегьердин чилер Дербентдин ихтиярда хтун хьувун.

Инвестицияр желб авунин барадай хьсан гьалар арадал гьунин кьвалахар давам жезва. Чна инвестициярин са шумуд майдан тайинарнава. Чилерин участокар маса гана, сифте яз, бюджетдиз 12 миллион манат атанва. Налогар кватунин кьвалахни вилик физва, гьакь ятлани ина гьал тахьанвай крар амазма.

2013-йисуз чна са жерге объектар ачухна, мукьвара Самурдин водоводдал кьвалахар акьалтарда. Чна Азербайджандихь галаз активнидаказ санал кьвалахиз башламишнава. АР-дин руководстводи Дербентдин юбилейдиз гьазурвилер акунин кьвалахра иштиракунин мурад авайди малумарнава ва абуру Гь.Алиеван тварунихь галай куче цийикла туькьур хьийидайвал я. Идалайни гьейри, чи фикирда Азербайжандин векилар шегьердин тарихдин пай аваданламишунин ва шегьерда кардик квай Азербайжандин эцигунрин кьвалахар акьалтарунал желб авунин планар ава.

Юбилей жездалди, - давамарна суьгьбет И.Яралиева, - вилик кумай кьве йисуз, авуна кьанзавай хейлин кьвалахар

ама. Иниз килигна сифте нубатда чна кьвалахрин еридиз ва кьуллугьчийрин жавабдар-вилин месэлайриз фикир гуда. Кьилинди, шегьерда алай аямдин инфраструктура арадал гьана кьанда, акь тахьайтла, Дербент туристрин центр хьиз чавай виликди тухуз жездач.

Гьелбетда, 2013-йис вири патарихьай хьсанди хьанач. Икь, хци месэлайридай сад экстремизмин терроризм яз амазма. Ада неинки Дагьустанда, гьакь Россиядин регионрин маса чкайрани кьил хкажнава. Гьайиф, Дербентни кьерехда авач: и йикьара чи шегьерда кьве туькьен хьиткьинарна. Гена телефвилер хьанач. Кьанун-кьайда хуьдай органриз алакьдай вири куьмеркар гуниз, жегьилар хуьниз, обществода сагьлам гьалар тешкилуниз чун вири мажбур я ва вирида санлай экстремизмдихьни терроризмдихь галаз жегь тухун лазим я.

Эхирдай И.Яралиева кьвалахдин хьсан нетижайрай шегьердин администрациядин коллективдиз ва шегьердин Собранидин депутатриз чухсагьул лагьана, сагьвал, бахт ва агалкьунар хьун алхишна.

* * *

11-ЯНВАРДИЗ “Дербент шегьер” округдин кьил Имам Яралиева Дербентдин 2000 йисан юбилейдиз гьазурвилер акьазвай ва кьиле тухузвай тешкилувили комитетдин нубатдин заседание тухвана. Ада Махачкьалада юбилейдиз гьазурвилер акьазвай ва кьиле тухузвай республикадин тешкилувили комитетдин заседание хьайидай малумарна. Ана гьар киш юкьуз Дербентда кьиле фидай тешкилувили комитетдин заседанийра республикадин министерствойрин ва ведомствойрин жавабдар кьуллугьчийри иштиракунин кьарар кьабулна.

Икь, 2014-йисан сад лагьай заседанида РД-дин печатдин ва информациядин министрдин заместител 3.Зубайруева ва и министерстводин управленидин начальник А.Кургеняна иштиракна.

Анал алатай заседанидин протоколда кьалурнавай тапшуругьар кьилиз акьуднавай гьалдиз килигна ва мукьвара авуна кьанзавай кьвалахар тайинарна.

Заседанидал чпин теклифар гваз 3.Зубайруев, шегьердин кьилин заместителар **С.АЗИМОВ**, **С.ХАНУКАЕВ**, **М.КЪАФАРОВ** РД-дин ва “Дербент-2000” ГКУ-дин руководител **А.НУРМЕГЬАМЕДОВ** рахана.

Нетижаяр кьур И.Яралиева гьам шегьердин организационин, гьам республикадин ва федеральный ведомствойрин руководителриз гузвай тапшуругьарив жавабдарвилелди эгьечлуниз эверна.

Усугъчайдал аялрин бахча ачухнава Цийи йисан вилик - гуьзел савкъат

Али-Буба ЭМИРСУЛТАНОВ

ЦИЙИ йисан вилик Докъузпара райондин Усугъчай хуьре "Ласточка" т'вар алай аялрин бахча ачухна.

Хуьтлуьн 31-декабрдин а югъ гар квай мекъиди тирт'лани, биц'екриз эцигнава и дараматдин вилик квай гъаятда хуьруьн жемят, аялар гвай дидеяр ва мугъманар к'ват' хъанвай. Мярекатдал Дагъустандин Президентдин векил, кон-

Гаф Гь.Гъажиеваз гана.

- Гъурметлу докъузпаравияр! Квехъ галаз зунни шад я. Гьелбетда, ихътин ч'ехи кьве мертебадин аялрин бахча гъар гъи райондихъ хъайит'лани авач. Сифте нубатда им куь райондин кьил Керимхан Саидагъмедовичан агалкьун я. Гьелбетда, эгер ам алахъначирт'ла, ихътин не-

трольно-финансовый управленидин начальникин заместитель **Гъажигъусейн ГЪАЖИЕВ** мугъман хъанвай.

Мярекат кьиле тухузвайда сифте гаф "Докъузпара район" МО-дин кьил **Керимхан АБАСОВАЗ** гана.

- Гъурметлу жемят, юлдашар! Къенин юкьуз чи районда им ч'ехи вакъиа я. Усугъчай хуьруьн аялриз тербия гудай

лагъайт'ла, са шумуд бригадади югъ-йиф талгъана зегъмет ч'лугуна. Адан нетижа кье чаз аквазва. Аферин абуруз!

Ахпа ам Волгоградда хъайи инсансузвилдин дуьшуьшдикай рахана.

- Гъурметлу жемят! Гъа и йикъара Волгоград шегъерда хъайи терактрикай чаз виридаз хабар ава. Чна терроризм ва экстремизм негъзава, пислемеишзава. Ахътин дуьшуьши чи общество анжах кьулухъ ялзава. Чна рагъметдиз фейибурун багърийриз башсагълуьгъвал гузва.

тижарни жедачир.

Дагъустандин Президентдин программиди кваз 2016-йисалди аялрин бахчяр эцигна акъалт'арна к'анзава. Алай 2013-йисуз Дагъустанда аялрин 24 бахча эцигна акъалт'арнава. Зи мурад квехъ генани еке агалкьунар хъун я.

Мярекатдал райондин образованидин управленидин начальник **Гъвейи-**

бахча хъун - им гъар са диде-бубадин мурад я. Чун гъар йисуз чи райондин агъалийрин дуланажагъдин шарт'лар хъсанариз чалишмиш жезва. Шурь районда цийи мектебар, аялрин бахчяр, ФАП-ар, рекъер, спортзалар йисалай-суз артух жезвайдан шагъидар я. Гила лагъайт'ла, диде-бубайриз чпин аялар, патав гвай Цийи-Къаракуьре хуьруьн аялрин бахчадиз тухунихъ галаз алакьалу инжикувилер хъжедач.

Бахчадикай рахайт'ла ада алай девирдин истемешунриз жаваб гузва.

Чи районда ихътин гуьзел дарамат ишлемишиз вахузвай юкьуз заз Дагъустандин Президент **Рамазан АБДУЛАТИПОВАЗ**, Дагъустандин экономикадин ва территорияр вилик тухудай министр **Раюдин ЮСУФОВАЗ**, прораб **Алади АЛАДИНОВАЗ** ва дарамат эцигна акъалт'арун патал чпин кьуватар желбай виридаз чухсагъул лугъуз к'анзава.

Аялрин бахча саки пуд вацран къене эцигна акъалт'арнава. Бахчадин гъаятда куьлуь-шуьлуь к'валахар ама, абурни гъа и йикъара акъалт'арда. Ина

бер ШАГЪВЕЛЕДОВАЗ, Цийи Къаракуьредин "Аленушка" т'вар алай бахчадин заведующий **Бесенханум АБДУЛКЕРИМОВАДИЗ**, администрациядин кьилин земеститель **Къазихан МЕГЪЕДИНОВАЗ** гаф гана.

Райондин культурадин управленидин пешекарри манияр тамамарналди, райондин кьуьлердай "Шалбуз-дагъ" т'вар алай ансамблдин жегъилри ва "Аленушка" т'вар алай аялрин бахчадин биц'екри чпин алакьунар кьалуруналди мярекат гурлу авуна.

Гуьгъунлай райондин кьили ва атай мугъманди ракт'арин вилик кут'уннавай яру лент ат'ана, аялрин бахчадиз гъахъна.

110 аялдиз чка авай бахчадин дараматдин чилера халичяр экигнавай, цлар лацу авуна тукьлуьрнава, биц'екриз мекъи тежедайвал цларин кьерехра батареяр ава, чиле авай тахтайрин к'аникай чим гузвай турбаяр тухванва. Бахчада саки 50 касдиз к'валахдай чкяр тешкилнава.

К.Абасова аялриз машгъл жедай живевай ч'ехи телевизор пишкешна. Бахчадин винел ва къене патан акунрихъ галаз таниш хъайи мугъманар ва агъалияр рази яз амукьна.

“Буржидиз вафалуди”

ИНСАН ВА АДАН КАР

Райсудин НАБИЕВ

Бязи вахтара газетрин тапшургуьдалди ва я хийир-шийирдин мярекатра иштиракун патал, маса вахтара лагъайт'ла фадлай такунвай танишрал са кьил ч'лугунин мурад аваз зун патал хуьреризни акъатзава. Ихътин дуьшуьшра фадлай жуваз мукьувай такунвай яр-дуст, санал мектебда к'елайди акурла, на лугъуди, ви патав яргълал тир улкквейдай мензил ат'ана хайи стха хтана, гъакъван шад, гуьгъул ачух жеда. И сеферда зун Нуьц'уьгърин хуьруьз, зи таниш, санал, гъеле вини хуьре амаз мектебда хъайи **СЕФИХАНОВ Мут'алибан** патав акъатна. Ада республикадин МВД-дин органра яргълал йисара к'валахнавай.

АВУР к'валахрикай яшайишдикай, алай вахтунин къайгъуйрикай адахъ галаз суьгъбет авун ва газетдиз макъалани кхъин зи фикирда фадлай авай. Ам гъукуматдин, хуьруьнбурун вилик еке лайхлувилер авай кас я. Аял вахтар, мектебда к'елай йисар, Дуламадай, зул - кьуьд талгъуз, яхдиз физ-хтай вахтар рикел хжайдалай гуьгъуьниз ада суьгъбет давамарна.

Мут'алиб алай вахтунда отставкада авай полициядин майор я. Ам 1938-йисуз Нуьц'уьгъа, жемятдин арада гъурмет къазанмишай Сефиханан хизанда дидедиз хъана. Вични зиринг, ч'ехидаз яб гудай, лагъай гаф чилел вегъен тийидай аял тир. Тайин себебар аваз адаз пуд мектебда к'елун кьисмет хъана. Рик'е гъар жуьре фикирар кьекъевезвайт'лани, тайин фикирдал гъеле атанвачир. Милициядикайни ада хиялар ийизвай. И вахтунда адан дах Сефиханан Нуьц'уьгърин хуьре тешкилай колхоздин председател яз к'валахзавай. Колхозчийрин суфрадик фу хъун патал ада вичелай алакьдай вири серенжемар кьабулиз, гъажибугъдаяр, техилар цаз, ципицлар гзаф битмишариз хъанай. Адан фикирни и вахтунда Мут'алибахъ са виле аквадай пеше хъун тир. Милица хъунни адаз хуш тир. Амма, мектеб акъалт'арайла, Мут'алиб комсомолдин путивкадалди сифтедай Сулакдин ГЭС-дин эцигунрал фена. Инал ада рабочивал, ахпа цлан уст'лар яз к'валахна. Гъа са вахтунда Бавтугайда авай эцигунардай пешекарар гъазурдай техникумдикни экеч'на.

Эцигунрал к'валахзавай адаз армиядин жергейриз эвер гана. Хъсан къаш-къамат авай жегъил Мут'алиб Гуьлерин Флотдиз акъатна. Севастополдани Одессада ада матросдиз герек чирвилер, гуьлел кьуллугъунин сирер чирна. Ина к'елунар акъалт'арна, хъсан чирвилер кьачур М.Сефиханов сад лагъай дережадин старшинадин чин аваз Бакудиз командировкадиз рекъе туна. Ина ада сифте яз, Варшавадин Договордик квай улкквейрин саналди тир ученийра иштиракна. И вахтунда Каспий гуьлелай Ч'улав гуьлел тухвана ва анин четин шарт'лара дурум гуз хъана. Лагъана к'анда, Мут'алиба ина вич кардин гъавурда авай пешекар хъиз кьалурна, лап четин тапшургуьр агалкьунралди тамамарна.

Армияда, яни гуьлелер аламай къван гагъда Мут'алиб Сефиханова вик'егъвилер, чешне кьалурай дуьшуьшар мадни хъана. Адаз ч'ехи командирин патай гзаф сеферра чухсагъулар малумарна, кьиметлу пишкешарни гана.

Акуна-такуна кьуллугъдин вахтни куьтягъ хъана. Старшинадин чинда аваз Ватандиз хтай жегъил Бакудин милициядин кьуллугъчяр гъазурдай махсус школадиз гъахъзава. Юрист-правоведвилдин пеше кьачур жегъил лейтенант Сефиханов мут'алиб 1967-йисуз Каспийск шегъердин милициядин отделдиз к'валахал ракурзава. Гъа сифте йикъарилай ам вичин кьуллугъдив рик' гваз эгеч'на. И кар гъа сифте йикъарилай начальстводизни аквазвай. Ада Дагдизелдин общежитида чук'улдвин вичин юлдаш ягъай тахсиркар жагъурна кьунай.

Са шумуд йисалай инспектор Сефихановаз Махачкъаладай зенг авуна. "Москвич" автомашин чуньухнавайдакай хабар ганвай.

М.Сефиханов вичин куьмекчини галаз рекъе гъатна. Чуньухнавай "Москвич" Каспийскдиз хквез, аэропорт галай рекъе дуьшуьш хъана. Яб тагай бандитар "Москвич" гваз генани зирингдиз физвай. Чиб авай автомашиндик зарб кутуна, Мут'алиба "Москвичдин" кьве чархни тапанчийрай яна ацукъарна ва тахсиркарарни кьуна. И кардай адаз вахт жедалди старший лейтенантвилдин чин гана ва чухсагъул малумарна. Ам цийи кьуллугъдал, ОБХСС-диз хутахна. Кьилиз акъудзавай везифайри ам тежрибалу работни тирди мад сеферда субтарзавай. Отделдин коммунистри адал сифтегъан парторганизациядин секретарвилдин жавабдар везифани ихтибарна. Вири месалайрив Мут'алиб мукьуфдивди эгеч'из хъана. Ида, гьелбетда, вичин нетижарни гузвай. И к'валах Мут'алиба саки 15 йисуз кьиле тухвана. Нетижанда отдел республикада хъсанбурукай сад яз гъисабна ва адаз гъилий-гъилиз кьведай пайдах гана, Мут'алибан шиклини Гъурметдин доскадиз акъудна.

К'валахдин тежрибадай мисалар мадни гъиз жеда, абурун сан екеди я. Сад абурукай инал фикирдиз гъун лап чарасуз я. Ада тапан дипломар (кьилин образованидин) маса гузвайбурун десте дуьздил акъудна. 2-нумрадин СМУ-дин рабочийриз гун патал хтай пул авай сейф малум тушир ксарни чуньухна тухванвай. М.Сефиханован бажитвал ва савадлувал себеб яз сейф авай чка жагъуриз ва тахсиркарар къаз алакьнай.

Гъа ик'л, вичин везифаяр гъакъисагъвилелди кьилиз акъудиз хъайи Мут'алиб Сефиханович 1989-йисан мартдиз майорвилдин чинда аваз отставкадиз экъеч'на. Ят'лани, тежрибалу, кар чидай ва алакьдай кьуллугъчи хъуниз килигна, ГОВД-дин начальник, полковник Р.Гитинован т'лабуналди Мут'алиба мад ругуд йисуз и регъят тушир к'валах давамарна. Гъукуматди адан зегъмет 50-далай виниз гъурметдин грамотаяр, дипломар гунилай, чухсагъулар малумарунилай гъейри, хейлин медалар гуналди кьейднава.

Уьмуьрдин юлдаш Тамматахъ галаз Мут'алиба вад велел - 2 гадани 3 руш - тербияламышна, уьмуьрдин шегъредал акъудна. Артур машгъл спортсмен, боксдай Россиядин Европадин чемпион я. Арсена Санкт-Петербургда алишверишдин са комплекса охранадин начальник яз к'валахзава. Рушар эвленмиш хъана, к'валин - къан хизандин иесияр я. Диде-бубадин рик' абурукай архайин я.

Алай вахтунда Мут'алиб Сефиханович Нуьц'уьгъа, К'варчагъ дерада гъурметлу ксарикай сад я. Ам виридаз сейли я, общество патал хийирлу крар кьилиз акъудиз алахъзава. Райондин общественный Советдин активный член яз ада хуьре кутугай булах тукьлуьрнава, адал махсус кьулни алк'урнава. Хуьруьн яшлугуьр хъсан ким тукьлуьрна, хуьруьз газ хкунин, медпункт кардик кутунин хъсан к'валахрикни Мут'алибан лайихлу пай ква. Исаятда ам Сиртичай винелди кьевезвай рехъ хуьруьз къван асфальт цана тукьлуьрдайвал, бюджетдик пулар кутун патални къайгъуйрик ква.

Нариман ИБРАГЪИМОВ

Балкандин йис гыхьтинди жеда?

Бязи веревирдер ва аяндаррин къейдер

Медицинадин хилекай рахайтла, психологиядин рекъай пешекаррихъ гзаф игътияж жедалда, вучиз лагъайтла психикадихъ галаз алакълалу азарлуурин къадар артух жеда.

Йисан юкварилай декабрдалди культурадин хилени крар пайгардикай хкатун мумкин я. Иллаки азад вахт акъудзавай, машгуларзавай центрайра, театтра, кьугунрин центрайра. Анриз инсанар тимил къеда, гьалар хъсан патахъ дегишарун патал авур алахъунрихъни бегъем нетижаяр жедач. И вахт сегнейриз экъечзавай, теле-шоурай чеб къалурзавай кеспийрин иесияр патални тарифлуди жедач. Культурадин ва искусстводин хилера и чъавуз пайда хъайи проектрихъ яргъи умуур жедач. Амма общественный крарихъ галаз алакълалу хиле крар вилик фида. Общественный цийи гьерекадар, организациярни арадал атун мумкин я. Центрадывай яргъа авай регионри и вахтунда чпин къвалахдин еришрик йигинвал кутада. Абурун ролни акваз-акваз хкаж жеда. Центральный бязи областривай, чкайрилай тамам малуматар агакъ тийизвайвилей, арадал атанвай гьалариз дуьзгун кьимет гуз ва идара ийидай сад тир стратегияни туькьуриз жедач. Гьа са вахтунда бязи регионар сад ийидай планар кьилиз акъатда.

Къилдин инсанрикай рахайтла, алуькнавай йисуз гьиссералди виликамаз къатундай, рикле авайди лугъун тийир, зигъин менфятсузвилелди ишлемишзавай, виликдай малум тушир ксарихъ агалкьунар жедалда.

Россиядин бязи политикри гьисабзавайвал, Владимир Путин улкведин кьилиз хтуну, ада тухузвай сиясатди агъалияр еке наразивилерал гьида, гьатта инкьилаб арадал атун мумкин я лугъузва. Абурун тереф къецепатан са бязи политикрини хуьзва. Абуру а кардихъ инанмишвалзава хъи, эгер Владимир Путин госуарстводин кьиле амуькьайтла, улкведа гьалар барбатвилехъ элкъеда. "Ибуру гьаклан кьундармаяр я" лугъузвайбурни гзаф ава. Чпин фикир абуру гьакъикъи делилралдини субутарзава. Путинан алахъунар себеб яз кье Россия кьевяй экъечнава, ам дуьньядин майдандани ислъгъвиллин теклифар гваз экъечзавай къуватар гзаф жеда. Гьа са вахтунда вири улквейрин виликни чурьукар, кьизгъинвилер алудунин, дуствилин, сада-садаз кумек авунин алакълалар тайинарунин везифа акъвазда. Дипломатвиллин кьуллугъри чпин къвалах гегеншарда. И вахтунда кутлунай икьраррихъ яргъал вахтунда къуват амуькьа ва абуру кьени крар патал къвалахда.

Мартдилай эгечна яшайишдин къвалеринни коммунальный майишатда, соцообеспеченида, аялрин идарайра, недай-хъвадай карханайра гьалар лазим дережада пайгардик кумуькдач. Абуруз вилик фидай, къвалахар гегеншардай мумкинвилер са акъван жедач. Гьа ихътин фикир аваз гьиле кьунвай проектар пакадал вегъейтла хъсан я. Винидихъ тварар кьунвай хилера масадбурулай аслу тир гьалар хъунни мумкин я. Ихътин чъавуз къвалахар риклиз къанивал тамамариш алакълалар.

хунни алачиз, барбатл хъун мумкин я".

Мадни къалабулух кутадай ихтилатар сейсмологрин гва. Абурун делилралди, 2014-йисан тьебиатдин лап пис бедбахтвилер себеб яз хейлин улквейр хаталувилик акатда. Геологиядин алемда жезвай зурба дегишвилерин месэлайрин рекъай международный комитетдин председатель Эльчин Халилова лугъузвайвал, планетадин залзалаяр, вулканар жедай вири къатарик (поясрик) юзун акатда, гьа гьисабдай яз Альпа, Гималай, ва Кавказдин дагъларикни. Чилел жедай залзалайри вулканрал чан, абуруни цунамияр арадал гьида. Хаталувилик, адет тирвал, Индонезия, Австралия ва Индия акатда.

Политологи алуькнавай йисан зулуз, США-дин алахъунар себеб яз, международный еке къалмакъал жедалда. Им лагъай гаф туш хъи, дуьньядин пуд лагъай дяведик цай кутада, амма члуру политикади, чапхунчивилин гьерекадри алемдин майданда экономикадин кризис арадал гьида.

2014-йисан гьакъиндай дуьньядин машгуур аяндаррини чпин фикирар тунва. Ик, **ВАНГАДИН** лугъунралди, 2014-йис инсаниятдин кьисметда кар алайди жеда. Къуватлу госуарствояр мадни мягъкем жеда. Гьа са вахтунда кьенин духтурриз малум тушир азарарни - 21 асирдин ваба - майдандиз акъатда. Инсанар кьинихъ галаз сад хъиз, ада дуьньядин промышленностдизни таъсирда. Зурба карханаяр, яракъар акъудун акъвазарна, инсафсуз азардин вилик пад къадай дарман гьазурунал машгуул жеда.

Павел ГЛОБАДИН гафаралди политикадин ва экономикадин рекъай арадал къедавай секинсузвилер кутадай вакиайри дуьньядин майданда гьалар дегишарда. Олимпиадихъ галаз алакълалу вакиайри чурьукар арадал гьида. Европадин ва Африкадин госуарствояра кьиле фидай инкьилабри виридак къалабулух кутада.

Ингъе аяндарри пара кьени ва вафалу гьайван тир Балкандин йисан гьакъиндай вуч лугъузватла. Рикле аламатла, гьахътин гзафбуру 2012-йисан 12 лагъай вацарн 12-юкьуз дуьньядин эхир жеда лагъаней. Амма, чаз акурвал, вири ихтилатар кьундармайриз элкъвена. Са рахунни алач, тьебиатдин бедбахтвилер, улквейрин, халкъарин арада чурьукарни, къалмакъаларни жеда, амма инсаният, алем кьурхулувилик кутадай хътин гьерекадри, инсафсуз дявейриз ва маса татугай вакиайриз дуьньядин къуватлу улквейри, халкъари, международный организацияри рехъ гудач.

Тьебиатдин гьерекадри вилик пад садавайни къаз алакълалар, жедай крар жеда, амма чун, инсанар, руьгъдай аватна виже къедач. Гьихътин четинвилера гьатайтлани, садвилелди, ислъгъвилелди, сада-садаз кумек ийиз, жув, хуьр, район, республика патал зегъмет члуьгъаз, законрал амал ийиз, нагъкъан крарин вилик пад къаз яшамиз хъана кьанда. Ик эгечайтла, чаз бахтарни, берекатарни, асайишвилерни аквада.

Фадлай вил алай крар Умудар атлуз къанзавач

Нариман ИБРАГЪИМОВ

АЛУКЪНАВАЙ йисуз жедай, кьиле фидай крарикай, вакъайрикай чпин фикирар лугъузвайбур гзаф я.

Дагъларин улкведин меркездин агъалийрал акъвазайтла, абуру республикадин ва меркездин талукъ регъбервивай фадлай гуьзлемишзавай крар ава. Сад лагъайди, Каспий гуьлуьз авахъзавай кьван чиркин къамарин ятар агалун. Каспийскдин чиркин ятар миьхдай имаратдин агалкъдалди къевезвай чилин ятарин зурба тоннель куьтягун, чиркин ятарни гъаниз ахъаюн. Гъайиф хъи, цуд йис идалай вилик ишлемишиз вахкуда лагъай тоннель инлай кьулухъ мад вад йисалайни кардик акатдатла чизвач. Ам акъалтарун патал еке пулар герек къевезвалда. Махачкъала шегъердин администрациядин кьилин везифаяр тамамарзавай Муртузали Рабаданова кьейд авурвал, исятда шегъердин вири бюджет 7 миллиард манатдиз барабар я. И такъатрикай тоннель тухунин къвалахар давамарун патал чара ийидайди амуькьзавач.

Исятда силисдин изоляторда авай Саид Амирован кьилин проектрикай сад Каспий гуьлуьн Махачкъала шегъердин кьереда "Лазурный берег" туькьурун тир. Шегъерэглийри хушвилелди ял ядай гуьзел пилл арадал гьидайдак еке умударни кутунвай. Вад йис алатна, амма "Лазурный берег" садазни акунач. Де лагъ, ам гьик аквада, Редукторный поселокдилай эгечна Манасдив агалкъдалди гуьлуьн вири кьерех коттеджри, кьелеяр хътин къвалери, ял ядай базайри кьунва. Абурун иесияр вужар я лагъайтла, я фьялеяр, я муаллимар, я журналистар, я аллимар, я духтурар... туш. Республикадин ва гьакл РФ-дин прокуратуради, РД-дин Гьукуматди, шегъердин администрацияди Федеральный хусусиятта авай гуьлуьн кьерехара эцигнавай кьван имаратрикай азатда лугъудай ихтилатар авунатлани, вири гьа авайвал ама.

Меркезвияр нарази ийизвай еке татугайвал адакай ибарат я хъи, шегъердин администрациядиз хабарни аваз Махачкъалада гьаклани тимил авай паркар барбатлун, анра банкетный залар, туьквенар, ресторана, салонар эцигун давам жезва. Са вад йис вилик аз Азербайжандин Кълар, Къуба, Хачмаз, Белокань, Закал районриз ва са шумуд шегъердиз фидай мумкинвал хъана. Анра ахътин паркар авай хъи, чун, дагъустанвияр, гьакл пагъ атлана амуькна. Хабар кьурла, чир хъайивал, Азербайжандин гьукуматди карчивилел машгуул жезвай гьар садаз къвалахдай вири шартлар тешкилзава ва абур вич яшамиз жезвай чка аваданламишунизни, гьа гьисабдай яз, паркар туькьурунизни мажбурзава. Чи карчийри лагъайтла, паркар тахай мисалзава. Гьа и мукъвара РД-дин Президент Рамазан Абдулатипова, белки, Азербайжандин шегъерра авай паркар акурла, са совещанидал чи шегъерра паркар гзафардай серенжемар къабулунин буйругъ гана.

Республикадин газетринни журналрин комплексдин ва I Петрдин проспектдин 59-нумрадин къвалерин арада вижевай парк патал шегъердивай гуьлуьн кьерехдив кьван хейлин чил тунвай. Заз жуван вилералди ана жедай паркдин гуьзел макет акурди я. Адалай инихъ цуд йисни алатна, амма гуьзел макет умуурдиз кечирмишдай кьимиш атай хътинди туш.

Шегъерэглийр гьар юкьуз ажуьгламишзавай нубатдин татугайвал чи куьейрихъ галаз алакълалу я. Авай гаф лугъун лазим я, Саид Амирова меркездин куьнеяр гьаркъуь, гегеншарун патал кьетли серенжемар къабулнай, амма идакай са менфятни хкатзава. Са акъван гьаркъуь тушир куьейрин кьве патани датлана автомашинар акъвазарна жезва ва гьерекадри кьвай машинар къанзни-такланз "пробкайра" гьатзава. Чи агъалияр вири тади кьвайбур я, гьа "пробкайраини", вири кьайдаяр члуьна физ алахъдай водителарни гзаф я. РД-дин Халкъдин Собранидин ва Махачкъала шегъердин Собранидин заседанийрал и важиблу месэла са шумудра кьарагъарнатлани, серенжемар къабулдайбур хъанач. Къе чи водителри тротуарарни кваз кьуна, агъалийриз гьерекадри мумкинвални тазвач. Хейлин куьейрин патарив кардик кутунвай базаррини, тротуаррал эцигнавай туьквенри, салонри, кафеярини и месэла гьалуниз къецл гузва.

Акушинскийдин куьнеда авай "Цумадинский" базар масаниз акъуддай амалар авуна, амма ада, гьа виликдай хъиз, алай чкадал къвалахзава. Йирчи Казакан куьнеда авай базарни са гьиниз ятлани акъудзавайди тир, гъайиф хъи, адак хкуьрдай касни хъанач. Шегъердин администрациядин регъберди хиве кьурвал, агъалийриз, водителриз ва масабуроз манийвал гузвай базаррин адресар дегишардай къвалах гьа и алай вацралай гьиле къадалда.

Махачкъалавийри, иллаки Семендер, Сепараторный, Цийли Кяхуляй поселокрин агъалийри, шегъердин администрациядивай ва республикадин гьукуматдивай гуьзлемишзавай крар (школаяр, аялрин бахчаяр, тарифлу рекъер, куьнеяр, хъвадай яд, чимивал, эквер...) мадни ава. Чаз умуд кутаз къанзава хъи, гьукумдин кьиле акъвазнавай ва чпин хиве еке везифаяр авай ксари агъалийрин игътияжар тамамарун патал лазим тир серенжемар къабулда.

Келдайбурун конференция

Райсудин НАБИЕВ, муаллим

ГЪАР сеферда Цийи йис кършиламишдайла чакай гъар сада, шак алачиз, тарихдиз рекъе твазвай нубатдин йисуз чи кваллахра вуч алакнати, чи эдебиятдинни медениятдин хилера хъайи цийивилер, кыле тухвай шад мярекатар рикел хкида, абурукай герек тир веревирдерни ийида. Ингъе акъатай 2013-йисуз инсанрин риклериз чим гайи, руьгъ жкажай, шад гиссерив ацай мярекатарни гзаф хъана. Абурун жергедай яз лезги халкъдин рикл алай шаирар ва писателар тир Хуьруьгъ Тагъиран 120, Зияудин Эфендиеван 110, Шагъ-Эмир Мурадован 100, Мердали Жалилован 70, Саждидин Саидгъасанован 80 йисарин юбилеяр инсанрин риклерал аламукъдай теъгерда къейдна. Абурун яратмишунрин рекъер рикел хкана, цийииз акъатнавай эсеррихъ галаз таниш хъана.

Конференциядин активистар

Ибурул алава яз, аз са важиблу кар мадни рикел хкиз кланзава. Гатун эхирдиз, яни мектебрин хтайла лезги мектебра эдебиятдал рикл алайбуру лезги илимдик еке пай кутазвай зурба алим, публицист, тарихчи, педагогикадин илимрин кандидат, филологиядин илимрин доктор, лезги литературадин программарин, учебникринни хрестоматийрин автор, "РД-дин лайихлу муаллим" **АКИМОВ Къурбан Халиковичан 75 йисаз** талукъ шад мярекатарни тухвайди рикел хкиз кланзава. Муаллимрини, аялрини адан методикадин пособийрихъ галаз яратмишунарни клелзава, тарсара ишлемишуналди менфят къачузва, аялар лагъайтла, адан эсерар клелунал, чирунал желбзава. Шад жедай кар мадни ам хъанва хъи, лезги келдайбурул и мукъва вахтара Гъаким Къурбанан 325 чиникай ибарат тир, гуьрчегдиз тукъуьрнавай "Дили дуьньядин чирагъ" твар алаз цийи ктаб агакънава. Чир хъун пис туш, ам авторди чехи шаир ва камалэгъли, машгъур классик Етим Эминан 175 йис тамам хъуниз талукъ яз акъуднава. Автордин цийииз акъатнавай ктабдай Курхуьруьн Мирзекирим Рагъимован тварунихъ галай 1-нумрадин юкъван мектебда, чехи классдин аялрихъ галаз келдайбурун конференция тухвана. Ам тешкилайди мектебдин лезги чланни литературадин тарсарин муаллим, РД-дин лайихлу муаллим Гуьзел Межидова я. Мектебда лезги чланни литературадин хъсандиз тадаракламишнавай кабинетда кыле тухвай и мярекатда аялрилай гъейри, муаллими, библиотекадин къуллугъчийрини иштиракна. Гуьзел Алиевнади, сифте нубатда, кватл хъанвайбурун вилик Гъаким Къурбанан биографиядикай, яратмишунрин рекъикай курелди лугъунихъ галаз, эхиримжи вахтара акъатнавай адан цийи ктабрикайни, кылди къачуртла, "Дили дуьньядин чирагъ" ктабдикай, аялар ва чехибур патални адахъ авай метлебдикайни суьгъбетна. Идахъ галаз сад хъиз кабинетда кылдин столдал эцигна тукъуьрнавай автордин ктабрин, пособийрин выставкадихъни галаз танишарна. Гъакъим Къурбана и мектебдихъ галаз сих алакъа хуьзвайди, бязи вахтара вичелай алакъдай куьмекарни гузвайди рикел гъана.

Асул гъисабдай, автордин цийи ктабдин мана-метлеб аялри чпи ачухарна. Абуру, са-сад нубатдалди чкайрилай къарагъиз, ктабдай устаддиз чукар клелна, чпин фикирарни лагъана, иллаки бегенмиш чкаяр къейдна. И карда Алискерова Заремади, Саидова Мадинади, Къазиметова Саидади, Мегъамедова Сабинади, Челябинова Разията, Рустамов Камала ва масабур активвал къалурна. Эхирдай конференциядин кваллахдин нетижа кьуна. И жигъетдай анал Г. Межидовади и цларарин авторди, библиотекарь И. Шамиловади чпин фикирар лагъана. Конференция вичин метлебдив агакъайди, аялрииз Етим Эминакайни Гъаким Къурбанакай хейлин цийи затлар-делилар чир хъайиди къейдна.

50 йисалай

ГУЬРУЬШ

Ярари МАГЪАМДАЛИЕВ

Алатай йисан 14-декабрдиз Каспийскда 1963-йисуз Къурагъ райондин Къурагърин хуьруьн юкъван школа акъалтгарайбурун гуьруьш кыле фена.

АСИРДИН са пай гуя са югъ хъиз алатна фена. И йисуз школа акъалтгарайбурун кьисметди, Дагъустандлай эгечина Дальний Востокдал къван, СССР-дин вири пиплериз акъудна. Хайи ерийривай къакъатнатлани, гъар сад хайи хуьр, республика, Ватан патал хийир гунин экъу кьастуниз вафалу яз амукъна. Республикадин хъсан школайрикай сана чирвилер къачур 35 касдикай 20-даз школа куьтягъай йисуз вузриз гъахдай мумкинвал хъана, амайбуру лагъайтла гуьгъуьнин йисара вузра чирвилер давамарна. Ик, 1963-1973-йисара духтурдин, муаллимдин, инженердин, хуьруьн майишатдин работникдин ва маса пешейрай образование къачуна, уьлкведин жуьреба-жуьре пиплера намуслувилелди зегъмет чуьгъаз эгечина.

Йисар къвез алатзавай. Яваш-яваш са вахтунда хайи хуьре санал келайбурун арада авай алакъа къахъиз гатунна. Бязибурухъ галаз гъатта цуд йисаралди аквадай, рахадай мумкинвални амачир. "Лезги газетдин" алатай йисан 21-ноябрдиз акъатай 47-нумрада чапнавай "Азавилинни ислягъвилини терефдар. Баркаллу крар" макъала келайла, Избербашда кваллахай Бейбала Мисриев Къурагъ райондин Хпежрин хуьрляй тирди чизвачиртлани, зак къалабулух акатна. Бейбала захъ галаз санал келай Гидрадинан стха тирдахъ зун келелай инанмиш тир. Энгел тавуна зун жуван дуст Эльманахъ галаз алакъадиз эгечина ва гуьруьш тешкилуни месэладин патахъай рахана. Ада аз вич Гидрадинахъни Мустафадихъ галаз санал и кардин къайгъуда виликдайни хъайиди хиве кьуна, амма са нетижани арадал атанач. Зун адахъ галаз и кардив рикливай эгечлун патал икьрар хъана ва кве гъафтедин кьене чна къадав агакъна чахъ галаз санал са классда келайбуру жагъурна. Цуд кас мидаим яз чи арадай акъатнавайдакай хабар хъайила, чаз къадарсуз гъайиф хъана. Къуй чеб женнетэгълийрин арада хуьрай. Вад кас лагъайтла, гъикъван суракъ авунатлани,

жагъуриз хъанач. Иншаллагъ, нубатдин гуьруьшдал гъабурни жагъурда. Ик, цийи йисан кършида, 50 йис алатайла, чи гуьруьшдиз экъу дуьнья акуна. Алакъадиз экъечлай къад касдикай иридаз, азарлувилер себеб яз, гуьруьшда иштиракдай мумкинвал хъанач. Гъакъикъатдани, гуьруьш рикелай алат тийидайдаз элкъвена. Гзафбуруз садаз сад гъасятда чир хъхъанач. Гъелбетда, яшар хъуниқди вирибурун винел патан акунар дегиш жеда. Школа акъалтгарай вири чанда гъал авай жегъил-жаванар тир, гуьруьшдал атанвайбуру лагъайтла, кыллиз рех янавай чехи дидеярни бубаяр. Гуьруьш "Ореон" ресторанда кыле фена. Арадай акъатнавайбурун экъу къамат рикел хкунин лишан яз чна дуьаяр клелна. Чаз сифтегъан чирвилерни тербия гайи муаллимарни рикел хкана. Гъайиф хъи, абурукай кве чи жергейра амайди анжах Тажидин, Жари, Валентина муаллимар я. Гуьруьшдал чна санал келай йисарикай, вузар куьтягъайдалай къуллухъ вуз гиниз акъатнатла, хизанрикай, веледрикай, кьенин йикъан дердийрикайни къайгъуйрикай суьгъбетарна. Эхирдай чун вири, Аллагъди гайитла, гатуз 15-июндади хайи хуьре Къурагъа гуьруьшмиш хъун патал икьрар хъана. А гуьруьшдал вирида иштиракдайдак за еке умудар кутазва. Къуй гъар садан квалле цийи йисуз берекатарни гуьрметар артух хуьрай!

Хъуьтлуьн лишанар

И МАКЪАЛАДА гъизвай делилар пешекарри гзаф йисара хъуьтлуьн тебиатдин гъаларал, лишанрал гуьзетарунар тухвайдалай гуьгъуьниз инсанар виликамаз хабардарзавай малуматар я. Гъелбетда, клелзавайбуру и хабаррихъ агъунни ва агъун тавунни мумкин я, амма ахтармиш хъувуртла, гъакъикъат гъихътинди ятла, чириз жеда. Гад зегъемлуди ятла, къуьд чайгъун, саврух галайди жеда. Гад марфар авайди хъайитла, къуьд жив авайди, мекъиди жеда. Гад, къурагъди хъайитла, къуьд-жив тилимил, авайди амма мекъиди жеда. Эгер къазари, дурнайри къибледихъ куьч жедайла цавун аршдай лув гузватла, им къуьд гзаф жив авайди ва мекъиди жеда лагъай чал я. Цеквери чпин клунт (квал) шиш клукл алаз тукъуьрзаватла, мишекъат къуьд гуьзлемиша.

Эгер къарникъузур адетдиндалай геж экъечлазаватла, жив геж къвада. Къарникъузур тилимил экъечнатла, къуьд гзаф жив авайди, мишекъатди жеда. Эгер верхи ва мегъуьн тарар зулухъ вахтунилай вилик пешер вегъена къецил хъанватла, къуьд гужлу аязар авайди жеда. Эгер къавахдин пешер чин пад цавална ярх хъанватла, къуьд мекъиди жеда, амма клан пад цавална ярх хъанватла, къуьд чимиди жеда. Пешер какатайвал ярх хъанватла, гагъ-мекъи, гагъ чими жеда. Елкадин тарцин агъа хилерал тлурар алатла, къаяр фад къведа, вини хилерал алатла, къуьд геж къведа. Мегъуьн тарцел гзаф мегъвер алатла, къуьд чимиди жеда. Октябрдин вацра цаву къуькьурмарайтла, къуьд тилимил жив авайди жеда.

Сад лагъай жив халис къуьд къведалди 40 югъ амаз къвада. Гъавадин гъакъиндай гузвай малуматар йисан кылдин йикъарихъ галазни алакъалу я. Эгер дурнайри 1-октябрдиз къибледихъ лув гузватла, 14-октябрдиз сифтегъан къаяр акъатда, тахъайтла, 2-ноябрдалди са юкьузни къай жеда. Эгер 8-октябрдиз сифте яз жив къвайитла, 21-ноябрдиз ам къуватда гъатда. 23-октябрдиз вацран крар гар гъи патахъай къвезватла, гъанихъ элкъведа. Эгер кефердихъ элкъвенватла, мукъвара мекъивилер жеда, амма къибледихъ элкъвенватла, къуьд мекъи тушир, чимелди жеда. 22-ноябрдиз къуьд бегъем клвачел акъалтда, 23-даз къалин жив къвада. Эгер 25-ноябрдиз жив квай марф къвайитла, 4-декабрдалди чими гъава жеда. Бирдан 28-ноябрдиз жив къвайитла, ам декабрь алуькдалди црада.

ГАЗЕТ КХЫИЗВАЙБУРУН ДАФТАРРАЙ

Теше - энергетик, ругъ - шаирдин

Къариб КЪАРИБОВ гарагъви я. Пешедал гьалтайла - энергетик, ругъ-дал гьалтайла - гьакъикъи члалан устад. Мумкин я, бязибуру разивал гун тавунни, амма и мукъвара чав агакнавай "Алай девир" твар алай таб келайла, аквада хъи, Къариба къарагъарзавай месэляя чи девирди виридан вилик вегъенвайбур я. Вирибурулай абуруз таб гуз, къимет гуз алакни ийизвач. Къ.Къарибова лагъайтла, вичин ватанэгълияр тир Абдул Муталибован, Рагъим Рагъимован адетар хвена, девирдин рехнейрал айгъ-амринни хъуруьнрин паркутар гьалчзава. Келзавайдан риклизни регъят жезва. Энергетикдиз сидкъидай сагърай лугъзува.

Твар къунвай таб Дербентда чапнава, адан редактор ва сифте гаф къхейдини чи машгъур шаир, публицист, литературадин критик Азиз Мирзебегов я.

Ингъе редакторди вуч къхизватла: "Алай девир" Къ.Къарибован къвед лагъай таб я. Ина шаирди чи девирда халкъдин къилел атанвай гьаларикай вичин фикирар, хиялар, веревирдер ганва. Табда жуьреба-жуьре йисара къхенвай лирикадинни сатирадин шишар гьатнава. Абурай автордин ватандашвили рехъ, хайи чилел, ватандал къарувили гъиссер ачухдиз аквазва..."

Чаз агъадихъ автордин шишар гуналди, адаз неинки цийи таб, алукънавай Цийи йисни, вич хайи югъни мубарак ийиз кланзава.

Къ.Къарибова Дербентдин электросетра бажарагълудака зегъмет члугваз 30 йисалай гзаф я. Гъа и вири йисара неинки ада, гьанк адахъ галаз къвалахзавай коллективдини хайи "Лезги газетдиз" амадагвалзава. Чнани и кар тебрикзава.

Мер АЛИ

Къариб КЪАРИБОВ Гунагъкардин МОНОЛОГ

Я Сад Аллагъ, зун гунагъкар инсан я,
Жува тухвай уьмуьр жуваз такан я.
Зун дуньядал са вад йикъан мугъман я,
Заз и девир кландай куьруь хъанайтла!

Саймаз инсан, келлегуьз кас рехи жеч,
Заз гуьлуьшан югъ мичи я, экуь жеч,
Зун жегънемдин гьамамдани михи жеч,
Заз жув михъиз кландай буьркюь хъанайтла!

Алакнайтла залай уьмуьр элкюьриз,
Зи гунагъар михи хъийиз туйкюьриз,
Риклин къене ишигълу нур куькюьриз,
Зайиф беден кландай дири хъанайтла!

Зун билбил я, зи рикл даим къван хъана,
Зи япара агъузардин ван хъана,
Азраилдин гъилени зи чан хъана,
Жегъилзамаз кландай къузуь хъанайтла!

Инсан патал эхират югъ ажал я,
И дунья чаз са вад йикъан мажал я,
Амуькдаиди писни хъсан са члал я,
Эхиратда кландай ери хъанайтла!

Зи акцияр

Идарадин сагъиб я зун, пун авай,
Пул ава захъ, тиветни ацукъ тавунвай.
Нефс пичи я, гъилиз пара атунвай,
Къачу куьне зи акцияр, гадаяр!

Куь пулдихъ за алверда, физ Меккедиз,
Куь пулдихъ за машгъурда зун уьлкведиз,
Куь пулдихъ за къвал элкюьурда къеледиз,
Къачу куьне зи акцияр, гадаяр!

Вацран мажиб йиса къведра гуда квез,
Минет я квез, зи патав къвез, жемир шез,
Вердиш я зун алцурариз, гьарам нез,
Къачу куьне зи акцияр, гадаяр!

Зун уьлкведин депутат яз хкъагъа,
Зи къвачерик халичяяр экъагъа,
Жегъил рушар гъиз зи къвачихъ некъагъа,
Къачу куьне зи акцияр, гадаяр!

За лагъайвал авуртла и йикъара,
Къекъверагъиз элкюьурда куьн мукъвара,
Иномаркаяр - зи гъаятда, варара,
Къачу куьне зи акцияр, гадаяр!

Гадаяр, куьн вилер аваз, буьркюь я,
Квез чин-чинал гъахъвал рахаз регюь я,
Зун куь пулда девлетлу я, дири я,
Мад герек туш квез акцияр, гадаяр!

Сулейманаз арза

На квахъ лагъай замана мад хтанва,
Рахаз жезмач, кесибрин мез атанва,
Мад чи чилел беглер-ханар ацланва,
Сагъиб амач халкъдин къиле, Сулейман!

Акъвазнава завод, фабрик, кархана,
Къвалах амач, фяледин рикл тар хъана,
Алверчидиз девлетлудкай яр хъана,
Гар къекъвезва кесиб къвале, Сулейман!

Куьгъне къачагъ гила машгъур феки я,
Варлу хъунвай мадни нефсер пехи я,
Чухвазва хам вичин сарар къери я,
Жанавурдин гъатна гъиле, Сулейман!

Гъинва чуьнгурь, хурал ширин рахадай?
Ви гъар са гаф гуьлле хъана акъадай,
Мус ахкъатда чун и чиркин къарадай?
Азарлу яз ава месе, Сулейман!

Кесибриз мез, экв гай Ленин бубани
Динж тазава ам къаткурай сурани.
Къанун амач, хъуьтуьл хъанва гъулданни,
Къхизва за ваз и арза, Сулейман!

Сагъиб кланда

Сагъиб кланда къвале, хуьре, Ватанда,
Къанун-къайда кланда гъар са хизанда,
Къил чкъанвай, тар-мар хъанвай дерт хъана,
Къуншидивай къайда кутаз жедай серт хъана,
туш.

Гъар са касди темпелвиллиз яна къил,
Нез кланзава, къацур тийиз вичин гъил,
Фу кландатла къарагъарна кланда чил,
Гишилава лугъуз, къал тваз жедай туш.

Кесибариз къени хъанвач абадвал,
Девлетруйрин гъилляй авач азадвал.
Тухдан къвалав гишиндаз жеч регъятвал,
Кицини кац гъич санал виже къведай туш.

Дамахармир агъузардин пулунал,
Са къуз вири михи хъийида кулунал,
Пичи нефсер тухарда са туруналд,
Гъарамдин мал гьалалвилел недай туш.

Къил цававаз фида, фуруз аватда,
Эхиратдин юкъуз суруз аватда,
Бубадин вик балад хуруз аватда,
Гъамлу тушир Къарибан саз шедай туш!..

Бязи депутатриз

Я Аллагъ, я иман рикел татай кас,
Я мергъямат, я регъим вахъ тахъай кас,
Гила хуьруьн феки хъун ваз яни хас?!

Жегъил уьмуьр дустагъд къене фейиди!

Я гъилел пих, я сабур вахъ хъайид туш,
Я къвализ на гьалалдин мал гъайид туш,
Халкъдихъ галаз вун гъич рекъе фейид туш,
Чидай туш ваз тахайдни хайиди.

Халкъ тарашиз, акъудна на къиямат,
Гила гузва на жегъилриз насигъат,
Кланзава ваз жез райондин депутат,
Нез кланзава мад масада цайиди.

Хесет ква вак ялтахвализ, мез гудай,
Гъи ахмакъ хъуй, ваз, инсан яз, сес гудай?!

Буьркюь ян халкъ, мад къачагъдив негъ гудай?!

Тимил я жал на инсанар кайиди?!

Ашукъ Къариб, агъ члугвамид,
Зайиф жемир, девран акваз,
Виждансуздан хура акъваз,
Саз хурал яхъ, лув гурай ви мандиди!

Вердихан КЪУЛИЕВ

Яшамшрай!

Лезги члал, заз вун масан я,
Рахадайла хупл хъсан я,
Шалбуз дагъ хъиз вун къакъан я,
Яшамшрай зи лезги члал!

Гъакъван рахаз, рекъич къарих,
Вак кутаз жеч завай синих,
Къуй дерин хъуй мадни тарих,
Яшамшрай зи лезги члал.

Зи къуват я, зи гъунар я,
Ви гъар са югъ зи сувар я,
Вун илгъам я, вун лувар я,
Яшамшрай зи лезги члал!

Вакай къана рахаз тахъуй,
Даим мецел алаз акуй.
Чи ругъ, иман яргъаз тахъуй,
Яшамшрай зи лезги члал!..

Лга ЭНВЕР

Клан жемир!

Эгер ятла инсанвал хас,
Михи ая куь риклин пас.
Куьн себеб яз гъейридав яс
Члугваз тадай кар клан жемир!

Дуьз рекъелай жемир татаб,
Къарагъ хъийиз жеда азаб.
Чир хъухъ, куьне гуда жаваб,
Клула агъур пар клан жемир!

Экв ахквадач, буьркюь жеда,
Яцлу ракъни муьрхъуь жеда.
Вахтсуздаказ гъуьргъуь жеда,
Уьмуьрдин рехъ дар клан жемир!

Дегъиш ая куьне куь тлул,
Дуьз меслят ая къабул.
Михи ятар ийиз рагъул,
Къуру рекъе къар клан жемир!

Са куьнвайни жедач зайиф,
Ислягъилин лишан тир лиф,
Цава жеда лув гуз югъ-йиф,
Булут алай цав клан жемир!

Мад гъи жуьре гъавурда тван,
Белки гила жеда квез ван.
Аватла квехъ намус, виждан,
Леке алай твар клан жемир!

Вадим ЖАМАЛДИНОВ

Зи дамах я!

Зи лезги члал, дидедин члал,
Ширин тир, шад жедач,
Шалбуз дагъдин синерал ви ван ала.
Бакудани, Къусардани Ширванда
Эминанни Сулейманан члал ава.

Дидедин члал гадармира,
шад жедач,
Уьмуьрда куьн пашман жеда,
лезгийар.
Ядрикай квез уьмуьрлудда
къвал жедач,
Лезги чилин къадир хъухъ квез,
лезгийар.

Саидан члал, Меликан члал яхъ
вине,
Сулейманан, Эминан члал,
лезгийар,
Гъурбатдани хъайитлани,
лагъ - "Диде!" ..
Жуван члалал рахадайвал,
лезгийар.

Океанрал лезги члалан твар алаз,
Сирнаваза Сулейманан гимиди.

Татар, монгол куклварайд я,
хура тваз,
Жуван намус - члал хвейид я
лезгийри.

Алпандин члал, албандин члал,
лезги члал,
Гъикъван ширин, назикдаказ
аквазва.
Европадин клукни-куквал,
синерал,
Чи Шарвили лезги члалал
рахазва...

Къведач лугъуз...

Лугъуз тахъуй къведайди туш
къуьзуьвал,
Хажалатди ам хабарсуз агудда.
Тандани ви амуькдач гъич
диривал,
Тебдил хъана гьаларни ви
амуькда.

Дердери вун къурурда лап
емиш хъиз,
Вилер жеда цларцлар гудай
гиммиш хъиз,
Садазни вун кланз амуькдач
илифриз,
Хабарсуздиз агатайла
къуьзуьвал.

Бязибуру саламни ваз хгудач,
Шад межлисрал вун къарадив
агуддач,
Куз хъайитлан, цай къуна вун,
хкуддач,
Дуст хъайила ваз хабарсуз
къуьзуьвал.

Экуь югъни ваз гъамиша йиф
жеда,
Рагъ алатлан, ваз цаварал циф
жеда,
Зайиф хъана, рикни ви дарих
жеда.
Садлагъана агатда вав
къуьзуьвал.

Гъетягъ Вадим, халкънава вун
дердериз,
Гъикъван жеда на дуьзвилехъ
эвериз.
Ваз ислягъвал клан хъуналди
эллериз,
Агудзава на вав вахтсуз
къуьзуьвал.

Мирзе ДАГЪУСТАНЛИ

Бубайрин чилер

Къевезва къагъар килигайла
чи бубайрин чилериз,
Амач иес берекатлу никеризни
чуьллериз.
Цазни къалгъан, жиклид валар
язва ина шагъидар,
Гъиниз катна лугъуза за и
чилерин эвледар?
Хъанай девир и чил патал
женгер члугваз бубайри,
Аквазва къе чкъизавай
харапаяр убайрин.

Дарман течир и члуру гъал
гъайид вуж я чилерал?
Акур члавуз хайи макан
къевезва накъвар вилерал!
Мелни мехъер, шад межлисар
хъайид тир и хуьрера,
А легъзейрин тлал гъатзава къе
зи риклин хирера.

Мажал течиз, члугваз зегъмет
жедай лежбер къвалахдал.
Мал-къара гваз садбур - чуьлда,
сад суьруь гваз ялахда.
Шумуд жуьре магъсулри бул
гудай лепе никлера,
Гад агудиз жедай жемят,
шадвал аваз риклера.

Белки хквен мад девирар,
гъалатдиз рехъ тагудай,
Низ герек я Мирзедин дерт, кайи
рикляй акъудай!..

Зуьгьре гьетрен экуьник

(Цийи романдикай кьве гаф)

Жамал ЖАМАЛОВ

Гьурметлу келзавайбур! Алатай нумрада чна и макъаладин автор виливни хуьн тавур азарди чавай гьамишалугъ яз къакъудайдан гьакъиндай хабар ганвай.

Амма чи папкада ада вичел чан аламаз рекъе тунвай гуьзел фикирив ацанвай макъала амай, ам газетдиз гун патал гьазурни авунвай. Чаз гила къванни а материал кьез теклифиз кланзава. Идалди чна рагьметлудан руьгьдизни гьурметзавайди, чи рикелай ам тефидайди раиж ийизва.

Машгур писатель, алим, педагог ва общественный деятель Къурбан Халикович АКИМОВАН (Гьаким Къурбанан) романар, повестар ва гьакъаяр лезги келзавайбуруз фадлай хъсан чизва.

Гила "Самур" журналдин 2012-йисан 3-5-нумрайра чапнавай "Зуьгьре гьед" твар алай цийи романдин паярихъ галаз чун таниш хъанва.

Бажарагьлу гьар са зариди вичин эсерар девирдин истемешунриз килигна яратмишда. И карда Гьаким Къурбан кенкве авай писателрикай сад я. Заридин гьар роман клантлани къачу, абур гьа девирдин инсанрин руьгьдин истемешунрив къазвай, чпин тербияламышунин везифайриз тамамвилелди жаваб гузвайбур я.

"Зуьгьре гьед" роман вичин тематикадиз, кьилин фикирдиз килигайла, алай девирдин лап важиблу меслайрикай рахазвайди я.

Романда кьалурнавай гьерекар Махачкъалада, Самурганда (кьилин игитрин хайи хуьр), Кцлар шегьерда, Москвада кьиле физва. Зариди уьмуьрдин инсандин къадри чидай, камаллу, жанлу игитрин къаматар арадал гъанва.

Дагъустандин госуниверситетда келунин ийс башламышай йикан агьвалатрилай романдин гьерекар башламыш жезва.

Кьилин игитар чеб чпихъ галаз таниш хъуни, университетдин кьвалахда ва яшайишда кьиле физвай вакъайри эсердин мана ачухарзава. Романдин игитар эвленмиш жедалди ва адалай гуьгьуниз хъайи и краи, хирни, кьилин игитди илимдин докторвилдин дережа къачуна, Москвада хтайдалай кьулхъ хъайи вакъайри эсердин композиция яратмишнава.

Гьа ихътин къайдада романдин кьилин фикирар ва игитрин къаматарни ачухарнава.

Москвада аспирантура акъалтарна, физикадай илимдин кандидатвилдин диссертация хвена, Дагъустандин гьукуматдин университетдиз тарсар гуз хтанвай цийи муаллим Усманов Загьир Седирович романдин кьилин игит я.

ДГУ-да келунин йисан сифте югъ Загьир патал кьетленди ва гележегдин уьмуьр патални важиблу хъана.

Цийи муаллимди гьа сифте лекцияда 4-курсунин студентриз физикадин илимдин метлеб, инсанар патал адан кьиметлувал ачухарна ва вичинни студентрин арада гьихътин рафтарвилер жедатла малумарна.

Усманов Загьир ДГУ-да цийи муаллим ятлани, ам ина чара кас туш, студентрикайни адаз чидайбур тлимил авач.

Загьира келзавайбуруз дерин чирвилер гун, абурин чирвилериз дубъ кьимет гун ва са жуьрединни хала-хатурвилер тавун хиве кьуна. Гележегдани чаз ам гьахътин рафтарвилел кевиз акъвазнавайди акъвазва.

Загьир университетда кьвалахдив эгечлай вахт советрин девир тир. Каммунистрин партиядин регьбервал гьеле мягкемзамай. Гьеле гьа вахтара неинки кьилин образование гузвай муаллимрин арада, гьакл партийный кьуллугъчийрин арадани "гьили-гьил чухъуьда, гьилерини-чин" лугъудай хътин алакъаяр мягкем жезвай. Инсанри, чирхчирвални, яр-дуствални, мукьва-кьиливал ашлемишиз, чпин крар тукьлуьриз алахъзавай, ришветбазвални гегьенш жезвай.

Ятлани, инсанпересвилез кьуллугъзавай намуслу ксари чпин асул къайдаяр члурзавачир.

Загьирни вичин гафунал мягкем кас я. Ада вичиз кьурхуяр гузвайбурузни, гьелегьар къазвайбурузни, кичле тахъана, жаваб гузва ва вичин гьахълувал тестикъарзава. Университетдин парткомдин секретардин теклифни ада тамарзавач. Вичизни намуслувилелди ватандиз, халкъдиз кьуллугъийиз кланзавайди лугъуьза, студентриз текъезвайи кьиметар эцигунин ваъ, чирвал гунин терефдал кевиз акъвазнава.

Мирес Агьмеда (ада филологиядин факультетда кьвалахзава) авур ихтилатривайни Загьирани фикирар дегишариз хъанач. Факультетдин декандизни, общежитиядин комендант Хаджатазани ада вичин къастунал кевивал кьалурзава. "Чна гьарда жуван гьилилай къведай хъсанвал ийизва, вунани авуна кланда. Тахъайтла вун чакай, лацу чагъ хъиз, хкатзава", - лугъуьза Загьираз санал кьвалахзавай юлдаш Хидиров Камила. Загьира, чирвал авачиз кьимет эцигун хъсанвал ваъ, душманвал тирди лугъуьза.

Ихътин рафтар хъуни эхир кьил члуретижадал гъун мумкин тир. Амма Загьир вичин гьахълувилел кевиз акъвазнава ва вич гьалиб жедайдахъ инанмиш я.

Винидихъ лагъайвал, сифте тарс тухвай югъ Загьирани гележегдин уьмуьрдин важиблу месэла гьялуник кьил кутурдини хъана.

Романдай чна ихътин агьвалат келзава: "Цару перем алай руш Загьираз рацламрин кланикай са легъзеда килигна, ...жегьил муаллимдиз са ажайиб нур яна... Загьира вичин рикле хци хьел акурди гьиссна..."

"Цару перем алай руш" гьа и университетдин биологиядин факультетдин 3-курсунуна келзавай, Кцлар шегьердай тир Зуьгьре я. Кланивилин хьел Зуьгьредин риклени акъуна. Гьа ик сифте акурвалди клан хъунин гьерекар башламыш хъана.

Жегьилар чеб чпиз чир хъуниз Зуьгьредин халадин руш, физикадин факультетдин 4-курсунин студентка Шекера ва адан гьуьл, Загьирани дуст Миредина куьмек

гузва. Муьгьуьббатдиз рехъ ачух хъана.

Зуьгьрени Загьир чеб чпин гьавурда акъадай, намуслувал, инсанвал хуьдай, еке ахлакъ авай ксар я. Абур таниш хъайидалай кьулхъ, иллаки эвленмиш хъайидалай кьулхъ, арада гьурмет аваз, сада садаз куьмек гуз, кьунширин ва мукьва-кьилийрин арадани гьурметлудаказ, чешнелу хизан яз, яшамиз жезва.

Романдин агьвалатар кьиле физвай вахтунда гьеле Дагъустандани Азербайжанда яшамиз жезвай лезгийрин арада са жуьрединни сергьятар авачир ва чеб чпин патав фин-хтунин четинвилерни акъвазвачир. Мукьва-кьиливилерни кьут-къавумвилер адетдин къайдада кьиле физвай.

"Зуьгьре гьед" романдин игитарни са четинвални авачиз эвленмиш хъана.

Илимдин рекъиз вичин уьмуьр бахшнавай Загьирани кьвалахар кьалин я. Фагьумлувилелди кьиле тухузвай яшайишда ам вири кьвалахар ийиз агакъзава: университетда тарсар гун, лабораторияда кьвалахун, хизандиз фикир гун, мукьва-кьилийрал кьил члугун ва масабур. Гьа са вахтунда ада илимдин докторвилдин диссертацияни кьхъана кьилиз акъудзава.

Студентриз "хъсанвилер" ая лугъуьзай юлдашрин рекъиз Загьир фенач, я гьелегьар къазвайбурувайни са затни ийиз хъанач. ВАКдиз хъенвай твар алачир чарни тестикъ хъанач. Акси яз, Усманов Загьираз физикадинни-математикадин илимдин докторвилдин диплом гана. Ам университетдин физикадин кафедрани заведующийвиле тайинарна, партиядин членвилез къабулдайвал хъана. Шегьерда Седир бубадин гьевчи кьвале дарвиле авай хизандиз гегьенш квартиранни гана.

Загьирани хизандин даях тир Зуьгьредини, Къуба лезгийри лугъудайвал, вичин "касдал" гзаф рази яз, адаз кландайвал вири кьвалахар ийизва. Аяларни (къве хвани руш) чехи жезва.

Буба Седир рагьметдиз фейидалай кьулхъ, Зуьгьредивай Загьирани диде Мегьридин патайни гьурмет къазанмишиз алакъана. Ада Загьирани уьмуьрдин рехъ, Зуьгьре гьетре хъиз, ишигълаван ийизва. Чеб чпиз сифте акурла риклера гьатай муьгьуьббат кьвердавай мадни кьуватлу жезва.

Чи уьлкведа кьиле физвай гьерекартраз вил вегьейла, "Зуьгьре гьед" романда авай фикирар, крар еке инсанпересвал, эдеблувал тесстикъарун ва чи девирдин несилар тербияламышун патал гзаф хъсан чешне я.

XV-асирдин узбекрин шаир Алишер Навоиди вичин са ширидда, инсаниятдиз дуньяда чеб таклан жедайбурукай сад пулдихъ гзаф кьаних алим я, лагъанай.

Романдин кьилин фикиррикай сад гьа пул патал чпин эдеб, ахлакъ кьвачерик вегъезвайбур негъ авун я.

Зариди романдин кьилин игитдин къаматдалди чи халкъдин лап виклеге векилриз хас тир ахлакъдин хъсан ерирар кьалурнава...

Камаллу келимаяр, насигьатар...

(Гьаким Къурбанан эсеррай)

Куругьли ФЕРЗАЛИЕВ

Шак авач, гафунин гьар са устад, Хуьруьг Тагьира лагъайвал, "камал харжиз, жавагьирар гайибур" я. Лезги зарийрин эсерра афоризмаяр, руьгьди къабулдай насигьатлу, маракълу келимаяр гзаф ава, са къадарбур келчийрал агакъарни авуна. Зарийри чпин яратмишунрин таъсирлувални къешенгвал артухарун патал жуьреба-жуьре художественный такатрикай менфят къачунихъ галаз сад яз, халкъдин руьгьдин хазина тир мисалрикайни менфят къачузва. Амма келзавайди патал гзафни-гзаф насигьат хкудиз жедай цийи-цийи келимаяр итижлу я. Ингье чна Гьаким Къурбанан эсерра гьалтзавай са бязи келимаяр агьадихъ гузва.

- ✓ *Атлуь, гадарун, чукурун гьамиша регьят я.*
- ✓ *Гзаф вахтара хьел атайла инсандин руьгь акатда ва вичин мурад кьилиз акъудиз чалишмиш жедая.*
- ✓ *Гьар са бахтлу касдихъ татугайвилер ва дердерни авайди я.*
- ✓ *Гьар са завалдиз акси дарман ава, амни халкъдин садвал ва женг члугун я.*
- ✓ *Гьар са хуьрел вичиз хас, тикрар тежезвай твар жен.*
- ✓ *Жуваз гьурмет къазанмишунин рехъ - жува инсанриз гьурмет авун я.*
- ✓ *Жуван халкъдин тарих чирун, адан литературадин ирс кватл хъувун - им ватанперес кар я.*
- ✓ *Ивидик квай хесет члурун лап четин кар я.*
- ✓ *Инсанвал гзаф багъа ва кьит затл я.*
- ✓ *Кьил хъайила, квачер чеб чпелай фида.*
- ✓ *Муг авачир катравай цавун бушлухура лув гуз жедач.*
- ✓ *Мухбирвал - къагьриманвал я.*
- ✓ *Намус михъ инсан яргъалди яшамиз жедая.*
- ✓ *Намусдин михъивилелай хъсан девлет авач.*
- ✓ *Тербиядихъ зурба метлеб ава.*
- ✓ *Угъривилехъ садрани эхир хъайиди туш.*
- ✓ *Устадвал садлагъана гьиле гьатдай кьуш туш.*
- ✓ *Халкъдин адетрай экъечлайди, карвандикай хкатай деве хъиз, кьулмухура гьатда.*
- ✓ *Шаирар литературадин факультет кутьягуьналди жезвач.*
- ✓ *Шаирарни мухбирар къариба инсанар жедая.*

"Руьгьдин ем"

Азедин ЭСЕТОВ

Къени кьале (кухняда) ацукъна, папани итимди ихтилатдал илигнавай. Дуьз лагъайтла, рахазвайди паб тир. Сагъ са гьафте алатна, лугъудай гафар ва гудай хабарар санбар хъанвай. Гьавилай кайваниди вичин устадвилез худ ганвай. Итим лугъудай фугъаради, гагъ-гагъ са хупл чайни хъваз, дикъетдивди яб гузвай. Папан сив са гьевчи геренда агал хъайи макъамдикай менфят къачуна, итимди вичин риклени янавай, амма икьван члавалди винел акъудиз тахъанвай месэла кудун кьетна.

- Гьурметлу цуьк хътин зи балайрин диде, - мукъаятвилелди эгечна ам, - жаваб це кван вуназ, инсандин уьмуьрда тандихъ чехи кьуват авани, тахъайтла - руьгьдихъ?

Ихътин гафар ван хъайила, папа итимдин суалдиз жаваб гуз тади къачунач, ам фикирлу хъана. Вичик са тахсирни квачирди чир хъайила, паб итимдиз шерик хъана:

- Я чан итим, - вичин аялрин бубадихъ галаз ихътин жуьреда рафтарда хъун и дишегьлидиз адет хъанвай, пичин патав акъвазна, кьил тлимил кьван итимдихъ алгьурна, вилин тумунай адаз килигна, - ваз ви суалдин жаваб къени чизвачни? Гьелбетда - руьгьдихъ!..

Вичиз хуш жаваб ван хъайила, итимдин чина разивилин лишан гьатна, вичин капачриз гуд гуз эгечна.

"Валлагъ, къей вахар, - вич-вичив яваш сесиналди рахаз эгечна паб, - идан риклик са вуч ятлани квай хътинди я, гьеле-меле адай философиядин тах квай суалар акъатна акурди туш, "итимдихъ элкьвена, кис хъана, вилерив луплени тийиз, килигиз акъвазна:"

- Заз азаб гумир, лагъана тур жуван риклик вуч кватла.

- Суалдин жаваб зазни фадлай малумди я. Гьа вуна лагъайвал, са рахунни алачиз, эвелни-эвел - руьгь!.. Бес тек садра ваз клани затлар базардай завай гьиз хъанач лугъуьз, вуна зун галаз-галаз къедраруьгьдин суьрсетдикай магьрумнава. Хкведай рекъел алай киоскдай "Лезги газет" гвачиз хтанва. Вучиз? Им дуьзвал туш эхир!

- Ву-у-у, я чан итим, - кайваниди вичин амалдарвал кардик кухтуна, ацукънавай итимдин гардандихъ гьил вегьена, агъуз хъана, адан члар фенвай какулдиз са клуфни гана.

Гьа инлай кьулхъ ада вичин "чан итимдин" столдал гьар хемис юкьуз, "Лезги газет" гафар яргъалайни акъадайвал, чин винел авуна, "руьгьдин ем" эцигзава...

Сагърай лагъай гафунин гьавурда акъадайбуруни, гайи гафуниз вафалубурни.

2014-йис Къультурадин йис я Вилик зурба кваллахар ква

АЧУХ ВЛАСТЬ

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

14-январдиз Махачкъалада, “Дагъустан” РИА-дин конференц-залда “Ачух власть” проектин сергъятра аваз РД-дин къультурадин министр Зарема БУТАЕВАДИ республикадин СМИ-рин векилрихъ галаз пресс-конференция къиле тухвана. Адан кваллахарда агентствонин руководитель Мегъамед МЕГЪАМЕДОВАНИ иштиракна. Зарема Ажуевна Къультурадин йисан планирай рахана, ада са жерге месэлаяр веревирдна, журналистрин суалриз жавабарни гана.

Пресс-конференция Мегъамед Мегъамедова ачухна.

Зарема Бутаевади сифте гаф кватл хъанвайбуруз, республикадин къультура виниз хкажуник лайихлу пай кутазвай вири ксариз, га гьисабдай яз РД-дин печатдин ва информациядин министерстводизни, чухсагъул малумарунилай башламишна, Россиядин Президент Владимир Путина 2013-йисуз къабулай Указдин бинедаллаз алай йис Къультурадин йис яз малумарнавайдал мад сеферда фикир желбна. Министрдин суьбетдай мадни чир хъайивал, Къультурадин йисаз талукъ яз са жерге серенжемрив га йис гатлумаивалди эгечнава. ИкI, республикадин къультурадин са жерге маканра: Урусрин М.Горькийдин тиварунихъ галай госдрамтеатрда, Аваррин музыкадинни драмадин театрда, Даггосфилармонияда... Ачух ракаррин ийкяр алай вахтундани давам жезва.

- РФ-дин Президентди къультурадиз анжах са рикI аладардай, машгулардай хилез хъиз ваъ, инсан тербияламишунин рекъе гзаф важиблу, кар алай, адан умуьрда еке роль къугъвадай хилез хъиз фикир-дикъет гун, къультурадин хилез и теъгерда тамашун шад жедай кар я, - къейдна министрди. - Дагъустанда Къультурадин йис беъерлудаказ къиле тухунин мураддалди лап еке программа тукълурнава. Адан бинедаллаз международный ва региональный са шумуд фестивал къиле тухуда. Международный фестивалрин сергъятра аваз элкъвей столар, пресс-конференцияр тешкилда.

Зарема Бутаевади Дагъустан Республикадин Кьил Рамазан Абдулатипова къультура ва образование кар алай хилер яз гьисабзавайдал, и хилериз еке фикир гузвайдал фикир желбна. Вичин суьбетда Зарема Ажуевнади 2013-йисни министрствонин умуьрда вакъийарив ацанвайди хъайиди къейдна. Кьилди къачуртIа, Расул Гьамзатован, Хуьруьг Тагьиран юбилеяр, Дагъустан Россиядик акечIайдалай инихъ 200 йис тамам хъуниз талукъ мярекатар къиле тухвайдини рикел хкана.

Министрди еке гьевесдивди чи республикадиз Россиядин меркездай “Москвадин виртуозар” тивар алай Государствонин камерный оркестр атайдини къейдна. Къиле бажарагълу дирижёр, чIехи устад скрипач, общественный деятель Владимир Спиваков акъвазнавай и оркестрди Махачкъалада, Даггосфилармонияда сад лагъай сефер яз концерт гайиди, Москвадай атанвай мугъманриз Дагъустандикай авай фикирар дибдай дегиш хъайиди, чи республикадин къультурадин устатрин кваллахдилайни абур рази яз амуькьайдини къейдна.

Гаф кватай чкадал Зарема Ажуевна Даггосфилармония авай гьалдикайни рахана. Саки 100 йис идалай вилик эцигнавай дарамат лап дуьзгундаказ ремонт авунин лазимвал авайдакай лагъана. Алай йисан планрик къультурадин еке метлеб авай и объект цийикIа тукълур хъувун патал проектринни сметадин герек документар гъазурун квайди малумарна. Мадни малум хъайивал, алай

вахтунда госфилармониядин патав гвай майдандал къав гьална кевунин кваллахрив эгечнава.

Къультурадин йис къейд авун патал къиле тухудай международный форумдикай министр кьилди рахана. Малум хъайивал, и фестивалдин сергъятра аваз “3и Дагъустан” тивар алай искусствойрин классикадин ва адет хъанвай жуьрейрай фестивал-конкурс къиле тухуда. Форум Дагъустандин Кьил Рамазан Абдулатипован, Москвадин къультурадин форумдин илимдин руководителдин, “Виридуньядин къультурадин югъ” международный ассоциациядин куьмекни галаз къиле фида.

Пресс-конференциядал журналистрин, дугъриданни, халкъдин къультурадинни тарихдин ирсинин метлеблу памятникар авай гьалар веревирддай, абур хуьн патал къабулзавай серенжемриккай хабар къадай мумкинвални хъана.

Кьилди къачуртIа, Ахцегьрин къеледикайни, Дербентдин “Нарын-къаладикайни”, шеъердин юбилейдиз талукъ язни са жерге суалар гана.

Зарема Бутаевади республикада къультурадин надир метлеб авай гзаф маканар чкилдай, чIуру гьалда авайди, дикъет гуниз лайихлу, гьа са вахтунда чарасуз гьална кланзавай месэлаяр пара авайди ачухдаказ къейдна.

Дербент шеъердин юбилей къейд авуникай лагъайтIа, министрди и кар патални еке программа тукълурнавайдакай хабар гана.

Зарема Ажуевнади республикадин къультурадин министрстводи РД-дин образованидин ва илимдин министрстводихъ галаз санал къиле тухудай са жерге серенжемриккайни лагъана. ИкI, алай йисуз республикадин школайра “Къультурадин тарсар” къиле тухунни пландик кутунва.

Идалайни гьейри, Дагъларин уьлкведин виридалайни хъсан музыкадин авторрин яратмишунар хъенвай дискар тукълурнава. Абурун чешнеяр, малум хъайивал, образованидин министрстводив агакъарнава.

Министрди чи республикада агъзурдалай виниз къультурадин квалер авайди, абурукай 50 процентдихъ дуьзгун материалринни техникадин база, авачирди къейдна. И жигъетдай чIуру гьалар арадал атун законда дегишвилер хъунихъ галаз алакьалу тирдини ашкара хъана. Са вахтара къультурадин министрстводик акатзавай къультурадин маканар, гуьгъунлай къабулай закондал асаслу яз, районринни шеъерин муниципалитетрин ихтиярда хъана. И чIавуз къультурадин квалерин гьал-агъвални анжах муниципальный тешкилатрин къиле акъвазнавай ксарилай аслу хъайидини къейдна.

Эхирдай Зарема Бутаева алатай йисуз чи ватандаши къультурадин хиле къазанмишнавай агалкъунрални акъвазна.

Образованидиз пулдин такъатар гъайиф текъвен

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

И муькварачна “Лезги газетдин” мягкем даяхрикой сад тир образованидин управленидин начальник, педагогикадин илимрин кандидат, РД-дин лайихлу муаллим, РФ-дин умуми образованидин гуььрметлу работник Гъвейибег ШАГЪВЕЛЕДОВАХЪ галаз суьгъбетна.

- Малум тирвал, уьлкведа образование вилик тухунин месэла Президент Владимир Путинан 2012-йисан майдин указрани, гуьгъунлай РД-дин Президент Рамазан Абдулатипован кар алай программайрани къетлендиз къейднава. Амма хъсанвилехъ аквадай хътин дегишвилер гьелелиг малум туш. Аялриз чирвал ва тербия гуниг важиблу месэла гьалунин карда пулдин такъатар къенятзамай кьван гьалар хъсан жедач, - луьгузва теърибалу пешекарди.

■ **Гъвейибег Эмирбекович, Докъузпара районда образованидин хиле гьихътин гьалар ава?**

- Эхиримжи йисара Мискиска 504, Цийи Къаракуьреда 320 аялди клелдай чкаяр авай типовой мектебар ва и йикъара Усугъчайдал 110 бицекдин чкадин аялрин бахча кардик акатуниди, республикадин пара маса районрив гекъигайла, чи гьалар хъсан я. Районда умуми образованидин 11 мектеб, мектебдилай виликан образованидин 5 идара, пуд спортшкола, аялрин Яратмишунрин квал, музыкадин ва искусствойрин мектебар ава. Умуми образованидин мектебра клелзавай 21184 аялди саки 400 муаллимди тарс-тербия гузва. Абурукай 54 муаллим пешекарвилдин килин дережа авайбур, 18 образованидин лайихлу работникар, 20-лай виниз образованидин отличникар я. Образованидин вири идарайриз лицензияр ава, мектебар интернетдик ква, абуруз хуси сайтар ава ва аялриз чирвилер гуниг цийи

рин чимивал гузвай къурулушар гила 10 йис я электричестводал алудуниди, кларасдин пенжерар пластикадин буралди эвезуниди, кар алайди тир и месэла гьализ хъанва. Электричество хкатайтIа лагъана, гьар са мектебда 2-3 вацра кудай кларас-цивиндин игътиятни авунва. Сифтегьан классрин аялар чими тIуьнралди таъмин я.

■ **Районда аялрин бахчайрин месэла гьикI я?**

- Месэладин хчивал хуьруьн мектебра сифтегьан классрин тарсар образованидинни цийи госстандартрин программайрай гуз эгечлуни дуьздак акъудна. Бахчадин гъазурвал авачир аялди цийи программа чириз пара четин жезва. Гъавилияй гьар са хуьре аялрин бахча хъун - им девирдин истемешун я. Амма гьелелиг чавай анжах Авандандал, Мискиска, Миграгъа, Цийи Къаракуьреда ва и йикъара, Цийи йисан савкъат яз, Усугъчайдал аялрин бахчаяр кардик куьтаз хъанва. Анра садикдин яшарин 1200-лай артух аялрин тахминан 17 процент тербияламишзава.

» Аялриз чирвал ва тербия гуниг важиблу месэла гьалунин карда пулдин такъатар къенятзамай кьван гьалар хъсан жедач

къайдаяр ишлемишиз алахъзава. Чи вилик квай килин везифа къайда-низам, мектебрин материалринни техникадин база мягкемарун, муаллимрин пешекарвилдин дережа хкажун я. Кар алай и пуд месэла гьализ тахъайтIа, къулухъ галамуькьа.

■ **Мектебар ремонтиз алакьнани, анра чими яни, аялар чими тIуьнралди таъминриз жезвани?**

- А крар хъсанзава. Райондин регъбер Керимхан Абасован, администрациядин технадзордин хиле гуьзчивилик кваз чна гьеле гатамаз образованидин вири идарайрин дараматар ахтармишна, кими-эксик крар тукълур хъувун патал талукъ тир актар хъена. Ахпа тахминан 3 миллион манатдилай артух пул серфна эцигунрин махсус бригадади 1-сентябрдалди Миграгърин, Миграгъ-Къазмайрин, Текипиркентдин ва Авандан хуьреин мектебрин дараматрин къавар, Къаракуьрединни Къалажухрин мектебрин полар дегишарна. Амай мектебрин дараматарни са гьал ремонтна. Цийи Къаракуьрединни Мискискадин цийи мектебар квачиз амайбур куьгънебур я. Фикирдик, мумкинвал хъанмазни, Къалажухрин, Миграгърин ва Авандандин хуьрера цийи мектебар эцигун ква.

Керимхан Саидагъмедовичан куьмекдалди образованидин вири идарай-

■ **Эхиримжи вахтунда ЕГЭ-дикай гзаф ва гьар жуьре рахазва. Куь фикир гьихътинди я?**

- Икьван чIавалди республикада и имтигъанар къиле тухузвай къайда акьалтIай тахсиркарвилдинди я. Фикира садра, чна чакай, гьукуматдикай, аялрикаяни абурун диде-бубайрикая ачухдаказ тапарарзавайла аялар михъидаказ, намуслудаказ тербияламишиз жедали? Чун, муаллимарни диде-бубаяр, вучиз ятIани аялар рекъай акъудиз, абурун чирвилер патал ваъ, савадсузвал патал алахъзава. Им чи патай еке тахсиркарвал жезва. Гъавилияй ЕГЭ-яр жезмай кьван фад акъвазарна, законди истемешзавайвал къайдадик кухтуна кланда. Маса рехъ авач. Цийини йисалай и кар энгел тавун патал кваллахдивни эгечнава: мектебрин администрациярихъ, имтигъанар тешкилатчийрихъ галаз махсус семинарар тухузва, аяларни абурун диде - бубаяр гъавурдик куьтаз-ва. Цийивилерикай рахайтIа, имтигъанар къабулдай чкайра видеокамераяр жеда, мобильный телефонар, маса техника ишлемишунал квеи къадагъа эцигда, низам-къайдадал гуьзчивалдай ксар желбда ва икI мад. Зеъмет къачуртIа, гьа мектебрин программа я кьван, “пуд” хъайитIани къачуз алакь тийир садни жедач.

Мегъамед Пайгъамбардин руьгъдиз бахшна

ПАК ЮГЪ

Мегъамед ИБРАГЪИМОВ

13-январдиз Дагъларин уьлкведин меркездин Жумья-мискинда Мегъамед Пайгъамбар ﷺ хайи йикъаз бахшнавай мевлид кыле фена. Ана Дагъустан Республикадин Кыл Рамазан АБДУЛАТИПОВНИ иштиракна.

Мевлиддилай кьулухъ республикадин муфтий **Агъмад-гъажи АБДУЛЛАЕВА**, мискиндив атанвайбурухъ элкьвена, вири мусурманриз сувар тебрикна ва Пайгъамбардин ﷺ чпин патай авай риклин сидкьиди майилвилер кьалурун патал ихтин мевлидар маса мискинрани кыле тухванвайди кьейдна. Гьугъунлай ада Пайгъамбар ﷺ дидедиз хьуникай, адан диде-бубадилай куьрелди суьгъбет авуна:

“Чи рикл алай Мегъамед Пайгъамбар ﷺ 570-йисуз Меккеда дидедиз хъана. Адан чехи буба Абд уль-Муталиб меккавийрин арада виридалайни кесерлу кас тир. Ам Кябедихъ гелкьвезвайди тир. Са сеферда Кябедин патав гвай пак чешме Зем-зем квахъна. Им, а чилерал явавилер, гъахъсузвилер гзаф хьуниз килигна, Сад тир Аллагъ ажуьгълу хьунихъ галаз алакьалу кар тир. Садра Абд уль-Муталибаз ахварай Зем-земдин чешме авай чка кьалурна. Ада а чка эгъуниз эгечна, амма адаз и карийидай ихтияр ганач. Гъа члавуз, Абд уль-Муталиба, эгер вичиз и карда куьмек гудай 10 хва хъайитла, абурукай сад кьурбанд ийидай лагъана, Аллагъдиз кин кьуна. Идалай кьулухъ адахъ 10 хва хъана. Абурукай виридалайни эхиримжиди ва виридалайни рикл алай хва Абдулла тир. Абд уль-Муталиба абурукай вуж кьурбанддиз гьидатла килигун патал чип вегъена. Чип Абдулладал аватна, гъаниз килигна адал Забигъ лагъай (кьурбанд хъайиди) тивар акьалтна. Ам Кябедин патав кьурбанддиз гьун кьетна, амма кьурейшитри и кар ийидай ихтияр ганач, вучиз лагъайтла аял гзаф гуьрчегди, риклиз хушди, мергъяматлуди тир. Ахпа Абдулладинни цуд деведин арада чип вегъидай кьарар кьабулна (а вахтунда инсан кьинай цуд деве жерме гузвай). Амма чип Абдулладиз акьатна. Абуру, девейриз акьатдалди, цийи кылелай чип вегъин хъийидай кьарар кьабулна, гьар сефер-

дани девейрин сан цудан артухарзавай. Гъа ик, девейрин кьадар вишев агакьайла, чип девейриз акьатна. Виш деве кьурбанд авуниди, Абдулла чан аламаз амуькна. Идалай кьулухъ Абд уль-Муталибаз Зем-зем жагъурдай ихтияр гана ва адаз Зем-зем гьатни авуна.

Са кьадар вахтар алатайла, Абдулла иервилел ва дишегълийрин фикир желбдай маса ерийрал гьалтайла, амайбурулай тафават-

лу тир жегъилдиз элкьвена. Риваятра лугъузвайвал, ам Аминадал эвленмиш хъайи йифиз Кьурейш тухумдай тир гзаф рушар начагъ хъана. Абдулладиз гьугълуз финин умуд квахъун абуруз гъакъван залан хъана. Бязи рушарихъ гьатта гьугълуз хъфидай гьевесни амачир. Аминани Кьурейшрилай тир, ам абурун юкьва виридалайни иерди ва сейлиди тир. Абдуллани Амина Ибрагъиман (с.а.) шариатдал асаслу яз эвленмиш хъана. Чна винидихъ лагъайвал, а вахтунда арабихъ Ибрагъиман (с.а.) михъи диндикай тир са бязи адетар амай. Эвленмиш жедайла чарасуз амална кланзавай и важиблу кар Шукур хъайи Аллагъди а тухумдин бинеда туна ва чи Пайгъамбардин ﷺ дидени буба, динди истемешзавай кьайидада некагъ авуниди, эвленмиш хъана.

Амина гьилел-квачел залан хъана. Абдулла алишверидин карван гваз Шамдиз рекъе гьатна ва элкьвена Мединадиз кхведай рекъе, ам кечмиш хъана. Амина аялдик хьунихъ ва Пайгъамбар ﷺ дуньядал атай вахтунихъ галаз алакьалу тир са шумуд аламат ава: 1) аялдик квай вахтунда Аминади гьич са клусни заланвал, четинвал гьисснач, адет яз, гьилел-квачел залан хъайила, дишегълийрал гзаф кьадар азиятар акьалтзавайди я; 2) Мегъамеда ﷺ дидедин бедендик чка кьур юкьуз, пачагърин тахтар кьакъадна, пачагъар чеб лагъайтла, мецер кьурана, са гафни лугъуз тежез амуькна; 3) Аминадиз вичай акьатзавай аламатдин нур акуна, а нурди Шамдин еке дараматар ишигълу ийизвай; 4) адан патав са малум тушир кас атана ва адан бедендик вири инсаниятдин сейид (господин) квайдакый хабар гана; 5) дидедин бедендик кваз Мегъамедан ﷺ ругуд варз хъайила, Аминадин патав малаик эвична ва адаз вичиз жедай хцел Мегъамед тивар эциг лагъана; 6) Пайгъамбар ﷺ пицл атанваз ва суьннет авунваз хана; 7) персерин пачагъ Крисан еке

дарамат бинейрни кваз а тегъер юзана хьи, гьатта адан дараматдин 14 балхун чилел аватна. Пачагъдин гьилибанриз ихтин ахвар акуна: гуй, чеб галайвал Аравиядай ажуьглу деве кьезвай ва адан кьилелни арабви ацукънавай. И ахвариз Аравиядай кьезвай кьурху яз баян гана; 8) зарострийвийрин агъзур йисаралди куькьвенваз хъайи цаяр тухъвена; 9) Пайгъамбар ﷺ хайи квал нураривди ацана; 10) ишигълу гьед акъван мукьва хъанвай хьи, гьатта а гьед квалихъ галуькьиз са тимил амай; 11) Сава вирин патарив гвай килисаяр чкьана ва вир кьурана; 12) Пайгъамбар ﷺ хайидалай кьулухъ ам гьасятда суждадиз аватна ва ада ик лагъана: “Аллагъ кьудратлу я. Аллагъдилай гьейри маса халикьар авач. Зун Адан пайгъамбар я”. Ахпа, цавуз килигна, Аллагъдивай вичин Уммадиз куьмек гун тлалабна; 13) ам хайидалай кьулухъ малаикри адан квал ва квалин патарив гвай мулкарни нурарив ацурна, ахпа адан квализ пуд малаик: Жабраил, Микаил ва Ризван гъахъна. Жабраила сифте ам кьизилдин кьапуна чуьхвена, гьугъунлай адан далудал пайгъамбарвилдин басма эцигна. А басма Пайгъамбардин ﷺ далудал уьмуьрдин эхирдалди аламукъна; 14) экв акъатнавай и йифиз вири доллар кьакъатна. Шейтланар вири цаварилай алудна ва чпин чехиди тир Иблисни галаз, абуру гьуьлерин клане чуьнуьх хьуниз мажбур хъана; 15) лацу булут пайда хъана, ада Мегъамед ﷺ кьачуна ва Аминадиз са гьихъин ятани сесини ик лугъузвай ван хъана: “Адаз Адаман михъивал це, Нуьгъан - итмивал, Ибрагъиман - мугъуббат, Исмаилан - рахунин гуьзелвал, Якубан - разивал (яни Аллагъдиз шукур гьун), Аюбан - сабур, Даудан - сес, Ягъдин - дуньядин лезетрикай яргъа хьун, Исидин - жумартвал (абурал Аллагъдин саламар хьурай)”.

Малум тирвал, Мегъамедан ﷺ ата-бубаяр, тухум, диде-буба, гзаф михъибур ва пакбур тир. Вири и делири чи Пайгъамбар ﷺ зурба важиблу кваллах кыле тухун патал халкъ авурдакый лугъузва” - кьейдна Агъмад-гъажи Абдулаева.

Мискинда киватл хъанвай дагъустанвийрихъ республикадин Кыл Рамазан Абдулатиповни элкьвена:

- Гьуьрметлу стхаярни вахар! За кьез пак сувар - Мегъамед Пайгъамбар ﷺ дидедиз хъайи югъ риклин сидкьидай тебрикзава. Я Аллагъ, куй адан нур гъамиша Дагъустандани аваз хьурай. Дагъустан патал алай вахтунда лап четин йисар алуькнава, амма яваш-яваш республикадин кьилел рагъ хкаж жезва. Дагъустанда хьиз, Пайгъамбардин ﷺ тивар мад санани икьван гуьрчегдиз хкажзавач. Низ инсан клан ятла, гьадаз Пайгъамбарни ﷺ кланзава, низ Пайгъамбар ﷺ клан ятла, гьадаз - Аллагъни.

Гьугъунлай Р.Абдулатипова шейхер адетдин мусурманрилай квелди тафаватлу ятла, диндал амал авуни инсандиз гьихътин хийир гузватла суьгъбетна.

Исламдин хабарар

Гъазурайди - Мегъамед ИБРАГЪИМОВ

Пул киватна

ОАЭ-дин агъалийри, мекъивилерикди азият члугъузвай сириявийриз куьмек яз, кьве йикъан кьене 20 000 000 доллардилай гзаф пул киватна. Рикел хкин, Мукьвал тир рагъэкъечидай пата эхиримжи йикъара гъаваяр кьана ва са жерге уьлквейра жив кьванва.

1111 мискин жеда

2014-йисуз Шардж эмиратда 1111 мискин жеда. Идакай Исламдин крарал машгул тир Департаментдин кьил, шейх - Сакр бин Мохаммед Аль Касимиди хабар гана. Ада кьейд авурвал, эмиратда алай вахтунда 685 мискин кардик ква ва 430 мискин эцигунин кваллахар кыле физва.

400 жигет храна

Сириядай катнавайбуруз куьмекар гунал машгул тир “Hand in Hand for Syria” тивар алай мергъяматлувилин фондуни аламатдин дуьшуьшдилай хабар гана: Британиядин Суиндон шегъердай тир 92 йис хъанвай Дорис тивар алай дишегълиди Сириядин аялар патал 400 жигет храна.

Уьлкведа дяве финиз килигна Сириядай катнавай гзаф хизанар алай вахтунда лагерра яшамаш жезва. Мекъивилер хьуникди а лагерра яшамаш жезвай хизанар клевера гьатнава. Мергъяматлувилерал машгул тир тешкилатар абуру дарманралди, тьун-хьунралди, пек-парталралди таъминариз алахънава. Ихтин тешкилатрилай алава яз, Дорис хьтин кьилди ксарини катнавайбуруз куьмекдин гьил яргъи ийизва.

Гьижабдин югъ

США-да авай Natomas Pacific Pathways Prep тивар алай мектебда клезавай мусурман рушари и мукьвара Гьижабдин югъ кыле тухвана.

Рушари марифатдин и мярекат тешкилуни макъсад обществода мусурман дишегълийри кьилел фите алуькунин важиблувал кьалурун тир. Гьижабдин югъ чехи классра клезавай рушарин теклифдалди кыле фена. Им исламофобиядиз (Ислам таклан хьуниз) аксивал кьалурун патал тешкилнавай гьерекат тир. Мярекатда иштирак авур вишелей виниз рушари сагъ са юкьуз гьижаб алуькнавай.

9 йис хъанвай имам

Иорданиядин меркездин мусурманар, чпин шегъердин мискинрикай сана 9 йисан яшда авай имам акурла, пагъ атлана амуькна.

Вири Кьуръан хуралай чирнавай, диндай акьалтлай чирвилер авай ва хъсандиз араб члалалди кхьиз жезвай жаван мусурмандин жумьядин вяз-насиьатдиз яб гуз мискиндив вишераьлди дингълийар атанвай. Анаса шариатдай ва фикхуда са шумуд ктаб клелнава. “Аллагъди заз пак тир Кьуръан рикел хуьдай пай ганва. За Аллагъдивай Ада заз ганвай пай ва жавабдарвал залай хуьз алакьун тлалабзава”, - лагъана 9 йисан яшда авай Анас АШ-Шатттиди араб члалал акъатзавай са изданидиз интервью гудайла.

Анасан хизандин кьуншиьри адан бубадилай гада мискиндив ракуьрун са шумудра тлалабнай. Жегъил мусурмандин бажарагъ гьукум гьилевайбурузни такуна амуькнач ва абуру Анасаз жумьядин вяз-насиьатар кыле тухудай ихтияр гана.

Вичин сад лагъай вяз 9 йис хъанвай имамди и мукьвара Аль-брагъим тивар алай мискинда клелна. И вахтунда Анаса са клусни теспача акатзавачир, ада инанмишвиледди дингълийриз Исламда диде-бубайринни веледрин алакъайрикай суьгъбет ийизвай. Диндин рекъай чирвилер кьачунихъ галаз сад хьиз, Анаса школадин программадайни чешнелудаказ клелзава.

Мэрвиле мусурман хъянава

Америкадин мусурманри Коннектикут штатдин Кьиблепатаан Виндзор шегъердин мэр хъанвай М.Сауд Анвар тебрикна. 46 йис хъанвай Анваран ери-бине Пакистандин Кьарачи шегъердай я. Ам сифте яз Сад Хъанвай Штатриз 1991-йисуз атана ва Иллинойседа вичин бадедихъ галаз яшамаш жезвай. Гьугъунлай ам Ельский университетдик экечна ва Коннектикутдиз хъфена. Пешедал гьалтайла Анвар духтур-пульмонолог я, адахъ общественный здравоохраненидин магистрдин дипломи авач.

Америкадин СМИ-ра Анваракай шегъердин мэр хьуниз талуьк малуматар тимил ава, я тахъайтла ада икрамзавай дин раиж тавун патал ерли кхъенач. США-дин мусурманрин регъберри духтурдин ва политикдин баркаллу рекъер гьиле кьунвай Анваран чалишмишвилериз вини дережада аваз кьимет гана.

“Анваракый мэр хьун Америкадин политикадихъ галаз алакьалу кваллахда мусурманрихъ галаз авай алакьаяр пайгардик кваз хуьн патал хъсан лишан я”, - лагъана Америкадинни Исламдин алакъайрин жигъетдай кардик квай Советдай тир Ибрагъим Хупера.

Исламда ЭКСТРЕМИЗМ, ТЕРРОР авач

Жамиля ГЪАСАНОВА

Волгоградда кыле фейи эхиримжи терактри, абур Россияда анжах исламдин "терористри, экстремистри" ийизвайди я, тахсиркарар мусурманар я, лугудай лозунгар мад сеферда, иллаки чпи халкдин арада гьулгула твазвай СМИ-йри чкүриз эгечна. И терактрилай кьулухъ, гьакни секинсуз Россиядин саки члехи пай регионра, иллаки миллетчи урусри: "кавказияр Россиядай квадра, акьуда" лугудай лозунгрис рехъ гана. Чпиз "русские националисты" лугузвайбурун дестеяр Волгоградда теракт хъайи пакадин юкьуз, кьейбурун такуна, миллетчивилин лозунгар гваз экъечна. Адалай кьулухъ Кавказдин региондин нумраяр алай машина гьалтайла волгоградвийри гьатта машинризни кваз кьван гузвай.

Гьайиф хьи, ихътин бедбахтвал кьилел атайла, Россиядин телевиденидин кьилин каналрай гузвай передачайриз килигиз хъайи чун, тек са фикрдал атана - журналистри гузвай репортажар, террордикай гьазурзавай документальный фильмар - саки вири са таханбур, са фикр кхатзавайбур тир, генани футфа твазвай, мусурманар, кавказияр такланарзавайбур.

гана: "Алай вахтунда, чпин чандиз къаст авуналди, душманар терг авунин рекъел экъечнавайбурун патяхъай квевай вуч лугуз жеда? Куь фикрдалди им дуьз яни?"

Шейхдин жаваб: "Им Шариатда авачир, кутуг тавунвай кар я. Ам дяведа кьве армиядин арада физвай женгерикай туш.

Сад лагъайди, чпиз "шагьидрин операцияр" лугузвай и кьайдадин, жува-жуван чандиз къаст авунин жуьредин хъиткьинарунар дяведин женгера кыле физвайбур туш. Ихътин касди яракьлу тушир, са куьникайни хабар авачир, тахсир квачир инсанрин юкьваз гьахьна абур рекъизва.

Кьвед лагъайди, дяведин кьизгьин женгера иштиракзавай, душмандин хуруз физвай аскердал, мумкин я, чан аламаз амукьунни, ихътин кьучагьвал, викигьвал кьалурзавай ада вичин чандиз къаст ийизвач, амма вичи-вич хъиткьинарзавайди вичин чандиз къаст ийизва.

Пуд лагъайди, инал мисал гьин: Пайгьамбардин ﷺ девирда Хайбарда кыле фейи женгера Амир ибн аль-Акувал, кьуй адалай Аллагь рази хьурай, чувудрикай садахъ галаз кыле фейи ягьунра (сахих аль-Бухаридилай чал агакьнавайвал) хер хъана. Адан кьалчахда вичин гапур хатадай вичи-

тестикьарзавай делил жагъанач ва жува-жуван чандиз къаст авуна хъиткьинарун Аллагьдин рекъе завай жигъад я лугуз жедач. Абур чпичпин чандиз къаст ийизвайбур я (яни жигъад ваъ)".

Фикир гун патал:

Саудовский Аравиядин алимрин Кьилин Советдал 1998-йисан 26-июлдиз Таиф шегьерда кыле фейи сессиядал малумарна:

"... Чпик са тахсирни квачир инсанар кьинин, абурун чандиз къаст авунин, кьвалер, рекъерин улакьар, гьукуматдин ва хуси карханаяр бязи уьлквейра хъиткьинарунин патяхъай лугуз жеда: ибур вири тахсиркарвилер я ва ихътин гьерекатрихъ галаз Исламдин са алакьани авач.

Аллагьдихъ ва Суд-дувандин Йикъахъ агьунвай гьакьикъатдин мусурмандин ихътин тахсиркарвилерихъ галаз са алакьани авайди туш. Абур (яни хъиткьинарунар ийизвайбур) рекъелай алатнавай фикиррал алайбур я ва ахътинбурун хиве тахсирар ва гунагьар ава.

Ихътин инсанрин гьерекатар я Исламдихъ, я мусурманрихъ, Кьуръанда ва Суннада кьалурнавай рекъихъ галаз алакьалу туш, гьикл хьи абурун тахсиркарвилер Шариатда жаза-

Мусурмандин эдеб ва ахлакъ

Исламдин члехи алим Кайим ибн ал-Жаузияди вичин "Сифа ас-сафва" твар алай ктабда ихътин суьгьбет гьизва. Са сеферда Умар ибн ал-Хаттаба, кьуй адалай Аллагь рази хьурай, ихътин насигьат гана: "Ваз лазим авачир кардикай рахамир, ви душман чир хьухъ ва вичел ихтибар гьиз тежедай дустунихъ галаз мукъаят хьухъ. Тек са Аллагьдихъай кичедал ихтибар гьиз жеда, мад садални. Гунагьардихъ галаз санал фимир, тахъайтла ада ваз вичин члуру рехъ кьалурда. Ви сирерикай садазни лугьумир ва Сад тир Аллагьдихъай кичедалай алатайла, мад садални меслят гьумир".

* * *

Аллагьдин Пайгьамбарди ﷺ лагъана: "За умматдихъай киче я, гьикл хьи, квел тлуьн авай кьалпарал гишинбур кьвалт жедайвал, ахътинбур алтлушда". Сада хабар кьуна: "И кар а вахтунда чун кьадардал гьалтайла тлимил хъайила жедани?" "Ваъ, акси яз, а вахтунда куьн гзаф жеда, амма куьн гьуьлуьн винел акьалтдай кфадиз ухшар жеда. Аллагьди куь душманрин рикъай квекай авай кич акьудда, куь риклера лагъайтла, "вахн" твада". Адавай хабар кьуна: "Я Расулуплагъ, "вахн" вуч я?" Ада жаваб гана: "И уьмуьр клан хьун ва ажал таклан хьун лагъай члал я". (Имам Агьмад, Абу Дауд ва Аль-Байхаки)

* * *

Абу Умамадила, кьуй адалай Аллагь рази хьурай, агакьайвал, Пайгьамбарди ﷺ лагъана: "За Женнетдин эхирда квал, вич гьахъ ятлани, гьуьжет авун акьвазарайдаз хиве кьазва; ва за Женнетдин квал гьатта зарафат патални таб авун тавурдаз хиве кьазва, ва за Женнетдин сифте кыле квал вичин амал виридалайни хъсанди тирдаз хиве кьазва".

* * *

Умар ибн аль-Харис аль-Мусталикъа, кьуй адалай Аллагь рази хьурай, лагъана: "Лагъаналда: инсанрикай виридалайни члехи жаза кьве касдив агакьда: Вичин гьуьлуьхъ яб акал тавур дишегьлидив ва вичин халкдин кьайгьуда тахъай падишагьдив" (Ибн Аби Шейба 4/305)

* * *

Таб ийиз вердиш инсанди гьар са карда камун кьилиз таб-гьилле ийида. Гьвечли карда яни, тахъайтла, члехиди - им важиблу туш. Гьахълувилай лагъайтла, Пайгьамбарди ﷺ гьахъ хуьнин патяхъай лагъана: "Гьахълу хьухъ", яни куьн рахаз хъайитла, рахунра гьахълу хьухъ. Мадни Пайгьамбарди ﷺ лагъана, бес гьахълувили инсан миьхи рекъел гьиди ва инсан ам кьутармишзавай Женнетда жеда.

"Вуж Аллагьдиз ва адан Пайгьамбардиз муьтлуьгъ хъайитла, ахътинбур гьахълуьбурун, шагьидрин ва пак ксарин жергеда, Аллагьдин регьимдик жеда. Ихътин юлдашар гьикьван гуьзел я!" (Кьуръандин мана: сура Ан-Ниса, 69)

Таб авуни гунагъ члехи ийизва, инсанрин арада авай таб адетдин тапаррилай члехи я. Месела, эгер шей маса гузвай савдагарди таб ийиз хъайитла, ихътинди вичин алишверишда авай берекатдикай магьрум жеда. Ислам динда таб авун члехи гунагьрикай сад яз гьисабзава.

Ибн Умара, кьуй адалай Аллагь рази хьурай, агакьарайвал: Садр Пайгьамбардивай ﷺ хабар кьуна: "Виридалайни хъсан инсанар гьибур я?" Ада жаваб гана: "Нихъ ялавлу рикл ва гьахълу мез аватла, гьабур". Адаз суал гана: "Чаз гьахълу мез вуч ятла чиди, амма ялавлу рикл вуч лагъай члал я?" Аллагьдин Пайгьамбарди ﷺ жаваб гана: "Им Аллагьдихъай киче, миьхи рикл я. Вичиз гунагъ, чалкечирвал, ажугъ ва пехилвал хас тушир рикл".

Волгоград.
Теракт кыле фейи чка

Мусурман журналистри "вагъабизм, экстремизм, террор" исламда авачир келимаяр я, лугуз са къатда тикрарзавайтлани, амма, гьайиф хьи, чпиз светский, гуя демократвиллин рехъ кьунвай журналистар я лугуззавайбур и терминриз рехъ гузва ва футфа твазвайбур хьиз ишлемишзава.

Хъиткьинарунин куьмедалди жуван чандиз къаст авуна и жуьредин "жигъаддиз" экъечнавайбурун гьакьиндай исламдин гзаф кьадар факихри, улемри гьа са гафар тикрарзава: "Им жигъад (Аллагьдин рекъе женг тухун) туш, жува-жуван чандиз къаст авун я. Пайгьамбарди ﷺ гьадисда лугуззава: "Ни вичи-вичин чандиз са гьахътин ятлани шейналди къаст авуртла, ахътинди жегьеннема гьа шейналди жазаламишда" (Бухари ва Муслим).

Жува-жуван чандиз къаст авуна, душман терг авунин рехъ, им дуьз рехъ туширдан патяхъай, чна винидихъ кьейд авурвал, мусурман гзаф кьадар алимири лагъанва ва лугуззава. ИкI, шейх Абдул-Азиз ар-Ражиьидиз (Шейх Саудовский Аравияда виридалайни гьурметлу, члехи алимирикай сад я) суал

вай акьуна. И хирекди ам рагьметдиз фена. Амир ибн аль-Акува кьейидалай кьулухъ, асгьабри лугуз хъана, бес Амира вичин жигъад миьхиз тергна.

Идалай кьулухъ Пайгьамбар ﷺ адан стха Саляма ибн аль-Акуван патав атана ва ам перишандиз акуна, вучиз ам сефил я лагъана хабар кьуна. Саляма жаваб гана: "Я Расулуплагъ, кьуй Аллагьди ви кьилел саламар ва салаватар кьуррай, бес инсанри лугуззава, гуя Амира вичин жигъад миьхиз тергна". Пайгьамбарди адаз жаваб гана: "Абур гьалатI я. Ам мужагьид я..." ИкI эгер асгьабри Амира вичин чандиз къаст авуна лагъана фикирна, адан жигъад дуьзди туширдай кьунатла, чпичеб хъиткьинарзавайбурукай вуч лугуз жеда? Ида жува-жуван чандиз къаст авуналди душман терг авун Шариатдай туширди субутзава. Гьелбетда, Амрал хер хатадай, дуьшуьшдай хъайиди я..."

Саудовский Аравиядин алай аямдин муфтий Шейх Абдуль-Азиз бин Абдуллах Аль аш-Шейха чи девирда кыле тухузвай и жуьредин "шагьидвилай" лагъана: "За и жуьредин гьерекатриз Шариатда са жуьрединни

ламишзавайбурукай я, идалай гьейри, и жуьредин тахсиркарвилер инсандин вичин тьебиатдив такьунвайбур яз гьисабзава.

Шариатда (Кьуръандани Суннада) и жуьредин тахсиркарвилер ийизвайбурукай яргъа хьуниз эвер гузва. ИкI, Аллагь-Таалади лагъана: "Инсанрин арада вичин гафари вун и дуьньяда гьейранарзавай хътинди ава. Ада вичин рикле авайди тестикьарун патал Аллагьдивай тлабзава, гьа са вахтунда ам вич члалал гьиз тежедай гьуьжеткар я" (Кьуръан 2:204)

И малуматдал Саудовский Аравиядин члехи шейхери, улемри кьулар члуьгунва. Абурун жергеда тварван авай шейхер тир 'Абдуль-'Азиз Ибн Баз (муфтий, Гьамишалугъ Комитетдин кьил), Советдин членар тир (Гьамишалугъ Комитетдин членрикай тирбур): 'Абдуль-'Азиз Аль аш-Шейх (муфтийдин заместитель), Салих аль-Фаузан, 'Абдуллах аль-Гьудайян, Мухаммад ибн Салих аль-'Усаймин, Салих аль-Льухайдан ва мсб. авай.

Чешме: Гьамишалугъ Комитетдин сайт - www.alifta.net

Хъсанвилехъ дегиш жезва

И мукъвара чи штатдик квачир корреспондент Куругъли ФЕРЗАЛИЕВ Докъузпара райондин ЦРБ-дин къилин духтур Шаглар БУХСАЕВАХЪ галаз гуьрушмиш хъана. Абурун арада ЦРБ-дин гьаларикай, шартларикай ихтилат кыле фена.

КУЪРУЪ КЪЕЙД.

Шаглар Бухсаевич БУХСАЕВ 1970-йисан 22-апрелдиз Докъузпара райондин Миграгъ-Къазмайрин хуьре дидедиз хъана. Мектебдилай гуьгъуьнлиз Санкт-Петербургда С.М.Кирован тIварцIихъ галай Военно-медицинский академия куьтягъна. Пешедин рекъий Шаглар Бухсаева вичин КIвалах 1996-йисалай Балтикада аскердин духтур яз башламышна. Неинки чирвилер, гъакI тежерибани КIватIна. Гъвечли ватандиз хтай пешекар 2001-йисуз Миграгъ-Къазмайрин хуьрун духтурдин амбулаториядин заведующийдин къуллугъдал къабулна. 2007-йисан апрелдиз МУ-дин Докъузпара райондин ЦРБ-дин къилин духтур тир. 2012-йисуз, и медицинадин идара цIийикIа тешикл хъувурдалай къуллугъ, Ш.Бухсаев РД-дин ГБУ-дин Докъузпара райондин центральный азарханадин къилин духтурвиле тайинарна.

рапелтар тир Садирова Эльфирадинни Агъмедов Зауран, аялрин духтур Шагбанов Гъайдаран, "Тади куьмек" машиндин шофер Рамалданов Абдулазизан ва масабурон тIварар къаз жеда.

■ **Духтурри вири къуллугъар пулсуздаказ ийизвачни?**

- Эхъ, пулсуздаказ. Пулдихъ ийизвай къуллугъар чахъ авач.

■ **Хуьрерин ФАП-ра гьихътин гьалар ава?**

- Абурулай наразивилер авач. Къвердавай хъсан шартлар арадал къевеза. Гьелелигъ Къалажухрин, Миграгъ-Къазмайрин, Цийи-Каракуьредин ФАП-ар чими целди, кабинетар чими ийидай хъсан тадаракаралди таъминарна. Миграгърин амбулаториядин дараматдин къав цийиикIа туькIуьр хъувунва. Къведай йисуз Къалажухринни Къурушрин хуьрера цийи дараматар эцигун фикрди кIва. Текидал, Миграгъа ФАП-рин дараматар эцигунин кIвалахар кыле физва. Къаракуьреда цинин йисуз эцигъай ФАП-дин дарамат кардик кIва. Авадан хуьре кардик кIвай амбулатория цийиикIа туькIуьрна. И амбулаторияда сарарин духтурди, терапевтди ва юкъван медицинадин образование авай 22 пешекарди кIвалахзава.

■ **Эврай чкайрив "Тади куьмек" вахтунда агакъзавани?**

- Эхъ, "Тади куьмекди" югъ-ийф кIвалахзава. Зенг авун герек тир телефондин нумраяр датIана чкадин телевиденидай, райондин газетдин чинрилай раижзава. Къурушрин хуьр райондикай яргъаз кIвайди ва рехъ четинди хъуниз килигна, ана "Тади куьмек" машин гъаиша чкадал ала. Ихътин шартлар азарлу хъайи кас ЦРБ-див вахтунда агакъариз жеда.

■ **Сугъбетдай чухсагуьл.**

■ **Шаглар Бухсаевич, сифте нубатда ЦРБ-да алай вахтунда авай гьаларикай, шартларикай куьрелди лагъанайтIа кIанзавай.**

- Гьалар писбур туш. Азарлуьрихъ гъакIсагъвилелди гелкъевеза. Хъсан тIуьнар гузва, палатайра чимивал хуьзва ва икI мад. Вири чкаяр централизованнй кIвайида чими ийидай тадаракаралди таъминарна. Гьелбетда, эхиримжи вахтара хъанвай хъсанвилер мадни авачиз туш. Чи макъсад анжах къулай шартларихъ ялун я. 2013-йисан январдилай духтурдин мажбарни хкажнава. Цийиз эцигиз башламышнавай ЦРБ-дин корпус къведай йисуз куьтягъда. Цийи корпус икъван чавалди республикадин программадик кIвайди тир, гила федеральный программадик акатнава. Алатай (2013) йисуз мад са цийи "Тади куьмек" машин кардик акатнава. Здравоохраненидин модернизациядиз талукъ программайрал амалзава.

■ **Райондин агъалияр гзафнигзаф гьихътин азарри акIажарзава?**

- Эхиримжи вахтара рикIин азарри кIди (инсуьлт, ивидин дамаррин гипертония...) гьелек жезвай инсанрин къадар пара жезва. Къвед лагъай чкадал рак азар ала. Аялар гзафнигзаф сарарин, зобдин азарри инжиклу ийизва. Сарар хъсандиз хуьн патал духтурри гузвай менфятлу меслятрал гзафбуру амалзава.

■ **Докъузпарадин ЦРБ герек тир духтурралди таъмин яни?**

- Алай вахтунда таъминвал хъсан я. Чахъ авачир са бязи пешекар духтурар икърар кутIунналди къуниши райондай къвез къуллугъзава. Месела, вилерин духтур, фтизиатр, хирург, акушер-гинеколог, эндокринолог Ахъегъай къевеза. Са гафуналди, герек тир пешекаррикай магърум кар авач.

■ **Цийи гьихътин технологияр ишлемишзава?**

- И йисуз компьютердин технологияр кардик кутунва. Электрон кIвайидадин регистратура кардик кутунва, амма гъа гъаишан карточкаярни кардик кума. Духтурдин патав къвез кIанзавай азарлуьривай электронный жуьреда Интернетдин куьмекдалди нубат къуна, тайинарай вахтунда къвез жеда. Алай йисуз азарханадин вири кабинетар компьютерралди тадаракламишнава. Терапиядин отделенида рикIин кIвалах ахтармишдай кардиомонитор кардик кIва. И йисуз вилерин азарриз килигдай шелевая лампа, сарарин рентген, палатадин рентген (къатканвай азарлу палатада рентген авун патал) аппаратари гъанва.

■ **Электронный кIвайидада учирда акъваззавай бур жезвани?**

- Пара авач. Инсанрин гегъенш къатариз хабар тахъунихъ, Интернетдикай менфят къачудай мумкинвилер тахъунихъ галазни алакьалу я.

■ **ГъакIсагъвилелди кIвалахзавай пешекар духтурдин тIварар къунайтIа кIанзавай.**

- Гьелбетда, ахътинбурун къадар тIмил туш. Инал завай акушер-гинеколог Сулейманова Анжеладин, те-

Сагълам инсан обществодин бине я

Хазран КЪАСУМОВ

МУКЪВАРА чун Сулейман-Стальский райондин Герейханован хуьрун 2-отделенидин фельдшервиллинни акушервиллин пунктуниз (ФАП-диз) фена, анин работникрихъ, кIвалахдихъ галаз таниш хъана.

ФАП-да чпихъ махсус чирвилер авай 5 касди кIвалахзава. Абуру хуьре яшамиш жезвай 1490 касдиз медицинадин рекъий къуллугъзава.

- Тариф авун туш, чи коллектив хиве авай везифайрив рикI гъаз ва жавабдарвал аннамишуналди эгечIзавайди я, - лагъана чаз анин заведующий **Маида ЯРАГЪМЕДОВАДИ**.

Чаз инсандин сагъламвал багъа я, гьикI лагъайтIа, сагъ инсан обществодин бине я.

1981-йисуз Махачкъала шегъерда медицинадин училище акъалтIарайдалай гуьгъуьнлиз М.Ярагъмедовади ФАП-да кIвалахзава, ам къилин категория авай пешекар я.

Малум хъайивал, медицинадин вири работникрихъ кIвалахдин 20-25 йисан тежриба ава. Абурукай сад медицинадин акъалтIарай 1987-йисалай ина акушерка яз кIвалахзавай **Индира МУРАЛИЕВА** я.

- Хуьрун агъалийрикай 752 дишегълияр, абурукайни 322 аял хадай яшара авай бур я, - лугъуза И.Муралиевади. - Абурун гъакIиндай чна кIвайгъударвални ийизва. ГьикI лагъайтIа, гележег тир сагълам аялар анжах сагълам дишегълидывай хаз жеда. Мадни, кIва-

чел заланзавай 11 дишегълини чи учетда ава.

Чаз лагъайвал, хуьре йисалай-суз хазвай аялрин къадар артух жезва.

Гаф кватай чкадал лугъуз кIанзава хьи, хуьре 18 йисал къведалди яшда авай 402 аял (абурукай 19 аял са йисал къведалди яшда авай бур я) ава. Абуру сагълам бур яз чIехи хуьн патал патронажний медсестрар тир **Серинат НИЯЗОВАДИ** ва **Эльмира ГЪАЙДАРОВАДИ** намуслуздаказ зегъмет чIугъазва. Шоколада кIелзавай 216 аялдин сагъламвиллин гъакIиндай медсестра **Тамила СЕЙДУЛАЕВАДИ** кIвайгъударвал ийизва.

Чаз акурвал, дарвал аватIани, дарамат фад эцигнавай

тин дарискъалвал авай дараматда кIвалахиз гзаф йисар я, - давамарзава ихтилат Маина Ярагъмедовади. - И кар фикирда къуналди, хуьре ФАП-дин цийи дарамат эцигзава. Идай хуьрунвилери райондин руководствоиз, эцигунар кыле тухузвайбуруз чухсагуьл лугъуза.

Чун фельдшервиллинни акушервиллин пунктуин дарамат эцигзавай чкадални фена. Малум хъайивал, ам эцигун патал РД-дин бюджетдай 3 миллионни 199 агъзур манат пул ахъайнава. Эцигунрин заказчик республикадин хуьрун майишадтин министерстводин "Догъсельхозстрой" казенный кархана, подрядчикни Махачкъалада кардик кIвай "СМУ-770" ООО

ФАП-дин коллектив

куьгънеди ятIани, ФАП-да санбулетенар акъуднава, цIарал медицинадин месэлайриз, хаталу азарин вилик пад къуниз акси ва агъалийриз сагъламвал мягъкемарунин рекъий меслятар къалурзавай стандар, плакатар алкIурнава, "Сагъламвиллин пIипI" туькIуьрнава. Фельдшервиллинни акушервиллин пункт дарманралди, герек маса шейэралди таъмин я.

- Квез акъазва хьи, чна ихъ я. Вад кIваликай ибарат жедай дарамат цементдинни херхемдин шлакоблокрикай эцигнава, адан къеелат патан цIара цIалцIам плитаяр тунва, къавуз ракъ янава, пластикадин ракъдакIар кутунва.

- Са рахунни алачиз, цийи дарамат ишлемишиз вахкайла, чаз мадни хъсандиз кIвалахдай, инсанрин гъакIиндай кIвайгъударвал авунин дережа хкаждай мумкинвал жеда, - лугъуза медрботникри.

"АЙБОЛИТ" Чир хуьн хъсан я

Гъазурайди - Нурдин РАШИДОВ

"Яхун жез кIанзава"

(Диста ва жаван)

Жавандиз мийир-межер лугъуналди, ам инанмишариз хуьн гзаф четин я. Иллаки адан заланвал къвердавай артух жезвай месэла аваз хъайитIа. Амма шумал буйдихъ чалишмишвилер авуни гзаф вахтара сагъламвал пис хуьнал гъизва.

Гадайри вуч тIуьн ва туьтIуьн лазим ятIа (диета) чпичиз меслят къалурда. Месела, як недач, пирогар, шоколад са жуьредин ширинлухарни немир лугъуда. Бес яр-емиш...?

Ихътин диетадиз пешекарди гьихътин кIмет гудайтIа? Жаванвиллин яш - им незвай шейэрз талукъ яз ахтармишунар тухудай вахт туш. Сагъламвилли иллаки 12 йисалай цIерид йисал къведалди амай вири уьмуьр патал вичин чка къазва. Гъаниз килигна тIуьн-хъуник герек шейэр кими хъана виже къведач.

Як галачиз жедач

Як - им белокринни ракъун къилин чешме я. Емишрини майвайри, гъатта виридалайни хийир-

лубуруни чи организмдиз абуру бес къадар гузвач. Инал кар неинки абурун белокарни ракъ тIмил хуьнал ала, кар алайди ам я хьи, яр-емишдин белокар виридалайни герек тир аминокислотайрал гъалтайла лап кесиб я. Амма бязи набататрик (флорадин) кIвай ракъ бегъем гъал жезвач - адан чIехи пай руфунайни ратарай кIвайвал акъатзава.

Винелди къевезвай бедендиз белокар уьмуьр патал чарасуз я. Ада буй гъизвайди иллаки белокрин куьмекдалди я эхир - дамаррин масса хкаж, гъа са вахтунда къенепатан органрин улчмени чIехи жезва. Амма эгер жаван къвердавай куьк яз яцIу жезватIа, адаз белокар са акъван герек туш.

Гъаниз килигна жаван патал гъафтеда пуд порция як тIмил я. Амма гъафтеда ругуд сеферда як гайитIа бес жеда. Вични са шартлуналди, герек гъафтедин рациондик вечерен ва я маса ничхиррин - къушарин як, балугъ, какаяр ва гъакI нисини жен. Ибурни белокрин лап хъсан чешмеяр я.

Гила ракъукай. Рушариз ам иллаки чарасуз я. Вацран кылер (парталрикай хуьн) башламышай вахтара абурун бедендикай иллаки гзаф ракъ хкатзава. Ам чкадал хуьн патал як ва чулав лекъ кIвай хуьреркар тIуьн чарасуз я. Маса шейэрлай тафаватлу яз абуру ракъ гзаф кIва. Гъаниз килигна гъафтеда са порция хъайитIани чулав лекъ тIуьн лап чарасуз я.

Шкил автординди я

Сочида хьуйтIуьн XXII Олимпиададин къугъунар башламишдалди 3 гьафте, яни 21 югъ ама. Спортдин виридалайни зурба акъажунар 2014-йисан 7-феврал-дилаи 23-февралдалди кьиле фида.

Цун эстафета - Брянск, Курск шегьерра

Олимпиададин Цун эстафета давам жезва. 14-январдиз и серенжемдиз талу-къарнавай шад мярекатар Брянск шегьерда кьиле фена. Нянин сятдин 9 тамам жез 10 декьикъа амаз, шегьерда махсусдаказ туькIуьрнавай чашадик (къапунник) 2006-йисан Олимпиададин чемпионка Лариса Куркинади Брянский областдин губернатор Николай Денинахъ галаз саналди цIай куькIуьрна. И шегьерда Цай гваз къекъвей сад лагъай кас Брянскдин гьуьрметлу гражданин, спортдин лайихлу мастер, 1992-йисуз кьиле феи Олимпиададин къугъунара гимидин медалдиз лайихлу хьайи Сергей Пыжьян тир. Гуьгъуьнлай 200-лай виниз цIун чирагъар гвайбуруз пак цIай гваз чукурдай мумкинвал хьана. Абурун арада Советрин Союздин Игит, лётчик-космонавт Виктор Афанасьевни авай.

РИКIЕЛ ХКИН: Брянскдиз Цун чирагъ Орёл шегьердай гьана. Алай вахтунда Олимпиададин Цун эстафета Курск шегьерда кьиле физва.

“Лезги газетдин” редакцияди лезгийрикай 2013-йисан виридалайни хьсан 10 спортсмендин тIварар къазва

Рагнеда РАМАЛДАНОВА,
культурадин отделдин корр.

Ингье мад са йис тарихда гьатна. Адет тирвал, ам гьикI кьиле фенатIа, ам гьихьтинди тиртIа, йис алатайла хьсандиз аквада.

2013-йис гьам чи республикадин, гьамни санлай Россиядин спортдин уьмуьрда гзаф вакъийарив ацIанвайди хьайидал, са шакни алач. Дугьриданни, чаз чпел дамахиз жедай спортдин объектар ишлемишиз вахуниз талу-къарнавай шад мярекатра иштиракдай, гьакIни чи ватангьлийрин агалкъунрал шадвалдай мумкинвални хьана. Кьилди къачуртIа, Каспийскда “Анжи-Арена” зурба стадион ачухна, яргъал йисара цийикIа туькIуьр хьувурдалай къулухъ Махачкъалада “Труд” стадион ишлемишиз вахкана. Гьабиб Аллагьвердиеван, Жабар Аскерован ва са жерге

маса спортсменрин агалкъунри чи рубъ хкажна, чак гьевес кутуна. Татарстандин меркез Къазанда Виридуьньядин гатун XXVII Универсиада кьиле фена, алай йисуз Сочида кьиле фидай спортдин виридалайни кьилинбур тир къугъунриз акъваз тавуна гьазурвал аквазва, октябрдин вацра Олимпиададин къугъунрин Цун эстафета башламишна... Гьа ихьтинди тир 2013-йис.

РД-дин физический культурадин ва спортдин министр Мегьамед Мегьамедов кьиле аваз алатай йисан эхирриз Махачкъалада, Расул Гьамзатован тIварунихъ галай Милли библиотекада хьайи совещанидал Дагъустандин виридалайни хьсан 10 спортсмендин тIварар къурдакай чна газетдин 1-нумрада хабар ганай. Гьайиф хьй, республикадин спортдин виридалайни кьилин идаради ганвай сиягьдик чи миллетдин гьич са векилни квач. Чна дарихвалзавач, чун кIевелай инанмиш я, лезги миллетдин векилрин арада викIегь, бажарагьлу, чпихъ

устадвални хьсан гьазурлухвал авай спортсменар ава. Чна йисан кьилляй-кьилиз абурукай - республикада ва адалай къеце яшамиш жезвай чи ватангьлийрикай-хабарар гуз чалишмишвална. Абурун тIварарихъни къазанмишнавай агалкъунрихъ галаз кIелдайбур танишарна. Абурун агалкъунрал дамахзавайди кьалурна.

РикIик еке къалабулух кутазвай кар ам я хьй, вучиз чи гзаф спортсменриз хайи ватанда чпин устадвал хкаждай, чпин алакьунар къалурдай мумкинвал жезвач. Мисалар гзаф гьиз жеда. Бес патарал акъатайла абуру чпин лайихлувал къалурзава эхир! Боксёр Альберт Селимовакай рахан. Гьикъван мягькем камар къачунвай, викIегь, вичик еке умудар кутунвай боксёр! Алатай йисалай Азербайжандин патай къугъвазва, ана машгьур са клубдихъ галаз икърар кутуннава. Яргъал йисара Белоруссияда яшамиш жезвай, грек-римин римлуьрин жуьреда къуршахар къунал машгьул тир-Алим Селимов. Ибур чи

халкъдин тIвар хкажзавай рухваря я. Ихьтин мисалар мадни гьиз жеда, чна чи къегьал рухвайрин дережар мадни къакъан хьун алхишзава.

Кьвед лагъай йис я “Лезги гезетди” лезги халкъдин виридалайни хьсан 10 спортсмен раиж ийиз. И сиягьни чи миллетдин векилрикай, гьина абуру яшамиш жезватIа, и кардилай аслу тушиз, 2013-йисуз къазанмишай агалкъунрал асаслу яз туькIуьрнава.

Чна йисан вахтунда кьиле феи вири акажунар фикирда къаз чалишмишвалзава. Сифте нубатда лагъайтIа, спортдин жуьрейрай кьиле феи дуьньядин чемпионатриз фикир гузва, абурун нетижайриз тамашзава.

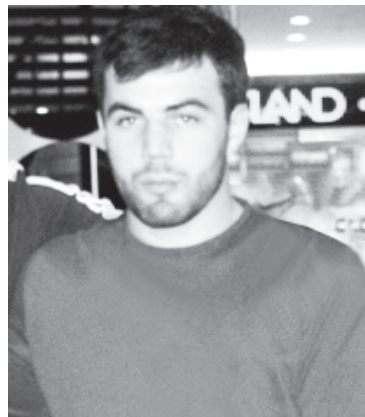
ИкI, 2013-йисуз спортда къазанмишнавай агалкъунриз килигна, “Лезги газетдин” редакцияди лезгийрикай виридалайни хьсан 10 спортсмен яз агьадихъ галайбур хянава. Ингье абуру:

Гьабиб АЛЛАГЬВЕРДИЕВ - IBO ва WBA версияйраи пешекар боксёррин арада чемпион, 19 бягьсина 19 гьалибвал къазанмишна.

Жабар АСКЕРОВ - кикбоксингдай, какахъай жуьредин кукIунрай Европадаин ва дуьньядин чемпион, Киевдин рингдал 83-гьалибвал къазанмишна.

Ибрагьим АЛДЕРОВ - какахъай женгинин искусствойрай (кик-джитсу) Европадаин чемпион, MMA-дай дуьньядин чемпион.

Рамазан РАМАЗАНОВ - каратэ-киокусинкайдай дуьньядин чемпионатда 1-чка къуна, ада международный классдин спортдин мастерилин тIвар къачуна.

Ренат ЭМИРБЕГОВ - къайда-яр авачир бягьсерай Ялта шегьерда кьиле феи дуьньядин чемпионатда 1-чкадиз лайихлу хьана.

Эльмар ГЪАЖИМЕГЪАМЕДОВ - кемпо-каратэдай кьиле феи дуьньядин чемпионатда 1-чка къуна, спортдин са шумуд жуьредай мастервиле кандидат.

Заур ТАРИКЪУЛИЕВ - тхэквондодай дуьньядин чемпион, вири санлай 300 бягьс кьиле тухвана, абурукай 100 ада вахт куьтягъ тахьанмаз акалтIарна.

Гьажи-Дауд ГЪАСАНОВ - какахъай женгинин искусствойрай (кик-джитсу раздел) Европадаин чемпион.

Асали АБДУЛГЪАШУМОВ - залан атлетикадай 6 сеферда Россиядин чемпионвилин тIварциз, 2 сеферда Европадаин чемпионатда гимидин медалриз лайихлу хьана.

Кемран АБЕЙДУЛЛАЕВ - кикбоксингдай, тайский боксдай, K-1 разделдай 2013-йисуз Россиядин Кубок, Дагъустандин Кубокар къазанмишна.

Хизандин сурара кучудна

Израилдин виликан премьер-министр Ариэль Шарон 13-январдиз уьлкведин кьиблепата авай Негев кьумлук чуйлда авай хизандин сурара вичин папан -Лили Шаронан сурун патав кучудна. И мярекатдиз анжах махсусдаказ теклифнавай мугьманар ахъайна, хабар гузва BBC News-ди.

Иерусалимдай сурариз физвай реке меийт авай машинрин циргь Латрун тепейрин патав акъвазна, ина 1948-йисуз Шаронал Израилдин аслу туширвал патал кьиле феий дяведа хер хъанай. И чкадал адаз аскервилини эхиримжи гьурметар хъува. Кнессетдин дараматдин патав агъалийрин гегенш кьатар адахъ галаз айрутмиш хъхъана. И мярекатда Израил-

дин президент Шимон Перес, США-дин вице-президент Джон Байден ва Мукьвал тир Рагъэкъечдай патан краай махсус векил Тони Блэр авай. Россиядин патай ясдин серенжемда Госдумадин спикер Сергей Нарышкина иштиракна хабар гузва "Цийивилер" РИА-ди.

Шарон 11-январдиз 86 йисан яшда аваз кечмиш хъана. Эхиримжи 8 йисуз инсультдай гуьгьуниз ам вич-вичел алачир гьалда авай.

Шарон 2001-2006-йисара Израилдин гьукуматдин кьил тир. Ам 1973-йисан Эхиратдин йикъан Дяведин вахтунда кьетли ва тежрибалу полководец хъиз машгьур хъана. А члавуз адан регьбервилек кваз ЦАХАЛ-дин бронетанк авай частар Суэцкий каналдин и патай а патаз экъечнай ва египетвиар рейгуниз мажбурнай.

Ажайиб жуьреда кьисас вахчуна

Центральный Африканский Республикадин (ЦАР) меркез Банги шегьердин агъалиди кватл хъанвай инсанрин вилик инсанрин клеретди кьейи итимдин кьвач тьуна. Идан гьакьиндай 13-январдиз и кар акур "Би-Би-Си"-дин корреспондентди кхъизва.

Журналистдилай инсандин як тьурдахъ галаз суьгьбет ийиз алакьна. Вич Оунджа Маглоир я лагъай итимди корреспондент гьавурдик кутурвал, яна кьенвай кас мусурман тир. И диндин векилри идалай вилик адан аялдик квай паб, вах ва хтуп яна кьенай.

Вудди вуна кьвач вучиз тьуна суал гайила, ада вичик гзаф хъел квай лагъана. Маглоира гьакьни вичиз вирида "пехъи киц" лугъувайдини хиве кьуна.

Маглоира суьгьбетзавайвал, мусурман адаз автобусда акуна, муькуь пассажиррихъ галаз санал ада итимдин кар акун кьетна. Хашпарайрикий тир инсанрин клеретди шофердиз машин акъвазна лагъана, идалай гуьгьуниз абуру мусурман итим куь-

чедал акъудна ва ам гатаз башламишна. Маглоира итимдал бензин илична ва адаз цай яна.

Клеретдай Маглоираз ада инсандин як недай вахтунда садани манивалнач. Акси яз, анал алайбуру, патав кьезе, далудиз капягъиз ва адан тарифариз хъана. Инсан кьинин дуьшуьш Бурундидай тир ислягьвал хуьзвайбурун вилик арадал атана, кьейдзава журналистди. Са аскерди, Маглоира инсандин як незвайвал акурла, гьатта экъуьчни авуна. Военныйри клерет анжах инсандин як тьурдалай гуьгьуниз анлай чукурна.

Пол Вуда кхъизвайвал, ада и дуьшуьш лентиниз кьачунвай, амма ам "Би-Би-Си"-ди раижнач.

ЦАР-да хашпарайринни мусурманрин арада акъунар кьиле физ сад лагъай йис туш. 2013-йисан декабрдиз яракьлу чурьуькар цийи кьилелай кьизгьин хъана. Са вацралай тимил вахтунда чурьуькра агъурдав агакьна инсанар кьена. Чурьуькар акъваз тийиз акурла январдиз вичи вич президент яз малумарай Мишель Джотодия отставкадиз фена.

BBC News-ди кьейдзавайвал, асул гьисабдай хашпарайрин уьлкве тир ЦАР-да инсандин як тьун кьериз-царуз жезвай кар я. Адет яз, инсандин як жуьреба-жуьре сектайрин векилри незва. Гьа са вахтунда, жуьреба-жуьре делилри шагьидвалзавайвал, уьлкведин руководителрикий сад инсандин як незвайди тир. Ихтилат 1976-йисуз вич ЦАР-дин император яз малумарай Жан-Бедель Бокассакый физва.

Къарабахдин дяведа телеф хъайибурун сан кьуна

Азербайжандин мобилизациядин ва жегьилрив армиядиз эвер гуни рекъай гусударствонин кьуллугъди Къарабахдин дяведа телеф хъайи аскеррин тиварар раижнава. Идан гьакьиндай АПА-ди хабар гузва. Сягьда 11 агъурни 557 касдин тиварар

ава.

Са бязи районрай сягьар тамамбур туштани, абур 1991-1994-йисара телеф хъайи Азербайжандин аскерин гьакьиндай сифтегьан официальный делилар яз гьисабиз жеда, кьейдзава агентстводи. И сягьда анжах женгинин гьерекатра иштиракьбурун тиварар гьатнава, ислягь агъалийрин тиварар и сягьда авач.

Азербайжандин винидихъ тивар кьунвай кьуллугъдин гьисабралди Къарабахда телеф хъайибурун кьадар гьеле алатай йисан гатфариз малум хъанай. Алатай зулуз чешмедиди кьейд авурвал, виликрай тьукьурнавай сягьра "дуьшуьшдин гзаф ксар гьатнавай", кьилди кьачуртла, фронтдин цярцывай яргъа машина авария хъана кьейибур ва гражданд ксар. "И делилри Азербайжандин терефдай Къарабахдин дяведа телеф хъайибурун кьадар виликрай кьалурнавайдалай гьакьикъатдани тимил тирдакый лугъузва", - кьейдзава ведомстводи.

Дагьлукъ Къарабах советрин девирда Азербайжан ССР-дин составда авайди тир. 1980-йисарин эхирра ана чкадин эрменийри и республика Эрменистандихъ кужьлур хъувунин гьерекат гегеншарна. 1991-йисан декабрдиз Къарабахдин агъалийрин гзаф паю-

ни Азербайжандилай аслу туширвал патал сесер гана. Идалай гуьгьуниз Азербайжандинни Эрменистандин яракьлу дестейрин арада женгер башламиш хъана.

Чурьуькдин нетижада Баку региондин 7 райондал гуьзчивал авуникай магьрум хъана. Дяве акъвазарунин гьакьиндай икьардал 1994-йисуз кьулар чьугунай.

Икьван члавалди гьам эрменийрин, гьамни азербайжанрин терефрай пуч хъайи аскерин гьакьиндай жуьреба-жуьре делилар авай. Хабар ганай хьи, чурьуькдин вахтунда кьве терефдин патайни 25 агъурдав агакьна инсанар телеф хъана. Хирер хъайибурун патухъайни гьа ибуруз ухшар делилар авай.

Сергьятдал алай КПП агална

Кьиргьизистандин властри Тажикистандихъ галаз сергьятдал алай сергьятдин ва таможенный вири пунктар агална. Идан гьакьиндай Кьиргьизистандин МИД-ди Душанбедиз реке тунвай махсус нотада лугъузва, хабар гана ИТАР-ТАСС-ди 12-январдиз.

Ведомствода гьавурдик кутурвал, пунктар "арадал атанвай четин гьалар кьайдадик ахкатдалди" агалнава. Официальный Бишкекди вичин гьерекатар кьве республикадин арада чурьуькар акъвазарун ва сергьятдин патарив гвай районра яшамаш жезвай агъалийрин хатасузвал таъминарун патал авунвайди я лугъузва.

11-январдиз Кьиргьизистандин Баткенский областда авай Ак-Сай хуьрун патав Кьиргьизистандинни Тажикистандин сергьятдал сергьят хуьзвайбурун арада сада-садаз гуьлле гунар арадал атана. Чурьуькдин вахтунда минометар ишлемишна. Нетижада Кьиргьизистандин 6 пограничникдал хирер хъана.

Чурьуьк арадал атайдалай гуьгьуниз Бишкекди сифте гуьлле гайибур Тажикистандин сергьят хуьзвайбурун тахсир гьабурун хиве туна. Вичин нубатдай, официальный Душанбеди сергьят хуьзвайбурун законсуздак рехъ тьукьурунин кьвалахар акъвазариз чалишмиш хъайиди, амма Кьиргьизистандин военныйри лагъайтла, хабарни авачиз, абуруз гуьлле гуз башламишайди кьейдна.

Кьиргьизистандинни Тажикистандин арада авай сергьятдин яргьивилел агъур километр кьван ала. СССР чкайдалай гуьгьуниз и кьве уьлкведин сергьятдал гьужетдин 70 учасок кьван алама.

Референдум кьиле фена

Цийи конституция кьабулун патал кьиле феий референдумдин сифте юкьуз Египетда 10 кас телеф хъана. Идан гьакьиндай 14-январдин няниз ИТАР-ТАСС-ди хабар гана.

Каирдин патарив "Стхаяр-мусурманар" тешкилатдин терефдарриз сесер гуни кьвалах кьайдакый кхуидиз чалишмиш хъайила, амма чкадин агъалийрин патай аксивал кьалурай члавуз вад кас телеф хъана. Кьайдасузвилер военныйри ва полицияди акъвазарна. Египетдин меркездивай кьиблепатахъ галай Бени-Суэйф шегьерда референдум тухуниз аксивал кьалурзавайбуру сечкийрин учасокдал гьужумна. Активистрикий сад яна кьена.

Уьлкведин кьиблепата авай Сохак шегьердани 4 кас телеф хъана. Официальный делилрал асаслу яз, и кьвалах референдумдиз кьезвайбуруз боевикри гуьлле гуни

Рекъем

• Аялрин бахчайриз авай учиррин месэла гьалун патал федеральный бюджетди 10 миллиард манат чара авунва.

ЦБ-дин курсуналди кьенин юкьуз:

1 доллар - 33,24 манат,
1 евро - 45,41 манат,

кьизил (1 гр) - 1334,47 манат,
гимииш (1 гр) - 21,47 манат.

сетижада арадал атана. Маса делилрал асаслу яз, телеф хъайибур "Стхаяр мусурманар" тешкилатдин терефдарар тир, кхъизва "Ериусалим Пост" газетди.

Гьакьни хабар гана хьи, Каирда учасок ачухай вахтунда суддин патав бомба хьиткьинна, нетижада зиянар хъайи кас авач.

Франс-Пресс агентствонин делилралди, референдумдин сифте юкьуз 140 кас кьуна, гьа гьисабдай яз сесер гудач лагъана малумарай "Стхаяр-мусурманар" тешкилатдин терефдарарни. Уьлкведин виликан президент Мухаммед Мурсидин тереф хуьзвай тешкилат 2013-йисан декабрдиз Египетдин гилан властри террориствилинди яз малумарна. Сесер гуни кьвалах 15-декабрдизни давам хъана.

Египетдин цийи конституциядин проект 2013-йисан 1-декабрдиз тестиькарнай. Документдин винел кьвалах обществонин жуьреба-жуьре кьатарин векилар, гьа гьисабдай яз "Стхаяр-мусурманар" тешкилатдин кьве членни квай комиссияди кьиле тухвана. Цийи конституциядин кьетленвал адакый ибарат я хьи, ада военныйрин ва парламентдин таъсирлувал артухарнава ва исламдин роль сергьятламишнава. Египетдин виликан асул закон 2012-йисуз а члаван президент Мурсидин девирда кьабулнай. Ам тьукьурунин карда, асул гьисабдай "Стхаяр-мусурманар" гьерекатдин членри иштиракнай.

Машгьур бизнесмен яна кьена

12-январдин няниз Махачкьалада Дагъустандин карчи, яшайишдинни эцигунрин "Версаль" корпоративдин иеси Руслан Мудуев яна кьена - хабар гузва "Дагестан" ИА-ди, республикадин кьайдаяр хуьдай органин чешмейралди асаслу хъана.

Квалер эцигдай компаниядин иеси Мудуеван меийт Расул Гьамзатован проспекта авай кьвалин подъезддай жагъана. Ам гьик кьенатла тайинарзава. МВД-дин векилди Мудуев яна кьенвайди тестиькарна.

"Комсомольская правда" газетда кхъизвайвал, алай вахтунда силисчийри тахсиркарвал авунин жуьреба-жуьре фикирар веревирдзава: и кар яна кьенвайдан кьвалахдихъ галаз ва я маса яшайишдин крарихъ галаз алакьалу яни, тушни чирзава. Авай делилралди, Мудуев виликрай Дагъустандин прокуратурадин кьуллугъчи тир.

Лезги газет

УЧРЕДИТЕЛАР:
РД-дин Халкъдин Собрание,
РД-дин Гьукумат

КЪИЛИН РЕДАКТОР
А.У. САИДОВ
Тел/Факс. (872-2) 65-00-60
E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

**КЪИЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ**
Ш.Ш. ШИХМУРАДОВ
65-13-55

**КЪИЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ -
ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ**
Д.Б. БЕЙБАЛАЕВ
65-00-61

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН
Н.М. ИБРАГЪИМОВ
65-02-81

ЭКОНОМИКАДИН
Ж.М. САИДОВА
65-00-59

КУЛЬТУРАДИН
К.М. КАЗИМОВ
65-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН
М.А. ЖАЛИЛОВ
65-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН
А.Х. ГЪАМИДОВ
65-00-63

БУХГАЛТЕРИЯ
65-00-62

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР
М. МАГЪАМДАЛИЕВА

ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ
Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА

НУМРАДИН РЕДАКТОР
Э. ШЕРИФАЛИЕВ

Чап ийиз вахкана сятдин 18.30

Газет "Лезги газетдин" компьютеррин базада газурна.

Газет "Лотос" ООО-дин типографияда чапна.

367000, Махачкъала,
Пушкин куьче, 6.

Тираж 9622

Макъалаяр редакцияди туькьур хъийизва. Макъалайриз рецензияр гузвач ва абур элкьвена вахкузвач. Редакциядинни макъалайрин авторрин фикирар сад тахъун мумкин я.

Газет массовый коммуничайрин хиле закондательстводал амал авунал гуьзчивал авунин ва культурадин ирс хуьнин рекъай РФ-дин Федеральний къуллугъдин Къиблепатан федеральный округда авай Управлениди регистрация хъувунва.
ПН № ФС 10-6468 2007-йисан 26-январь

РЕДАКЦИЯДИН АДРЕС:

367018, Махачкъала,
Петрдин проспект, 61,
7-мертеба.

Ⓜ - И лишандик квай материалар гьаькьидихъ чапзавайбур я.

НАШИ РЕКВИЗИТЫ:

ГБУ "Редакция республиканской газеты "Лезги газет"

УФК по РД
БИК - 048209001
ИНН - 0562043725
Р/Сч - 40601810100001000001
Л/Сч - 20036 Ш60090

Сифте яз туькьурнавай гафарган

Дагъви ШЕРИФ

Цийи йисан вилик чав Фахрудин НАСРЕДИНОВА туькьурнавай гафарган агаькна. Эхириджи къвед-пуд йисан вахтунда лезгийрин гьар жуьре словарар чап хъийизва, цийибур туькьурзава, энциклопедия акъуднава ва алаваяр кукхуна, ам мад чапдиз гъазурзава. И рекъе Фахрудин муаллимди члугунвай зегьмет масад тикрарун туш, чи халкъдиз герек къведай ядигар гъазурнава.

Им 5-11-классра клелзавай аялриз лезги члалан ва литературдин тарсара чарасуз герек тир словарь я. Адаз тиварни гъаьтинди ганва. Ана гьатнавай ирид агъзур гафуниз авторди лезги члалалди баянар ва урус члалаз таржумани ганва. Мана текстинин куьмекдалди къалурнава.

И словардай гаф гьи члалан пай ятлани чириз жеда. Дагъустандин халкъарин илимдин ва эдебиятдин уьмуьрда, ихътин тегьердин гафарган сифте яз акъатзава. Са кар мадни къейд тауна жедач, ана авай вири гафар дибдинбур, бинединбур я.

Къурбан Акимов редактор

тир и гафарган "Куьредин ярар" чапханада акъуднава.

Фахрудин Насрединов 1935-йисуз Мегьарамдхуьруьн райондин Агъа-Ярагърин хуьре дидедиз хъана.

1960-йисуз Даггосуниверситетдин филологиядин факультетдин Дагъустандин отделение акъалтларай ада Мегьарамдхуьруьн 1-нумрадин юкьван школада дидед члалан ва эдебиятдин тарсар гузва. Адан къелемдикай "Етим Эминан яратмишунар тарсара", "Аким Къурбан мектебда", 10-11-классар патал "Лезги члал" учебник (адан пайни ква), "Члал гегеншарун" ва методикадин хейлин пособиар хкатнава.

Шаир рикел хкана

КУЛЬТУРАДИН МАКАНРА

Рагъдин ЭМИНОВ

Ахъегь райондин библиотекадин клелдайбурун залда и мукьвара Дагъустандин халкъдин шаир рагъметлу Стлал Сулейман рикел хкунин мярекат къиле фена. Ини райондин библиотекайрин къуллугъчийриз, ширир теснифзавай ксариз, школайрин ученикриз ва масабуроз теклифнавай. И серенжем "Ял ядай Центр" МБУК-дин директор Х.ФЕТУЛЛАЕВАДИ

А.Агъаевади тухвана. РДК-дин художественный самодеятельностдин коллективди вечердин иштиракчийрин гуьгуьлар шадаруник чпин лайхлу пайни кутуна.

заместитель А.Шуаев ва масабур рахана, Стлал Сулейманан уьмуьрдиз ва яратмишунриз талукъ тир хейлин делилар гъана.

Школайрин ученикар тир А.Ражабовади, И.Къантемировади, А.Макатовади, К.Алировади, Х.Мурсаловади, С.Исейхановади къуллугъчийр тир Ф.Вагъабовади, А.Исмаиловади, Ф.Мамаевади, Г.Гъамидовади, Л.Аликъулиевади, Къурукаларин хуьруьн библиотекадин заведующий М.Нурмегъамедовади, Луткунрин хуьруьн библиотекадин заведующий К.Ильсоевади шаирдин ва адаз талукъарнавай ширир клелна.

РДК-дин художественный самодеятельностдин коллективди вечердин иштиракчийрин гуьгуьлар шадаруник чпин лайхлу пайни кутуна.

Хабар це

КВЕВ "ЛЕЗГИ ГАЗЕТ" МУС АХГАКЪЗАВА?

Хемисдиз, жуьмядиз, кишдиз, гъяддиз, ислендиз, саласадиз, арбедиз? -

Шегьер, район, хуьр къалур - Жуван тивар, фамилияни -

Талабзава атлана редакциядиз рахкурун.

Утерянный аттестат о среднем (полном) образовании серии А за №5490581, выданный в 2000 г. Сийидкентской СОШ Сулейман-Стальского района РД на имя ТАГИРОВОЙ Насимы Анваровны, считать недействительным.

"Лезги газетдин" редакциядин коллективди Гъабибов Наврузбегаз халуд свас, Мегъамедов Мегъамедаз играми диде

СУВАР

рагъметдиз финихъ галаз алакьалу яз башсагьлугъвал гузва.

Махачкъаладин Промышленно-экономический колледждин Цийи Къурушдал кардик квай филиалдин муаллимри Нажмудин Агъабегович ХАЛИКЪОВ рагъметдиз финихъ галаз алакьалу яз адан хизандиз ва багърийриз башсагьлугъвал гузва.

М.З.Зейналов

И йикъара чав чулав хабар агаькна: вичин яшар 54-давни агаьк тавунмаз, руьгъдин ва яратмишдай къуватар чагъинда амаз, денбеден залум ажалди чи дуст, тивар-ван авай алим, химиядин илимрин доктор, профессор, ДГУ-дин физический ва органический химиядин кафедрадин заведующий Малик Зейналович Зейналов гъамишалугъ яз чавай къакъудна.

Чна адахъ яс члугъазва, хизандиз ва вири багърийриз башсагьлугъвал гузва.

М.З.Зейналов 1960-йисуз Сулейман-Стальский райондин Зугърабахуьре хана. 1978-йисуз къизилдин медаль къачуналди Шихидхуьруьн юкьван школа акъалтларна, ам Москвадин химико-технологический институтдиз (гила Д.И. Менделееван тиварунихъ галай РФ-дин химиядинни технологийрин университет) гъаьхна.

1984-йисалай 1992-йисалди Малик Зейналовича органический химиядин ва технологийрин рекъай государстводин илимдинни ахтармишунардай институтда къвалахна. Гъа са вахтунда вичи хкъагъай рекъай илимдин цийи ахтармишунарни къиле тухвана. Халкъдин майишатдиз ва уьлкведин оборонадиз герек жедай хейлин затлар гъазурна. Къвалахдивай къерех тахъана, ада илимрин кандидатвилдин, 1998-йисузни докторвилдин диссертацияр хвена.

1992-йисалай инихъ М.З.Зейналова вичин вири уьмуьр, чирви-

лер, алакьунар хайи республикадин къилин вуздихъ - ДГУ-дихъ галаз алакьалу авуна, вишералди студентриз, аспирантриз химиядин илимдай дерин чирвилер гана.

Гъа са вахтунда ам неинки Дагъустандин, гъаки Россиядин ва дуьньядин хейлин вузрин, илимдинни ахтармишунардай институтрин илимрин советрин член, экспертрин комиссийрин членни тир. Химиядин илимда къетлен агалкъунрай адаз Соросан фондунин премия ва профессорвилдин тиварни гана.

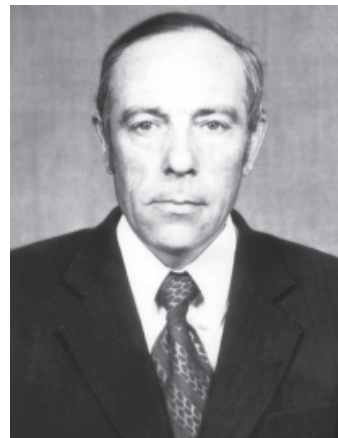
Алимдин гъиликай вишелай виниз илимдин къвалахар-монографияр, учебникар, пособиар, куьмекчи ктабар хкатна. Хейлин затлар къецепатан члаларалди чапна.

Ада мягькем баркаллу хизан - къуд велед къвачел акъалдарна.

Малик Зейналовичан экуь къамат садрани чи рикелай алатдач.

Юлдашрин ва ярар-дустарин са десте.

Гъ.А.Самедов

И мукьвара яргъалди члугур залан азардикди Ахъегь райондин Чеперин юкьван школадин урус члалан ва литературадин тарсарин муаллим Самедов Гъарун Абдулкъадирович рагъметдиз фена.

Гъ.А.Самедов 1941-йисан 13-мартдиз Чеперин хуьре дидедиз хъана. Адан аял ва жегъил вахтар дядединни адалай гуьгуьнин четин йисарал ацалтна. 1960-йисуз ада Ватандин вилик вичин буржи тамамарна.

Гъвечли члалай Гъ.Самедован рикел клелунрал алай. Муаллимвилдин пеше къачунин мураддалди ам Дагъустандин пединститутдинни экечина. Вуз акъалтларай 1962-йисалай инихъ ада вичин саки вири уьмуьр аялриз чирвилерни тербия гуьнин рекъиз бахшна.

Гъарун Абдулкъадировича тарс гайи аялрикай Ватандиз вафалу, гъар жуьредин кеспийрин сагъибарни гзаф хъана. Адан гъилик клелай ва тербия къачур жегъилри хъиз, вири хуьруьн ва райондин жемятдини муаллимдиз гуьрмет-хатур ийидай. Ам жемятдин рикел алай муаллимрикай сад тир. И кланивални, гуьрмет-

ни ада вичихъ дерин чирвилер, вич гъамиша общественный къвалахрик шерик хъуналди къазанмишнавай. Педагогвилдин къвалахдилай гъейри, ада яргъал йисара хуьруьн комсомолрин тешкилатдизни регъбервал гана, саки 7 йисуз ам хуьруьн Советдин къилени акъвазна.

Чна, 1974-йисуз Чеперин юкьван школа акъалтларай ученикри, Гъарун муаллимдихъ яс члугъазва, рагъметлудан багърийриз башсагьлугъвал гузва. Гъарун Абдулкъадировичан экуь къамат чи рикелера гъамишалугъ яз амуькда.

Чеперин юкьван школа акъалтларайбурун са десте.

Дагъустандин хуьруьн майишатдин илимдинни ахтармишунрин институтдин коллективди хилехъанвилдин месалайрал машгъул жезвай отделдин заведующий, РД-дин лайихлу зоотехник Рехулла Алиуллагъович ВЕЛИКЪОВ кечмиш хъунихъ галаз алакьалу яз рагъметлудан хизандиз ва багърийриз дериндай хажалат члугуниви башсагьлугъвал гузва.